

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Eva Uhrová

Partnerské vztahy u osob se sluchovým postižením

OLOMOUC 2013

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Suralová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a literaturu jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 6. února 2013

Eva Uhrová

Poděkování

Velmi děkuji Doc. PhDr. Evě Suralové Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za skvělou spolupráci a podporu, kterou mi poskytla během vypracovávání diplomové práce.

Mé poděkování patří také známým se sluchovým postižením, kteří mi poskytli informace k praktické části této práce, a v neposlední řadě i Pavlu Novákovi za vytrvalou podporu a pomoc se zpracováním grafů v praktické části a realizaci znaků z oblasti partnerských vztahů.

„Sami toho zvládneme tak málo, ale když se spojíme, zvládneme cokoli.“

Helen Keller

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	8
1.1 KLASIFIKACE SLUCHOVÝCH PORUCH.....	8
1.1.1 Rozdělení podle místa vzniku vady	8
1.1.2 Rozdělení podle velikosti sluchové ztráty	9
1.1.3 Rozdělení podle doby vzniku sluchové poruchy	10
1.2 DIAGNOSTIKA SLUCHOVÝCH PORUCH.....	10
1.2.1 Subjektivní metody vyšetření sluchu.....	10
1.2.2 Objektivní metody vyšetření sluchu	13
1.3 KATEGORIE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	14
1.4 KOMUNIKACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	15
1.4.1 Definice komunikace	16
1.4.2 Mluvený jazyk u osob se sluchovým postižením	16
1.4.3 Psaný projev u osob se sluchovým postižením	17
1.4.4 Odezírání	17
1.4.5 Znakové systémy	18
1.5 SPECIFIKA OSOB SE SLUCHOVOU VADOU	19
1.5.1 Kultura Neslyšících	19
1.5.2 Humor Neslyšících	20
1.6 PSYCHOSOCIÁLNÍ HLEDISKO U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM ...	20
1.6.1 Osobnost člověka se sluchovým postižením	20
2 PARTNERSKÉ VZTAHY	24
2.1 DEFINICE PARTNERSKÉHO VZTAHU	24
2.1.1 Výběr partnera	24
2.1.2 Vývoj partnerského vztahu	25
2.1.3 Faktory ovlivňující kvalitu partnerského vztahu	26
2.2 PARTNERSKÉ VZTAHY U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	27
PRAKTICKÁ ČÁST	28
3 Cíl výzkumného šetření	28
4 Metodologie výzkumné části	28
5 Charakteristika výzkumného souboru	29

6	Interpretace získaných dat	40
7	Diskuse	84
	Závěr	88
	Seznam použité literatury	
	Seznam příloh	
	Anotace	

ÚVOD

Ve své diplomové práci se budu zabývat partnerskými vztahy u osob se sluchovým postižením, neboť je mi tato tematika velice blízká. Sama jsem sluchově postižená a ve svém životě jsem si prošla mnohými úskalími, které se týkaly komunikace se slyšícími osobami.

Jedinci se sluchovým postižením se mohou od sebe navzájem dosti odlišovat. Mají sice společnou sluchovou vadu, ale přišli k ní z různých důvodů, v různém čase, a ovlivnila je i výchova rodičů slyšících/neslyšících. Tito činitelé se zásadním způsobem podílejí na tom, jakou cestou se neslyšící vydá, jakým způsobem bude komunikovat, a zda se bude pohybovat spíše ve společnosti jedinců se stejným postižením, anebo ve společnosti slyšících. Na své životní cestě potkává mnoho lidí, z nichž někteří ho ovlivní více, jiní méně, a s některými prožije celý život. Dospívající neslyšící se musí často vyrovnávat jak s mnoha vnitřními duševními rozpory, tak i s následky svého postižení. S jinými problémy se setkává jedinec se sluchovým postižením, jež se pohybuje ve společnosti neslyšících (neslyšící rodiče, škola pro sluchově postižené, kultura Neslyšících), a jiné problémy řeší neslyšící žijící převážně v intaktní společnosti. Rozdílné u neslyšících jedinců je i navazování vztahů s potenciálními partnery. Pro někoho je přirozenější být v partnerství s neslyšícím, a pro jiného zas se slyšícím. Svou diplomovou práci jsem se rozhodla směřovat právě tímto směrem. Zjistit, v čem jsou specifické vztahy, v nichž jsou oba partneři neslyšící, a v čem jsou specifická partnerství smíšená, jejímiž členy je neslyšící osoba s osobou slyšící.

Práce je rozdělena na dvě části - na teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické práce se zabývám klasifikací sluchových poruch a diagnostikou sluchových vad, protože včasné rozpoznání sluchového postižení u dítěte je pro jeho následný vývoj důležitý. Popisuji kategorizaci jedinců se sluchovou poruchou a způsoby jejich dorozumívání. Závěr této kapitoly pojednává o psychosociálních aspektech osob se sluchovým postižením. Druhá kapitola je věnována partnerskému vztahu, jeho vývoji a faktorům jeho utváření. Náhled do problematiky utváření partnerských vztahů u neslyšících nabízím v závěru teoretické práce.

Praktická část se snaží získat co nejpodrobnější pohled na partnerské vztahy, které utváří osoby se sluchovým postižením. V úvodu jsou stanoveny cíle a metodologie výzkumné části, a poté je charakterizován výzkumný soubor. Poznatky z výzkumného šetření jsou shrnuty v závěru praktické části.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Narodí - li se rodičům dítě se sluchovým (i jakýmkoli jiným) postižením, bývá to pro ně zpravidla nepříjemná, šokující a zdrcující zpráva. V tomto případě je nejdůležitější, aby se na postižení přišlo co možná nejdříve, přičemž je potřeba zjistit příčinu vady, o jakou vadu se jedná, a nakolik je závažná. Závisí na tom míra úspěšnosti rehabilitace u dítěte se sluchovým postižením.

1.1 KLASIFIKACE SLUCHOVÝCH PORUCH

V současnosti je nespočet klasifikací, které se zabývají poruchou sluchu. K vymezení jednotlivých skupin sluchových poruch se používají tři hlediska: *místo* vzniku vady, *velikost* sluchové ztráty a *doba* vzniku sluchové poruchy.

1.1.1 Rozdělení podle místa vzniku vady

- Převodní porucha
- Percepční porucha
- Smíšená porucha
- Centrální porucha

U *převodní poruchy* jsou sluchové buňky v pořádku. Příčina této poruchy spočívá v překážce, která brání zvuku z vnějšího okolí dostat se ke smyslovým buňkám (např.: nahromadění ušního mazu, který zapříčiní ucpání zvukovodu; protržení bubínku...). (Šlapák, Floriánová, 1998)

Percepční poruchy vznikají ve vnitřním uchu, ve sluchových buňkách, nebo na sluchovém nervu a jsou obvykle nevratné. Vyskytují se častěji, a bývají i závažnějším problémem než u převodních poruch. (Šedivá, 2006)

Kombinací dvou předchozích poruch je *porucha smíšená*. (Souralová, Langer, 2005)

Centrální porucha zahrnuje defekty, které postihují korový a podkorový systém sluchových vad. (Horáková, 2011).

1.1.2 Rozdělení podle velikosti sluchové ztráty

Velikost sluchové ztráty se měří na foniatričké klinice tónovým audiometrem. Z audiogramu se dá vyčíst, o jak hlubokou sluchovou ztrátu jde. Vyjadřuje se v decibelech (dB). Hlasitost zvuků, které se vyskytují v lidském prostředí, se vyjadřuje škálou od 0 do 140 dB. (šepot: 30 dB, běžná řeč: 50 - 60 dB, živá ulice: 70 - 80 dB, diskotéka: 110 dB).

Roku 1991 byla Světovou zdravotnickou organizací (WHO) stanovena Mezinárodní škála stupňů sluchových poruch:

Klasifikace sluchových ztrát dle WHO z roku 1991¹

Stupeň postižení:	Odpovídající audiometrická hodnota ISO:	Projevy	Doporučení
0 – Žádná porucha	25 dB nebo lepší (lepší ucho)	Žádné nebo velmi lehké problémy se sluchem. Schopnost slyšet šepot.	
1 – Lehká porucha	26 - 40 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet a opakovat slova promluvená normálním hlasem na vzdálenost 1 metru.	Poradenství. Možné užití kompenzačních pomůcek.
2 – Střední porucha	41 - 60 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet a opakovat slova, která jsou mluvená hlasitou řečí z 1 metru.	Užití kompenzačních pomůcek je doporučováno.
3 – Těžká porucha	61 - 80 dB (lepší ucho)	Schopnost slyšet nějaká slova, pokud se křičí do lepšího ucha.	Nutnost kompenzačních pomůcek. Nejsou - li pomůcky k dispozici, mělo by se učit odezírání.
4 – Velmi těžká porucha, hluchota	81 dB a větší (lepší ucho)	Neschopnost slyšet a porozumět křičenému slovu.	Kompenzační pomůcky mohou pomoci při porozumění slov. Nutná podpůrná rehabilitace a odezírání.

¹ Grades od hearing impairment:: WHO. Prevention of blindness and deafness [online]. 1991, [cit. 2013-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.who.int/pbd/deafness/hearing_impairment_grades/en/index.html>.

1.1.3 Rozdělení podle doby vzniku sluchové poruchy

- Vrozené vady sluchu
- Získané vady sluchu

Vrozené sluchové vady mohou být podmíněny geneticky nebo k nim může dojít v těhotenství při působení negativních vlivů (např.: onemocnění matky toxoplazmózou, negativní RTG záření...). Příčinou těchto poruch může být i protražovaný porod nebo Rh-inkompatibilita. (Lejska, 2003)

Získané poruchy sluchu jsou ty, ke kterým jedinec přišel v průběhu života. Pokud získal vadu před fixací řeči, hovoříme o prelingvální sluchové ztrátě. Postlingvální ztrátou se myslí sluchová porucha, ke které přišel jedinec po 6. roce života, tedy po zafixování řeči. (Lejska, 2003)

1.2 DIAGNOSTIKA SLUCHOVÝCH PORUCH

1.2.1 Subjektivní metody vyšetření sluchu

Za subjektivní metody vyšetření sluchu považujeme ty způsoby, při kterých vyšetřovaná osoba spolupracuje s lékařem - zpravidla s foniatrem. Vyšetřovaný jedinec sám informuje foniatra, kdy daný zvuk (slovo, pípání) slyší, a kdy ne.

Tyto vyšetřovací metody jsou považovány za nejstarší vyšetřovací postupy sluchu. Jejich cílem je orientačně stanovit typ a závažnost sluchové poruchy. (Hložek, 1995).

Do subjektivních metod řadíme:

- *Vyšetření hlasitou řečí*
- *Vyšetření šepotem*
- *Vyšetření sluchu ladičkami*
- *Tónová audiometrie*
- *Slovní audiometrie*

Vyšetření hlasitou řečí - Vox magna

Při této metodě se vyšetřuje vždy jedno ucho samostatně, přičemž druhé ucho se „ohlušuje“ širokopásmovým hlukem. Používá se k tomu Barányho ohlušovač. Vyšetření

probíhá tak, že se používají slova, která obsahují hluboké nebo vysoké hlásky. Zjistí se tak, jaké zvuky slyší pacient lépe (hluboké nebo vysoké). Foniatr nebo sestra zapisují, na jakou vzdálenost v metrech je dané ucho schopno zachytit zvuk. (Hložek, 1995)

Vyšetření šepotem - Vox sibilans

Při vyšetření šepotem stačí druhé nevyšetřované ucho vyřadit z provozu tak, že zevní zvukovod ucpeme prstem. Opět se zaznamenává vzdálenost v metrech, při které je vyšetřovaný schopen rozpoznat šeptané slovo. (Hložek, 1995)

Vyšetření sluchu ladičkami

Tato metoda je považovaná za jednu z prvních nejstarších skutečně přesných audiologických testů. Vznikla v 19. století. Ladičky dokážou u vyšetřovaných diagnosticky odlišit percepční a převodní vady. (Hrubý, 1998)

První dobře propracované testy:

- *Weberova zkouška*
- *Rinného zkouška*
- *Schwabachova zkouška*

Při *Weberově zkoušce* se vyšetřovanému umístí rozkmitaná ladička do střední čáry hlavy (čelo, temeno). Vyšetřovaný poté říká, jestli ladičku slyší, a pokud ano, tak na kterém uchu. Mohou nastat následující situace:

- 1) Vyšetřovaný slyší ladičku (ale není schopen jednoznačně říci, kterým uchem). Z toho se usuzuje, že má normální sluch, anebo zcela stejnou oboustrannou poruchu sluchu.
- 2) Vyšetřovaný slyší ladičku jedním uchem lépe. Z toho se usuzuje, že má buď jednostrannou převodní poruchu (zvuk ladiček je lokalizován do hůře slyšícího ucha, neboť horší ucho vlivem převodní vady není tak maskováno, jako lepší ucho), anebo jednostrannou percepční poruchu (zvuk ladiček je lokalizován do lépe slyšícího ucha, protože kochlea horšího ucha je méně citlivá). (Hložek, 1995)

Rinneho zkouška spočívá v tom, že lékař rozkmitanou ladičku přidržuje v určité vzdálenosti od ucha vyšetřovaného. Vyšetřovaný oznamuje, kdy ladičku přestal slyšet, a v té chvíli se lékař dotýká rukojetí ladičky jeho kosti za uchem.

- 1) Zaslýchli - li vyšetřovaný opět ladičku, jedná se o převodní vadu na vyšetřovaném uchu.
- 2) Pokud vyšetřovaný slyšel déle vzdušným vedením, jedná se o percepční vadu na vyšetřovaném uchu. (Hrubý, 1998)

Do *Schwabachovy zkoušky* se zapojuje kromě vyšetřovaného i lékař. Rozkmitaná ladička se přikládá na mastoid vyšetřovaného a čeká se, až oznámí, že ladičku přestal slyšet. Poté se ladička přemísťuje na mastoid lékaře (musí mít dobrý sluch). Pokud ji lékař také neslyší, má vyšetřovaný sluch v pořádku. (Hrubý, 1998)

Tónová audiometrie

Je standardizovaná zkouška, která se provádí pomocí přístroje nazývaného audiometr. Provádí se ve zvukově upravených místnostech - tiché komoře, aby se předešlo ovlivněním okolním hlukem. Vyšetřuje se zvláště vzdušné vedení a zvláště kostní vedení. Vzdušné vedení se vyšetřuje pro každé ucho samostatně pomocí sluchátek a kostní vedení pomocí kostního vibrátoru. Jakmile vyšetřovaný tón uslyší, dává vyšetřujícímu signál (zmáčkne tlačítko, zvedne ruku). (Horáková, 2011)

Výsledkem audiometrického vyšetření je audiogram, na kterém jsou znázorněny dvě křivky (jedna pro levé - modrou barvou, a druhá pro pravé ucho - červenou barvou) udávající stav sluchu vyšetřovaného (viz příloha č. 1). Člověk s normálním sluchem má nulovou decibelovou ztrátu ve vzdušném i kostním vedení a pokles sluchu oproti zdravé populaci maximálně do 18 dB. (Hložek, 1995)

Slovní audiometrie

O slyšení čistých tónů nás informuje tónová audiometrie, která je většinou doplňována audiometrií slovní. Slovní audiometrie hodnotí, jak je vyšetřovaný schopen rozumět řeči. Provádí se v tiché komoře a do sluchátek nebo reproduktorů se přehrávají soubory testovacích slov s přesnou hlasitostí. Úkolem vyšetřovaného je opakovat slova. (Hrubý, 1998)

Při testování srozumitelnosti řeči se používá sada vybraných slov, které svojí délkou a kmitočtovou skladbou odpovídají normální řeči. Sestava pro český jazyk obsahuje sto slov, které jsou rozděleny podle toho, kolik obsahují středních, hlubokých a vysokých formantů (viz příloha č. 2). (Hložek, 1995)

1.2.2 Objektívni metody vyšetření sluchu

Objektívni metody vyšetření sluchu se provádí u takových osob, u kterých není možné, že by aktivně spolupracovaly s foniatrem. Jedná se o děti v novorozeneckém a kojeneckém věku, ale také o simulanty. (Hrubý, 1998)

Do objektívniých metod řadíme:

- *Tympanometrie*
- *Vyšetření otoakustických emisí*
- *Vyšetření evokovaných sluchových potenciálů*

Tympanometrie

Zařízení zvané tympanometr vyšetřuje pohyblivost bubínku a tlak vzduchu ve vnějším zvukovodu. Vysílá zvukové vlny k bubínku a zpracovává zpět odražené zvukové vlny od bubínku a zároveň mění tlak vzduchu ve vnějším zvukovodu. Pokud je tlak na obou stranách bubínku (vnější zvukovod, střední ucho + vnitřní ucho), většina zvukových vln prochází středoušními kůstkami do vnitřního ucha. Zpátky od bubínku k tympanometru se odráží minimum zvukové energie. Pokud je tlak na obou stranách bubínku rozdílný, odráží se od bubínku zpět k tympanometru více zvukových vln a méně jich se převádí středoušními kůstkami. Na základě přijaté akustické energie, která se vrátila do tympanometru, se zapisují a vyhodnocují různé typy křivek. (www.is.muni.cz)

Vyšetření otoakustických emisí

Funkční vláskové buňky umístěné v Cortiho orgánu má člověk již před narozením. Reagují na podráždění zvukem. Vyšetření informuje, zda je sluch normální, nedokáže ale stanovit místo poruchy sluchu (percepční/převodní), ani stupeň poruchy. (Horáková, 2011)

Rozlišují se dvě hlavní kategorie:

- *Spontánní otoakustické emise*
- *Evokované otoakustické emise*

Spontánní otoakustické emise se vyskytují asi u 50% lidí s normálním sluchem. Vyšetřuje se pomocí citlivého nízkošumového mikrofону, který se zasune do zvukovodu. Mikrofon je opatřen filtrem, který potlačuje hluky vznikající např. srdečním tepem nebo pohyby těla. Spontánní otoakustické emise jsou velmi slabé, a proto se musí zesílit

zesilovačem. Pomocí zařízení nazývaného spektrální analyzátor se zjišťuje, jaké kmitočty jsou ve snímaném signálu zastoupeny. U osob se ztrátou sluchu větší jak cca 30 dB nejsou schopny uši vydávat spontánní otoakustické emise. Diagnostická hodnota tohoto vyšetření je velmi malá, neboť tyto emise vydává pouhých 50% zdravých uší. (Hrubý, 1998)

Evokované otoakustické emise se využívají při screeningových vyšetření kojenců a dětí. Výhodou je nízká časová náročnost (5 minut), neobtěžující tónové podněty a v neposlední řadě vysoká spolehlivost. Emise se vyvolávají opakovanými krátkými vnějšími akustickými podněty, přičemž se sleduje kmitočtové pásmo 200 - 5000 Hz, a poté se naměřené hodnoty analyzují pomocí Fourierovy analýzy. (Hložek, 1995)

Vyšetření evokovaných sluchových potenciálů

Provádí se za pomoci výpočetní techniky (mikropočítače). Ta celé vyšetření řídí, automatizuje a vyhodnocuje. Místo ve sluchové dráze, ze kterého je evokovaný potenciál snímán, určuje délku latence snímané odpovědi, umístění elektrod a tvar akustického podnětu. Následující vyšetřovací metody sluchu, které využívají evokovaných potenciálů, se navzájem doplňují:

Metody sluchu, které využívají evokovaných potenciálů:

- *Elektrokochleografie (ECochG - Electrocochleography)*
- *Kmenová audiometrie (BERA - Brain Electric Response Audiometry)*
- *Korová audiometrie (CERA - Cortical Electric Response Audiometry)*

Při *elektrokochleografii* se umísťuje buď aktivní elektroda do vnějšího ucha, nebo jehlová elektroda zavedená přes bubínek nad oválné okénko. Snímají se evokované potenciály kochley. Záznam evokovaných potenciálů z oblasti sluchového nervu a z mozkového kmene vyhodnocuje *kmenová audiometrie*. V otorinolaryngologické (ORL) praxi se provádí nejčastěji. Korová audiometrie zaznamenává odpovědi z mozkové kůry, které jsou pomalejší než předchozí dvě vyšetření. (Hložek, 1995)

1.3 KATEGORIE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Jedinci se sluchovým postižením jsou značně nehomogenní skupina. Tvoří ji neslyšící, Neslyšící s velkým „N“, nedoslýchaví, ohluchlí a uživatelé kochleárního implantátu.

Osoby neslyšící

Za osoby neslyšící lze brát všechny jedince, kteří mají nějakou sluchovou vadu. Patří sem všechny osoby bez ohledu na to, jaký mají stupeň sluchové ztráty a zda ke sluchové vadě přišli v prelingvální nebo postlingvální době.

Neslyšící s velkým „N“

Velké písmeno u Neslyšících symbolizuje příslušnost člověka k menšinové společnosti, a ne jeho ztrátu sluchu. Jde o jazykovou a kulturní minoritu. Členy této kulturní menšiny nemusí být jen lidé se sluchovým postižením. Často jimi jsou i slyšící děti neslyšících rodičů, nebo osoby, které zaměřily svou pomoc neslyšícím. Podmínkou ale je, aby si osvojili znakový jazyk. Neslyšící lidé tvoří přirozené místní komunity ve formě různých sdružení, klubů a jiných organizací. (Strnadová, 1998)

Osoby nedoslýchavé

Nedoslýchavá osoba není úplně neslyšící. Za pomoci kompenzačních pomůcek (př.: sluchadla) některé zvuky slyší a může slyšet i mluvenou řeč. Český znakový jazyk obvykle není jeho mateřským jazykem. Většinou více používá mluvenou češtinu. (www.tond.cz)

Osoby ohluchlé

Ohluchlý člověk je ten, který se narodil jako slyšící, osvojil si mluvenou řeč a postupem času ztratil v důsledku nemoci nebo úrazu sluch.

Osoby s kochleárním implantátem

Kochleární implantát se operuje jedincům s velmi těžkou sluchovou ztrátou. Při operativním zákroku se zavádí do kochley pacienta. Aby byl zákrok úspěšný, je důležitá návazná spolupráce s logopedy a speciálně pedagogickými centry. (Kašpar, 2008)

1.4 KOMUNIKACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Mezi nejvíce ohrožené oblasti u dítěte se sluchovým postižením patří centra sluchu a syntaxe. Tato centra se obvykle u dítěte nejvíce rozvíjí od narození do čtyř až šesti let a na rodičích je, aby s dítětem co nejdříve navázali plnohodnotnou komunikaci. (Hrubý, 1998)

1.4.1 Definice komunikace

Jazyková komunikace umožňuje lidem, aby si povídali nejen o tom, co se děje, ale i o tom, co už proběhlo, nebo co teprve přijde. Plní funkce sdělovací, společenské a tvořivé. Formou jazykové komunikace si lidé vzájemně sdělují zkušenosti a znalosti, pomocí ní dochází mezi lidmi k navazování a udržování vztahů a v neposlední řadě může jazyk být i cílem umělecké tvorby (např.: zpívání, vyprávění...). Pro lidský život je jazyková komunikace důležitá. (Strnadová, 1998)

Pokud se zajímáme o partnera, se kterým komunikujeme, znamená to, že signalizujeme zájem nejen o sdělení, ale také o něj ve vztahové rovině komunikace. Přiměřený zájem dáváme najevo, když nasloucháme, jsme trpěliví, náš pohled je přátelský, náš hlas je přívětivý a sdílíme s druhým zájem o téma i emoce. (Vybíral, 2009)

Komunikace může být verbální (slovní) a neverbální (mimoslovní komunikace). Při neverbální komunikaci dochází k výměně informací pomocí gest, mimiky obličeje, postojů, doteků a pohledů. Přibližně 67% informací vnímáme z mimoslovního projevu komunikačního partnera. (www.consulting.progressive.cz)

1.4.2 Mluvený jazyk u osob se sluchovým postižením

Sluchová porucha nejvíce poznamená řeč jedince. Rozdíl v řečovém vývoji je znát již u dítěte v kojeneckém věku. Kojenci, který slyší, způsobuje hra s mluvidly a napodobování zvuků v mateřštině libé pocity, zatímco u neslyšícího kojence bez zpětné sluchové vazby tato produkce ustává. Životní zkušenost a vrůstání do okolního světa se u těchto kojenců značně liší a rozdíl v průběhu dalšího vývoje narůstá. Aby se jedinec se sluchovým postižením optimálně vyvíjel, je potřeba včasná diagnóza a následná odborná péče. Velkou roli sehrává i to, jak se k tomu postaví rodiče, a zda jsou slyšící nebo neslyšící. (Šedivá, 2006)

Mluvený projev osob se sluchovým postižením se může od řeči slyšících lišit, protože nemají kontrolu nad svou mluvou a chybí jim zpětná sluchová vazba. Sluchové postižení narušuje respiraci, fonaci a artikulaci. Neslyšící jedinec mívá často neplynulé dýchání a špatnou koordinaci mezi dechem a výdechem. Stupeň, typ a doba vzniku sluchové vady ovlivňují fonaci jedince. Projevuje se kolísáním tónu hlasu, síly hlasu, monotónností řečového projevu a změnou barvy hlasu. Nejčastějšími hlasovými poruchami bývají hlasivkové uzlíky, nedomykavost hlasivek a zvýšené prokrvení hlasivek. (Krahulcová, 2002)

Na sluchových ztrátách závisí i úroveň artikulace. Osvojit si orální řeč je mnohdy pro dítě se sluchovou vadou hodně náročné. Pomoci mu v tom může dlouhodobá logopedická péče. (www.logopediecr.cz)

1.4.3 Psaný projev u osob se sluchovým postižením

K tomu, aby člověk úspěšně produkoval a přijímal text (mluvený i psaný), je nezbytné, aby měl jazykové znalosti (znalost slovní zásoby, gramatiky, intonace, tempo promluvy), znalosti encyklopedické, interakční (schopnost autora svůj projev organizovat a členit; zkušenosti čtenáře s tím, jak jsou organizovány texty různých typů - vyprávění/popis) a znalosti strategické spojené s produkcí textu (schopnost autora vybírat takové prostředky komunikace, které berou ohled na adresáta a vývoj situace). (Komorná, 2008)

Osoby neslyšící v důsledku sluchového postižení mají nedostatek výše uvedených znalostí. V písemném projevu jedinců se sluchovým postižením se často objevuje jednorodý text. Nerozlišují, kdo je adresátem dopisu, zda jde o dopis soukromý nebo veřejný, píše své texty stále stejně s využitím stejných prostředků. Častým činem neslyšících pisatelů je „vylepšování“ jejich písemného projevu citacemi gramaticky správných konstrukcí češtiny, což je ale vzhledem k celkové struktuře textu nevhodné. Texty neslyšících pisatelů bývají na první pohled krátké, především s větami jednoduchými. Často působí nesouvisle a nespojitě. Zvláštnostmi v textech bývá komolení slov, problémy s gramatickým rodem a problémy ve shodě podmětu s přísudkem. (Komorná, 2008)

1.4.4 Odezírání

Jev, kdy osoba sleduje mluvu druhého člověka zrakem a odhaduje pravděpodobný obsah jeho sdělení, se nazývá odezírání. Vlohy pro rozvoj dovednosti odezírání jsou u každého jedince jiné. Někdo se odezírání naučí spontánně už v dětském věku, jinému se to nepodaří ani po usilovném tréninku. (Strnadová, 2001)

Úspěšnost odezírání závisí na několika faktorech (Strnadová, 1998):

- Osvětlení
- Vzdálenost a pozice
- Rytmus a tempo řeči
- Způsob výslovnosti mluvící osoby

- Znalost tématu, o kterém se bude mluvit
- Zkušenost s odezíráním
- Vnitřní předpoklady

Aby bylo *odezírání* co nejméně náročné, je potřeba myslet na to, že světlo by nemělo být za zády mluvící osoby. Dívá-li se osoba upřeně proti světlu, brzy jí rozbolí oči. Při komunikaci je důležité dbát i na *vzdálenost komunikačních partnerů*. Neměla by být příliš vzdálená, ani příliš malá. Mluvící osoba by měla zvolit i přiměřené *tempo řeči*. Často dochází ke dvěma extrémům - hovořící mluví rychle, protože je tak zvyklý, anebo mluví pomalu a slabikuje (často po výzvě ke zpomalení). Nejlépe se odezírá při volnějším, ale přirozeném tempu řeči při zachování kratičkových přestávek všude tam, kde se v písemném projevu dělají čárky a tečky. Každá osoba při mluvení *pohybuje ústy jinak* - je potřeba mít trpělivost, aby si odezírající zvykl na pohyby rtů mluvčího. Odezírajícímu pomůže, když se mu předem oznámí *téma hovoru* (pro lepší orientaci v tematickém okruhu slov, ze kterých má vybírat pravděpodobná slova). U každého člověka jsou *vnitřní předpoklady* jiné - liší se od sebe pozorností, pamětí, postřehem a slovní zásobou. Odezírání, na rozdíl od pohodlného poslechu řeči, je velmi nedokonalé, dochází při něm často k omylům a nedorozuměním. (Strnadová, 1998)

1.4.5 Znakové systémy

I když mají Neslyšící českou národnost, není jejich mateřštinou český jazyk. Je pro ně jazykem cizím. Přirozeným jazykem, kterým Neslyšící běžně komunikují, je *Český znakový jazyk*. Znakový jazyk je tvořen manuálními prostředky (znaky) a nemanuálními nosiči významu (mimika, používání pohybu těla), které se používají v jeden moment. Gramatický význam ve znakovém jazyce má mimika. Pomocí ní společně s pozicí hlavy a postavením horní části trupu poznáme, zda jde o podmínkovou větu a odlišíme od sebe věty vztažné. Slouží také k rozlišení oznámení, otázky a rozkazu. Mimika ve znakovém jazyce by se dala přirovnat k funkci intonace, melodie a rytmu hlasu v mluvených jazycích. (www.cktzj.com)

Znakovaná čeština je umělým posunkovým kódem, který vymysleli slyšící lidé, aby se usnadnila komunikace mezi neslyšícími osobami a intaktní společností. Využívá gramatických pravidel českého jazyka a znaků převzatých z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v projevu vypadá tak, že se zřetelně vyslovuje (nebo jen artikuluje) podle

gramatiky českého jazyka a souběžně se pohybem a postavením rukou vyjadřují znaky převzaté z českého znakového jazyka.

Prstová abeceda využívá specifických postavení a poloh prstů na rukou k vyjádření jednotlivých hlásek, které pak sloučením vytvoří slovo. K využívání prstové abecedy v komunikaci s neslyšícím dochází v případě, že pro daný výraz neexistuje znak, jedná se o cizí slovo nebo odborný termín. V České republice se používá prstová abeceda jednoruční a obouruční.

Pravidla komunikace s neslyšícími (Procházková, Vysuček, 2007, s. 22):

- Nehovořte příliš rychle.
- Nezakrývejte si tvář.
- Nekřičte.
- Neotáčejte se zády, když hovoříte.
- Ať je Vám pěkně vidět na rty.
- Upozorněte, než začnete mluvit.
- Pokud Vám Neslyšící nebude rozumět, neutečte, vezměte si papír a napište mu to.
- Při upozorňování neklepejte Neslyšícímu na hlavu a záda, ale jen na ramena a horní část paže.

1.5 SPECIFIKA OSOB SE SLUCHOVOU VADOU

1.5.1 Kultura neslyšících

Pojem *kultura* je označován jako soubor životních forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel na časově a prostorově vymezeném úseku. (Geist, 1992)

Mnoho Neslyšících se jako postižení necítí, považují se za příslušníky jazykové a kulturní menšiny. (Souralová, Langer, 2005)

Kultura neslyšících se rozvíjí převážně v klubech, organizacích a na různých událostech pořádané pro neslyšící, kde mizí komunikační bariéry - komunikuje se ve znakovém jazyce (např.: Mluvící ruce, plesy pro neslyšící). Typickými příklady z kultury neslyšících jsou humor neslyšících, divadelní tvorba, pravidla chování a zvyky (např.: potlesk neslyšících -

ruce nad hlavou, které třepotají; upoutání pozornosti neslyšícího - rázné dupnutí, rozsvícení a zhasnutí světla). (www.tond.cz)

1.5.2 Humor Neslyšících

Humor neslyšících je úzce spjat s kulturou Neslyšících. Jedinec, který není součástí dané kultury a nezná dostatečně jejich jazyk, bude mít problém s pochopením vtipu nebo anekdoty, nebo mu nebude připadat zábavná. Je to podobné, jako když cizinec navštíví Velkou Británii a setká se zde s tzv. „anglickým humorem“. Stěží se mu zasměje. (Kosinová, 2008)

Charakter humoru a komiky u osob se sluchovým postižením má jisté specifikace, které vyplývají z jejich komunikace a odlišného kognitivního a sociálního vývoje. Téměř všechny projevy humoru u jedinců s těžkou sluchovou vadou jsou založeny na vizuálním vnímání.

Mohou mít dvojitou formu:

- Humor spojený se znakovým jazykem
- Kreslená anekdota

Humor spojený se znakovým jazykem spočívá v tom, že neslyšící často z legrace znakují nedokonale - znaky „pitvoří“ a druhého tak uvádí v omyl (př.: mládež si dělá legraci ze slyšícího učitele). Pokud učitel znakový jazyk nezná, žáci baví sebe i ostatní často tím, že na učitele ukazují vulgární znaky. Existují i verbální vtipy ve znakovém jazyce a vtipy vizualizované do kreslené podoby.

Kreslené anekdoty u neslyšících bývají doplněny upřesňujícími komentáři nebo textem. Často se týkají následujících témat: lidé se znakovým postižením, kulturistika a sporty, tematika UFO, sexuální tematika, nečekaná situace, atd. (Vymětal, 2000)

1.6 PSYCHOSOCIÁLNÍ HLEDISKO U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

1.6.1 Osobnost člověka se sluchovým postižením

Vývoj dítěte se sluchovým postižením

Z psychologického hlediska znamená sluchová vada vlastně senzoricou deprivaci. Dítě na svět přichází vybaveno smysly, kterými se postupně učí vnímat podněty z okolí a chápat jejich význam. Pokud se narodí dítě se sluchovou poruchou, má omezenou zvukovou část spektra. Nedostatek vnímání zvuků z okolí ovlivňuje rozvoj dítěte především v oblasti verbální inteligence, rozvoje řeči a v oblasti psychosociální. (Šedivá, 2006)

Neslyšící kojeneček, stejně jako slyšící, si v prvním roce života brouká a žvatlá, ale jeho žvatlání mezi 17. a 26. týdnem ustává, protože neslyší svůj vlastní hlas. Vývoj, který prodělá slyšící dítě (reakce leknutím na náhlé zvuky; otáčení hlavičky za zvukem; rozumění základům komunikace: „Jak jsi veliký?“, „Udělej paci paci.“), u neslyšícího neprobíhá. Na rozdíl od jiných fyzických vad je sluchová porucha neviditelná. Rozdíl mezi slyšícím a neslyšícím dítětem se začne nápadně prohlubovat, až se budou snažit komunikovat. (Škodová, Jedlička, 2003)

Faktory ovlivňující psychický vývoj dítěte (Škodová, Jedlička, 2003):

- Závažnost sluchové poruchy
- Poznávací procesy
- Bezděčné učení
- Sociální chování
- Přístup rodičů
- Separace dítěte od rodiny

Nejkritičtějšími faktory jsou *doba vzniku sluchové poruchy a její stupeň*. Nejzávažnější následky bývají u hluchoty vrozené nebo získané v raném věku.

Narušený vývoj řeči u dítěte může negativně ovlivňovat vývoj všech *poznávacích procesů a socializace*. Vlivem absence jednoho smyslu se obtížněji tvoří obecné pojmy a chudší slovní zásoba znesnadňuje pochopení čteného textu. Potíže se projevují i při psaní.

Protože se neslyšícímu jedinci nedostává tolik informací jako u slyšící osoby, bývají ochuzeni o *náhodné a bezděčné učení*. Chybí jim kontinuita dění, což má závažné důsledky pro jejich současné chování, chápání událostí a předvídaní budoucnosti.

Omezení komunikačních možností způsobuje i omezení *sociálních kontaktů a dovedností*. Dítě se sluchovým postižením často neví, o čem si členové rodiny mezi sebou povídají a cítí se osamoceno. Omezené komunikační možnosti jsou hlavní příčinou emočních poruch a chování neslyšících.

Zda se dítě se sluchovým postižením narodí *slyšícím nebo neslyšícím rodičům*, má vliv na emoční a kognitivní vývoj dítěte. Slyšící rodiče mohou narození potomka s postižením považovat za vlastní selhání a mohou třeba i nechtěně dávat najevo odlišnost dítěte a jeho řečové nedostatky. To významně poznamenává sebevědomí dítěte. Jiná situace je u neslyšících rodičů, kteří považují své neslyšící dítě za zcela normální - brzy s ním navážou kontakt pomocí znakového jazyka, který umožní vybudování vzájemného citového pouta.

Separace neslyšícího dítěte od rodiny bývá častá. Více než polovina této populace totiž navštěvuje školu s internátním zařízením, a tam žije mimo rodinu prakticky až do dospělosti. To má za následek deprivaci v citové a podnětové oblasti. Poznamenává zrání osobnosti neslyšících a jeho vztahy s rodinou. (Škodová, Jedlička, 2003)

Vliv sluchové poruchy na psychické funkce

U dítěte se sluchovou vadou se ve vývoji opoždí *verbální složka inteligence*. Bývá opožděna v oblasti informační, v chápání slovně logických vztahů i v chápání slovně charakterizovaných sociálních situací. (Škodová, Jedlička, 2003)

Mluvená řeč neslyšící osoby se může lišit od projevu intaktní společnosti z důvodu chybějící sluchové kontroly. Slyšící osobě, která není zvyklá na mluvenou řeč jedince se sluchovým postižením, může připadat projev nesrozumitelný, někdy až komický. I znakující osoba, která se nemůže kontrolovat sluchem, může nevědomky vydávat zvuky jako mlaskání, pískání či pobrukování. (www.appn.cz)

Společenská komunikace podněcuje normální duševní rozvoj osobnosti. Opakované komunikační neúspěchy jedince se sluchovým postižením nepříznivě ovlivňují duševní život v oblasti citové, volní, v oblasti motivace, našeho uvažování, rozhodování a rozumového hodnocení. Vlivem prožívání neúspěšných situací může osoba směřovat k předem pesimistickému očekávání nezdarů při dalších rozhovorech. (Pulda, Lejska, 1996)

Jedinec, který se vyskytuje v prostředí, kde se bez přiměřené kontroly hovoru kolem sebe nemůže bránit případným útokům na svou osobu, je ohrožen. *Ztrácí pocit bezpečí*.

Vlivem stálého překonávání bariér (neúspěšné pokusy o dorozumívání, nedostatek informací, obtížnější zajišťování základních životních potřeb) se u neslyšící osoby běžně projevuje *fyzické* a zejména *psychické vyčerpání*. (Strnadová, 2001)

2 PARTNERSKÉ VZTAHY

Jednou z mnoha oblastí společenských vztahů (vztahy politické, mezi skupinami, mezi rodiči a dětmi, mezi spolužáky, atd.) jsou mezilidské vztahy. Jejich vznik, průběh a trvání ovlivňuje několik různých faktorů. Někdo je pro nás jen známým, zatímco s jiným máme blízký, důvěrný až intimní vztah. Některá společnost lidí nám přináší uspokojení, zatímco jiným se radši vyhýbáme. (Čížková, 2001)

Člověk je individuálním tvorem, který si sám určuje svůj vlastní život a sám si vybírá partnera. Každý jedinec má svou představu o tom, jaký by měl být jeho životní partner. Láska nesplňuje pouze funkci reprodukční, ale slouží také k rozvoji člověka a jeho psychiky. Utváří ho a provází ho životem.

2.1 DEFINICE PARTNERSKÉHO VZTAHU

Partnerský vztah můžeme definovat jako soužití dvou jedinců včetně jedinců homosexuálních. Manželství je partnerství, které je společností již nějakým způsobem (církví, státem, rituálem) legalizováno, ale stále se nemusí jednat o společenství, ve kterém jsou přítomny děti. (www.planovanirodiny.cz)

2.1.1 Výběr partnera

Každý člověk má v mysli zakořeněn ideál, kvůli kterému porovnává ostatní lidi a hodnotí, zda se mu líbí nebo ne. S některými vytváří blízké vztahy, které mohou vyústit ve vztahy partnerské. Partnerství je nejdůležitější variantou intimního vztahu, ve kterém se jedinec dokáže vzdát části své samostatné identity. Párová identita je v tomto případě více než identita individuální a víc než pouhá koexistence dvou lidí. Má jinou kvalitu, než měly předchozí milostné experimenty, a proto se může stát perspektivním základem dalšího párového, intimního i osobního vývoje. (Vágnerová, 2008)

Všechny výzkumy, které se zaměřují na partnerské vztahy, dospívají k jednomu - člověk si partnera vybírá podle sebe. Buď hledá na principu podobnosti (homogamie), nebo na principu odlišnosti (heterogamie). Některé partnerské výběry jsou poznamenány hledáním podobných základních hodnot, preferovaných aktivit a životního stylu. (př.: homogamie věková, vzdělanostní, národnostní). Partneři, kteří jsou si odlišní, se často navzájem doplňují (př.: muž dominantní + žena, která spíše ustupuje). S odlišnostmi by se to ale nemělo

přehánět. Výhoda navzájem se přitahujících protikladů by se mohla partnerům vymknout (př: mladá atraktivní kráska + neimponující bulík). (Šmolka, 2005)

Intimita je hodnotný milostný vztah mezi mužem a ženou. V psychologickém smyslu intimitu popisujeme jako (Říčan, 2006):

- důvěru bez výhrad, pravdivé poznání partnera - milovat partnera i s jeho chybami,
- tělesnou a duševní něhu, která není brzděna ani ostychem, ani rozumovými důvody nebo společenskými konvencemi,
- vzájemnou úctu, respekt, sebeotevření - dát se poznat v kladných i záporných stránkách,
- společné záměry, plány, sdílenou budoucnost,
- výlučnost - intimita mezi mužem a ženou je možná pouze ve dvou.

2.1.2 Vývoj partnerského vztahu

Stádia vývoje partnerského vztahu (Binarová, 2000):

- První setkání
- Počáteční období vztahu
- Důvěrný vztah

Významnou podmínkou v *navázání kontaktu* je fyzická blízkost. Důležitou roli přitom sehrává přitažlivost neboli atraktivita. Přitažlivost může být fyzická nebo osobní. To, jak člověk vypadá, vyjadřuje fyzickou atraktivitu. Osobní atraktivita člověka zahrnuje jeho vlastnosti, názory, postoje a zájmy.

Po prvním setkání může vztah projít *fází zamilovanosti* a pozvolna přejít do fáze důvěrného vztahu. Stav zamilovanosti se u zamilovaného projevuje jako intenzivní citový vztah, který je provázen neustálými myšlenkami na milovanou osobu. Snaží se vypadat co nejlépe ze strachu z odmítnutí, a tím se navzájem idealizuje. Období zamilovanosti, které trvá obvykle několik týdnů, měsíců a výjimečně rok a déle, pozvolna vystřídá přechodné období, kdy poblouzněnost ustupuje, a odeznívají silné citové stavy. Toto období bývá nazýváno jako krize zamilovanosti. Partneři si začínají uvědomovat svoji odlišnost. Není to už vztah „MY“, ale vztah „TY“ a „JÁ“. Někteří jedinci prožívají krizi zamilovanosti velmi bolestivě a často pak dochází k rozchodům, nebo naopak k posílení vztahu. Svým odpoutáním a odlišením se

od druhého dospívá člověk k poznání své jedinečnosti a odlišnosti. Stává se citově samostatnějším a méně závislejším.

V důvěrném vztahu se partneři navzájem emocionálně odměňují a respektují se navzájem. Někdy je důvěrný vztah označován jako přátelská láska, která je typická pro hloubku citů, zralost a stálost. V trvalejším partnerském vztahu se projevuje vzájemná akceptace, důvěrnost, spontánnost a vzájemná povinnost. (Binarová, 2000)

Předpoklady motivující zachování existenčního vztahu (Čížková, 2001):

- Osobní závazek (touha pokračovat v daném vztahu).
- Morální závazek (přesvědčení, že vztah by měl pokračovat).
- Strukturální závazek (přesvědčení, že skutečná alternativa daného vztahu neexistuje)

2.1.3 Faktory ovlivňující kvalitu partnerského vztahu

Každý vztah je jedinečný, a tak stanovit nějaký platný recept na šťastný partnerský život je obtížné. Aby byli partneři ve vztahu šťastní a spokojení, je potřeba mnoho úsilí, odříkání, kompromisů a především pravé lásky mezi partnery. (www.zbynekmlcoch.cz)

Po celý život působí na lidi sociálně-kulturní vlivy. Primárními činitelem je rodina, v pozdějším věku vrstevníci ve škole a kamarádi, prostředí, ve kterém žijeme, a v dospělosti kolegové v práci a prostředí zaměstnání, atd. Společnost jako taková ovlivňuje člověka i tím, jaké jsou momentální ideály či tradiční představy. Důležitými vlivy působící na výběr partnera jsou osobnostní charakteristika jedince, jeho osobní hodnoty, postoje a preference. Jiné představy o partnerovi bude mít člověk, který hledá partnera na svatbě kamaráda, a jiné člověk, který se právě rozešel. Období je také významným faktorem ovlivňující výběr partnera. Pokud člověk dlouhodobě není v partnerském vztahu, snižuje své nároky a okruh potenciálních partnerů se zvyšuje. (Vágnerová, 2000)

V partnerském vztahu by nemělo chybět (www.zbynekmlcoch.cz):

- Schopnost cítit se šťastný.
- Vzájemná pomoc a podpora partnerů v rozvoji.
- Zájem o druhého. Projevování citu partnerovi/partnerce.
- Oceňování druhého. Empatie. Tolerance
- Kompromisy.

2.2 PARTNERSKÉ VZTAHY U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Utvoření sociálního vztahu - partnerského, kde jsou uspokojovány potřeby lásky a intimity, bývá u osob se zdravotním postižením bráno jako fakt, že se úspěšně začlenili do společnosti. (Vágnerová, 2008)

Lidé se sluchovým postižením mívají omezení v komunikaci, a proto je pro ně náročnější navázat vztah s osobou z intaktní populace. Osoby se sluchovým postižením, které se pohybují převážně v komunitě Neslyšících, se cítí lépe mezi osobami stejně postiženými - dorozumívají se stejným jazykem, sdílí podobné problémy a podnikají společně různé sportovní nebo kulturní akce. Z toho vyplývá větší pravděpodobnost vzniku partnerského vztahu, kde budou obě osoby neslyšící. Značný vliv na hledání partnera se stejným postižením mají i rodiče, jež jsou také neslyšící.

Partnerství mezi dvěma neslyšícími osobami bývá trvalejší a stabilnější než manželství, kde jsou obě osoby slyšící. Stabilizujícím faktorem je zřejmě vědomí neslyšících, že mají omezené šance získat nového partnera. (Vágnerová, 2008)

Ale ne každý člověk se sluchovým postižením se cítí být členem komunity Neslyšících. Jsou i takoví, kteří se pohybují převážně v okruhu slyšících kamarádů, setkávají se převážně se slyšícími přáteli, a nezřídka jsou v partnerském vztahu i s jedním z nich, nebo si nějakého slyšícího partnera hledají. Neslyšící jedinci, kteří mají vztah se slyšícím partnerem, pocházejí často z intaktních rodin.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Cíle výzkumného šetření

Na úvod praktické části bych chtěla zdůraznit, že vztahy mezi lidmi mohou nabývat mnoha různých podob. Ať už dobrých, pozitivních, neutrálních, špatných či nevyhovujících. Vztahy mezi lidmi mohou mít různý charakter. Mohou být mezi rodiči a dětmi, mezi zaměstnanci nebo jsou vztahy partnerské založené na lásce, porozumění a sexuálnímu životu. Aby partnerský vztah fungoval, je potřeba, aby se ho účastnili oba partneři, aby o něj pečovali a vkládali do něho svou energii. Stejně, jako vytvářejí partnerské vztahy během svého života lidé slyšící, vytvářejí ho i osoby neslyšící. V diplomové práci se budu zabývat konkrétně partnerskými vztahy u osob se sluchovým postižením.

Cílem diplomové práce je získání informací o problematice partnerských vztahů u osob se sluchovým postižením a u osob slyšících, kteří mají za partnera/partnerku osobu neslyšící. Výzkum je zaměřen na vzájemné vztahy partnerů, jejich komunikaci a v neposlední řadě i na společnost, ve které se pohybují - jak neslyšící, tak slyšící.

4 Metodologie výzkumné části

Pro vypracování tohoto výzkumu jsem použila kvantitativní metodu průzkumu. Pomocí anonymních dotazníků s uzavřenými, polouzavřenými i otevřenými otázkami jsem se snažila oslovit co nejvíce respondentů se sluchovým postižením a respondentů slyšících. Protože šetření formou dotazníků může být rizikové v tom, že respondent - zvláště se sluchovým postižením, nepochopí otázku a odpovědi by mohly být zkreslené, nabídla jsem respondentům, že se mohou v případě nejasností na mne obrátit.

Zpracovány byly tři typy dotazníků. Dotazník určen osobám se sluchovým postižením, které jsou ve vztahu, obsahoval celkem 41 položek. Z toho 26 otázek bylo uzavřených, 6 polouzavřených a 9 otevřených. Respondenti se sluchovým postižením bez partnerů vyplnili dotazník s 28 otázkami, kde bylo 19 otázek uzavřených, 5 polouzavřených a 4 otevřené. Poslední dotazník byl vypracován pro slyšící osoby, jež mají vztah s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou. Obsahoval 40 otázek, přičemž 25 z nich bylo uzavřených, 6 polouzavřených a 9 otevřených.

Dotazníky byly vytvořeny pomocí internetové stránky www.survio.cz, a poté rozeslány e-mailem. V e-mailové poště jsem respondenty požádala o vyplnění dotazníků, které měli k dispozici jako odkaz v e-mailu, který je navedl na výše zmíněnou internetovou stránku s připravenými otázkami. Protože se v současnosti masově rozšířilo využívání Facebookové komunikace, založila jsem v něm „Skupinu“, ve které jsem informovala o svém výzkumném šetření a žádala respondenty o vyplnění a šíření dále. Během ledna a února jsem tak sesbírala celkem 102 vyplněných dotazníků, přičemž v některých nebyly vyplněny všechny otázky. I to ale bylo dostačující k tomu, abych mohla zpracovat výzkum zabývající se partnerskými vztahy u osob se sluchovým postižením.

Kromě vyplněných dotazníků jsem obdržela i pár e-mailů, ve kterých odesílatelé vyjadřovali nesouhlas s mým výzkumným šetřením. Vysvětlili to tím, že si své soukromí chrání. Reagovala jsem na ně sdělením, že vyplnění dotazníků je anonymní a zcela dobrovolné, takže se ho účastnit nemusí. S těmito reakcemi jsem už na začátku počítala, jelikož otázky v dotazníkovém šetření se mnohdy týkaly soukromí a intimních věcí, což někomu může být nepříjemné.

5 Charakteristika výzkumného souboru

Protože se ve společnosti neslyšících pohybuji a mám mezi nimi i pár dobrých přátel, využila jsem těchto kontaktů k vypracování praktické části. Nejprve jsem oslovila své kamarády a jejich známé, a poté jsem i díky několika přátelům rozšířila svůj dotazníkový výzkum v širším okolí i mezi slyšícími osobami, jež jsou ve vztahu s neslyšící osobou. Oslovila jsem i spoluúčastníky kurzu pro osoby se sluchovým postižením, který jsme společně v minulosti absolvovali.

Respondenti byli v převážné většině ženského pohlaví a měli různý věk počínaje 15 lety a konče 61 lety a více. Převaha krajů moravskoslezského, středočeského a hlavního města Prahy, jako bydliště respondentů, byla zřejmě ovlivněna tím, že v daných oblastech jsem studovala, a tudíž odtud pocházelo nejvíce respondentů. Vzdělání u respondentů jak slyšících, tak se sluchovým postižením bylo převážně středoškolské. Větší rozdíly se vyskytovaly pouze u respondentů se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou. U nich se vyskytovalo vzdělání magisterské/inženýrské častěji, než u párů, v němž byly obě osoby sluchově postižené. Respondenti, jejichž sluchová ztráta byla různě

velká (od lehké sluchové ztráty až po úplnou sluchovou ztrátu), nebyli pouze heterosexuálního zaměření. Vyskytlo se i pár osob homosexuálních.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví?

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
MUŽ	11	16	11
ŽENA	40	18	6
Celkem respondentů	51	34	17

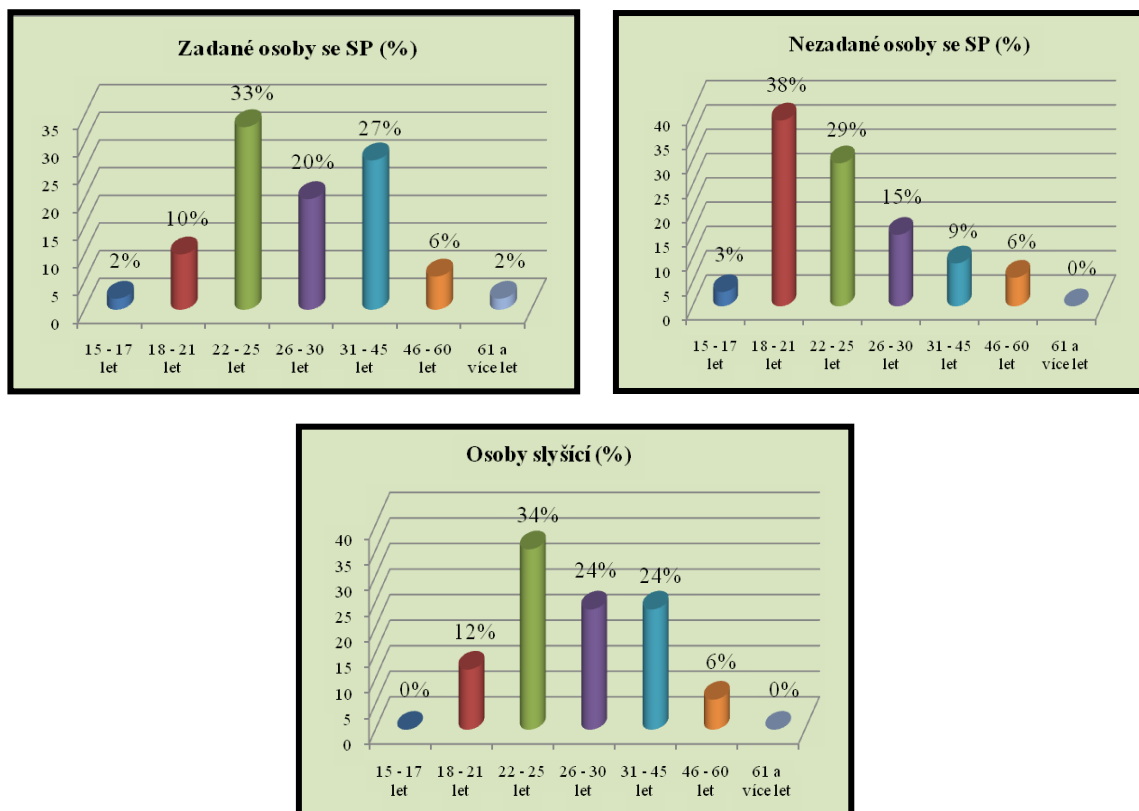
Z celkového počtu 51 zadaných osob se sluchovým postižením (100%) bylo 40 žen (78%) a 11 mužů (22%). Nezadaných osob se sluchovým postižením bylo celkem 34 (100%), z toho 18 žen (53%) a 16 mužů (47%). Celkem 17 osob slyšících (100%), které jsou ve vztahu s neslyšící osobou, bylo v rozložení 6 žen (35%) a 11 mužů (65%)

Otázka č. 2: Váš věk?

Tabulka č. 2: Věk respondentů

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
15 - 17 let	1	1	0
18 - 21 let	5	13	2
22 - 25 let	17	10	6
26 - 30 let	10	5	4
31 - 45 let	14	3	4
46 - 60 let	3	2	1
61 let a více	1	0	0
Celkem respondentů	51	34	17

Graf č. 2: Věk respondentů

Dotazovaných bylo dohromady 102 osob. Z toho celkem 51 osob (100%) se sluchovým postižením bylo zadaných a jejich věkové složení vypadalo následovně: ve věku 15 - 17 let byl 1 respondent (2%), ve věku 18 - 21 let bylo 5 respondentů (10%), ve věku 22 - 25 let bylo 17 respondentů (33%), ve věku 26 - 30 let bylo 10 respondentů (20%), ve věku 31 - 45 let bylo 14 respondentů (27%), ve věku 46 - 60 let byli 3 respondenti (6%) a ve věku 61 a více let byl 1 respondent (2%).

U 34 osob (100%) se sluchovým postižením, kteří nejsou ve vztahu, vypadalo věkové složení následovně: ve věku 15 - 17 let byl 1 respondent (3%), ve věku 18 - 21 let bylo 13 respondentů (38%), ve věku 22 - 25 let bylo 10 respondentů (29%), ve věku 26 - 30 let bylo 5 respondentů (15%), ve věku 31 - 45 let byli 3 respondenti (9%) a ve věku 46 - 60 let byli 2 respondenti (6%). 61 a více let nebylo žádné osobě.

Dohromady 17 slyšících osob (100%) tvořilo následující věkové složení: ve věku 18 - 21 let byli 2 respondenti (12%), ve věku 22 - 25 let bylo 6 respondentů (34%), ve věku 26 - 30 let byli 4 respondenti (24%), ve věku 31 - 45 let byli 4 respondenti (24%) a ve věku 46 - 60 let byl 1 respondent (6%). 15 - 17 let a 61 a více let nebylo žádné osobě.

Otázka č. 3: V jakém kraji bydlíte?

Tabulka č. 3: Bydliště respondentů

	Osoby se SP (zadané + nezadané)	Osoby slyšící
Hlavní město Praha	21	2
Středočeský kraj	11	4
Jihočeský kraj	1	0
Plzeňský kraj	3	0
Karlovarský kraj	0	1
Ústecký kraj	1	0
Liberecký kraj	2	2
Královéhradecký kraj	3	1
Pardubický kraj	1	0
kraj Vysočina	1	1
Jihomoravský kraj	8	3
Olomoucký kraj	4	0
Zlínský kraj	8	1
Moravskoslezský kraj	21	2
Celkem respondentů	85	17

Jedna čtvrtina osob (25%) z celkových 85 respondentů se sluchovým postižením (100%) pochází z Moravskoslezského kraje a další čtvrtina (25%) z hlavního města Prahy. Ze Středočeského kraje pochází 11 respondentů (13%). V Jihomoravském a Zlínském kraji bydlí osoby po 8 (9%), v Olomouckém kraji 4 osoby (5%) a v Plzeňském a Královéhradeckém kraji osoby po 3 (4%). 2 osoby (2%) mají trvalé bydliště v Libereckém kraji. Z následujících krajů: Vysočina, Jihočeský, Ústecký a Pardubický pochází vždy 1 osoba. V Karlovarském kraji nebydlí nikdo.

Přibližně čtvrtina respondentů (23%) z celkových 17 slyšících osob (100%) pochází ze Středočeského kraje. V Jihomoravském kraji mají své trvalé bydliště 3 osoby (17%). Hlavní město Praha, Liberecký kraj a Moravskoslezský kraj čítá po dvou osobách (12%) a po 1 respondentovi (6%) je v Karlovarském, Královéhradeckém, Zlínském kraji a kraji Vysočina. Ve zbývajících krajích (0%) nebydlí nikdo.

Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící		
ZŠ	0	0	4	2
SOU	2	1	5	4
SŠ	12	10	20	9
VOŠ	1	1	0	0
VŠ - bakalář	7	6	5	1
VŠ - magistr, - inženýr	3	8	0	1
VŠ - doktorand	0	0	0	0
Celkem respondentů	25	26	34	17

Z celkového počtu 25 neslyšících respondentů, jež mají vztah s osobou se sluchovým postižením (100%), má 12 respondentů (48%) středoškolské vzdělání. Dalších 7 osob (28%) má vysokoškolské vzdělání - bakalář. Magistrem/Inženýrem jsou 3 respondenti (12%), střední odborné učiliště vystudovaly 2 osoby (8%) a vyšší odbornou školu 1 respondent (4%). Nikdo (0%) nemá pouze základní nebo vysokoškolské doktorské vzdělání.

Respondenti se sluchovým postižením mající vztah se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou v počtu 26 osob (100%) uvedli následující: středoškoláků je 10 (38%), Magistrů/Inženýrů 8 (31%), bakalářské vzdělání má 6 respondentů (23%) a po 1 respondentovi (4%) se vzdělávali na vyšší odborné škole a středním odborném učilišti. Pouze základní školu nebo doktorské vzdělání nemá žádný respondent (0%).

Celkem 34 osob neslyšících, jež nemají žádný vztah (100%) odpovědělo následující odpovědi: středoškolské vzdělání má 20 respondentů (58%), po 5 respondentech (15%) se vzdělávalo na středním odborném učilišti a vysoké škole, kterou ukončili bakalářem a 4 respondenti (12%) mají jen základní vzdělání. Nikdo (0%) nebyl vzděláván na vyšší odborné škole, není magistrem/inženýrem, ani doktorandem.

Ze slyšících respondentů v počtu 17 osob (100%) je 9 respondentů (53%) středoškolského vzdělání, 4 respondenti (23%) mají výuční list a 2 osoby mají pouze základní vzdělání. Po 1 respondentovi (6%) mají bakalářské vzdělání a magisterské/inženýrské vzdělání.

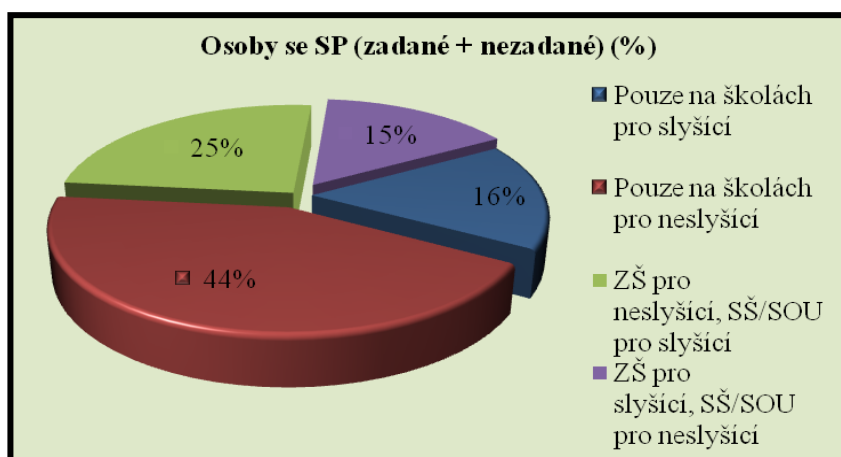
Otázka č. 5: Kde jste absolvoval/a základní a střední vzdělání?

Tato otázka byla položena pouze respondentům se sluchovým postižením

Tabulka č. 5: Absolvované školy

	Zadané osoby se SP
Pouze na školách pro slyšící	14
Pouze na školách pro neslyšící	37
ZŠ pro neslyšící, SŠ/SOU pro slyšící	21
ZŠ pro slyšící, SŠ/SOU pro neslyšící	13
Celkem respondentů	85

Graf č. 5: Absolvované školy

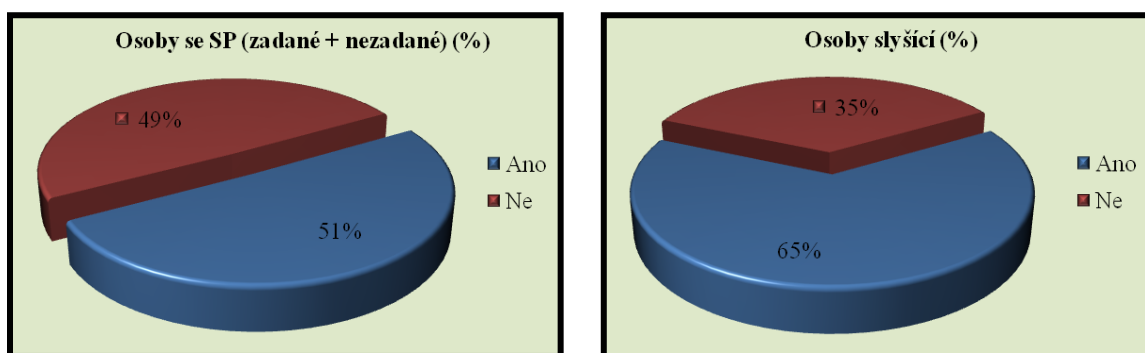
U otázky, jaké základní a střední školy navštěvovali respondenti se sluchovým postižením, z celkového počtu 85 osob (100%) odpovědělo 14 osob (16%), že chodili jen do škol pro slyšící, pouze školy pro sluchově postižené navštěvovalo 37 osob (44%), ZŠ pro sluchově postižené a poté SŠ/SOU pro slyšící navštěvovalo 21 osob (25%), a do ZŠ pro slyšící a následně do SŠ/SOU pro sluchově postižené chodilo 13 osob (15%).

Otázka č. 6: Jste zaměstnaný/zaměstnaná?

Tabulka č. 6: Zaměstnanost respondentů

	Osoby se SP	Osoby slyšící
ANO	43	11
NE	42	6
Celkem respondentů	85	17

Graf č. 6: Jste zaměstnaný/zaměstnaná?

Z celkového počtu 85 respondentů se sluchovým postižením (100%) uvedlo 43 osob (51%), že jsou zaměstnaní, naopak bez práce je 42 osob (49%). Zaměstnané osoby se sluchovým postižením pracují na těchto pozicích:

Technik výroby, elektroinženýr, elektromechanik, skladník, překladatel, referent, OSVČ v oblasti pojišťovnictví, asistent soudního exekutora, ekonom, administrativní pracovník, astronom, fakturant, podnikatel v oblasti gastronomie, knihovník, operátor výpočetní techniky, montážní dělník, učitel ZŠ speciální, vychovatel, fotograf, tlumočnick, fyzioterapeut, webmaster, kontrolor, redaktor, uklízeč, lektor, dělník, důchodce a pár maminek je na mateřské dovolené.

Respondenti slyšící v počtu 17 osob (100%) uvedli následující: 11 osob (65%) je zaměstnaných a 6 osob (35%) nezaměstnaných. Zaměstnaní respondenti slyšící pracují na těchto pozicích:

Strojírenský mechanik, účetní, státní zaměstnanec, učitel, administrativní pracovník, prodavač (zástupce vedoucí), hospodář, skladník, technik a IT pracovník.

Otázka č. 7: Jaká je Vaše sexuální orientace?

Tabulka č. 7: Sexuální orientace respondentů

	Osoby se SP (zadané + nezadané)	Osoby slyšící
Heterosexuální	79	17
Homosexuální	6	0
Bisexuální	0	0
Celkem respondentů	85	17

Celkem 85 lidí se sluchovým postižením (100%) odpovědělo na otázku, jak jsou sexuálně orientovaní, následovně: 79 respondentů (93%) je heterosexuálních, 6 respondentů (7%) je homosexuálních a bisexuální nebyl žádný respondent (0%).

Respondenti slyšící v počtu 17 osob (100%) byli všichni heterosexuální.

Otázka č. 8: Váš stav?

Tabulka č. 8: Stav respondentů

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
Vdaná/Ženatý	14	0	4
Svobodná/Svobodný	34	31	12
Rozvedená/Rozvedený	3	3	1
Vdova/Vdovec	0	0	0
Celkem respondentů	51	34	17

Zadaní neslyšící respondenti v počtu 51 osob (100%) odpověděli následovně: 14 osob (27%) je vdaných/ženatých, 34 osob (67%) je svobodných a rozvedené jsou 3 osoby (6%).

Z celkového počtu 34 respondentů se sluchovým postižením (100%), kteří nejsou v partnerském vztahu, je 31 osob (91%) svobodných a rozvedené jsou 3 osoby (9%).

Ze slyšících osob v počtu 17 respondentů (100%) jsou 4 respondenti (23%) v manželském svazku, 12 respondentů (71%) je svobodných a rozvedená je 1 osoba (6%).

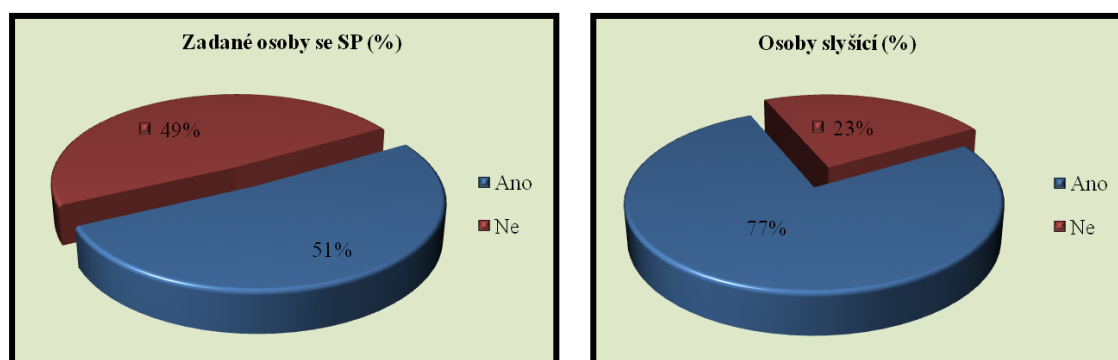
Otázka č. 9: Už jste uvažovali o svatbě?

Na otázku odpovídali jen zadaní respondenti se sluchovým postižením, kteří nejsou v manželském svazku a respondenti slyšící, kteří nejsou v manželském svazku.

Tabulka č. 9: Odpovědi respondentů zda uvažují o uzavření sňatku

	Zadané osoby se SP	Osoby slyšící
ANO	19	10
NE	18	3
Celkem respondentů	37	13

Graf č. 9: Odpovědi respondentů zda uvažují o uzavření sňatku

Na otázku, jestli už uvažovali o svatbě, odpovědělo 37 zadaných respondentů se sluchovým postižením (100%). Zhruba polovina (49%) odpověděla, že ne, druhá polovina (51%), že ano.

U 13 zadaných slyšících respondentů (100%) vypadaly odpovědi následovně: 10 osob (77%) již o svatbě uvažovalo, 3 osoby (23%) nikoliv.

Otázka č. 10: Jaké máte sluchové postižení?

Jaké sluchové postižení má Váš partner/Vaše partnerka?

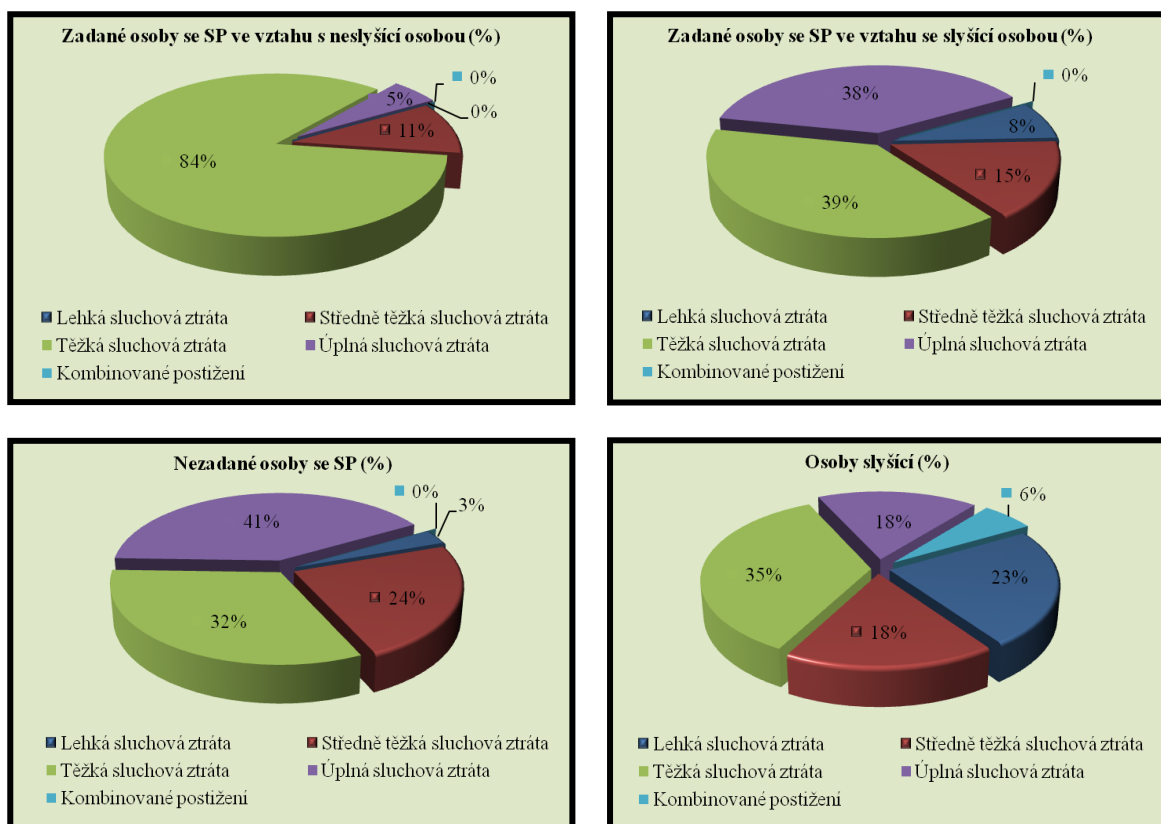
Otázka byla položena respondentům se sluchovým postižením a respondentům slyšícím. Osoby se sluchovým postižením odpovídaly, jakou mají sluchovou ztrátu, slyšící osoby uváděly, jaký stupeň sluchového postižení má jejich neslyšící partner/partnerka.

Tabulka č. 10: Stupeň sluchového postižení respondenta

Stupeň sluchového postižení partnera/partnerky

	Osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící		
Lehká sluchová ztráta	0	2	1	4
Středně těžká sluchová ztráta	2	4	8	3
Těžká sluchová ztráta	16	10	11	6
Úplná sluchová ztráta	6	10	14	3
Kombinované postižení	1	0	0	1
Celkem respondentů	25	26	34	17

Graf č. 10: Stupeň sluchového postižení respondenta
Stupeň sluchového postižení partnera/partnerky

Z celkového počtu 85 osob se sluchovým postižením (100%) má 37 respondentů (44%) těžkou sluchovou ztrátu, 30 osob (35%) úplnou sluchovou ztrátu, 14 osob (16%) středně těžkou sluchovou ztrátu a 3 osoby (4%) lehkou sluchovou ztrátu. 1 respondent (1%) má kochleární implantát.

Na otázku, jaké sluchové postižení má Váš partner/Vaše partnerka, odpovědělo 17 slyšících respondentů (100%) následovně: 6 osob (35%) má těžkou sluchovou ztrátu, 4 osoby mají lehkou sluchovou ztrátu, po 3 osobách (18%) je u středně těžké a úplné sluchové ztráty a 1 osoba (6%) má kombinované postižení (Usherův syndrom).

Otázka č. 11: Doba vzniku postižení?

Kdy došlo u partnera/partnerky ke sluchovému postižení?

Na tuto otázku odpovídali jak respondenti se sluchovým postižením, tak respondenti slyšící. Slyšící osoby odpovídaly, kdy došlo u jejich partnera/partnerky ke sluchové vadě.

Tabulka č. 11: Doba vzniku postižení

	Osoby se SP	Osoby slyšící
Vrozené postižení	57	13
Získané postižení	28	4
Celkem respondentů	85	17

57 respondentů (63%) z celkového počtu 85 osob se sluchovým postižením (100%) má vrozené postižení a 28 respondentů (37%) má získané postižení.

Na otázku, kdy došlo u partnera/partnerky ke sluchovému postižení, odpovědělo 17 slyšících respondentů (100%) následovně: 13 osob (76%) s vrozeným postižením, 4 osoby (24%) se získaným postižením.

6 Interpretace získaných dat

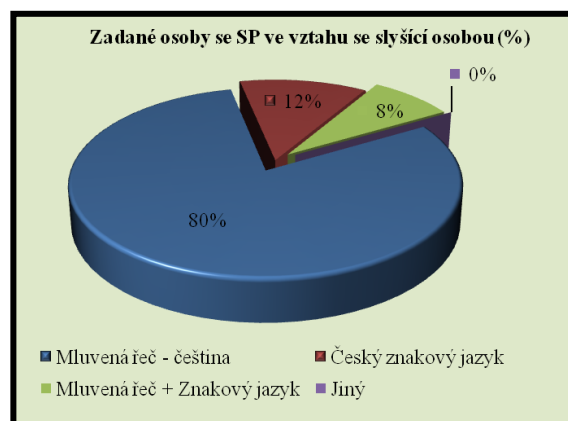
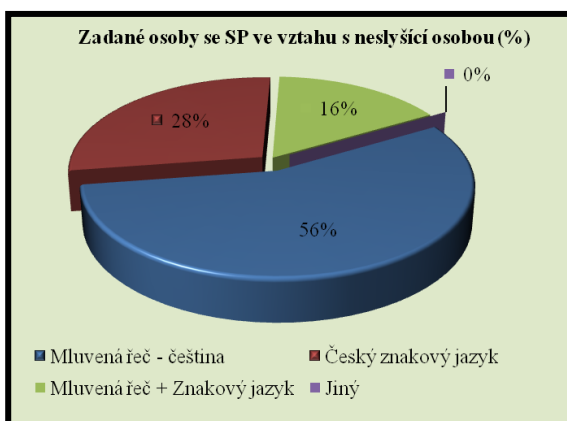
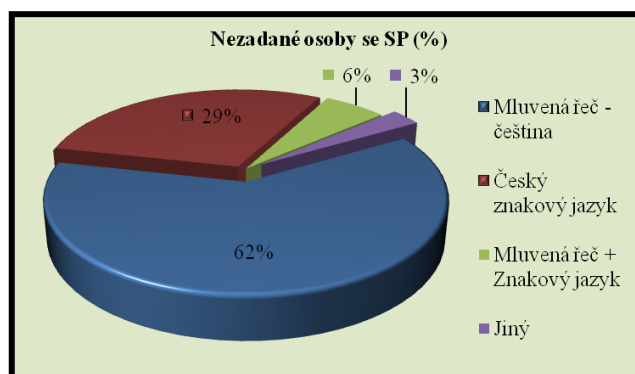
Otázka č. 12: Jaký je Váš mateřský jazyk?

Tuto otázku zodpovídaly pouze osoby se sluchovým postižením zadané i nezadané.

Tabulka č. 12: Mateřský jazyk respondentů

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící	
Mluvená řeč - čeština	14	20	21
Český znakový jazyk	7	3	10
Mluvená řeč + Český znakový jazyk	4	2	2
Jiné	0	0	1
Celkem respondentů	25	25	34

Graf č. 12: Mateřský jazyk respondentů

Z celkového počtu 34 nezadaných osob se sluchovým postižením (100%) považuje 21 respondentů (62%) za svůj mateřský jazyk mluvenou řeč - češtinu. Mateřským jazykem 10 respondentů (29%) je Český znakový jazyk. 2 respondenti (6%) považují oba jazyky za své mateřské. U 1 respondenta (3%) je mateřštinou ruský jazyk.

Počet osob se sluchovým postižením, které jsou ve vztahu s neslyšící osobou, je 25 (100%). Mluvenou řeč - češtinu považuje za svůj mateřský jazyk 14 osob (56%) a Český znakový jazyk považuje za svůj mateřský jazyk 7 osob (28%). Oba jazyky jako mateřštinu volí 4 osoby (16%).

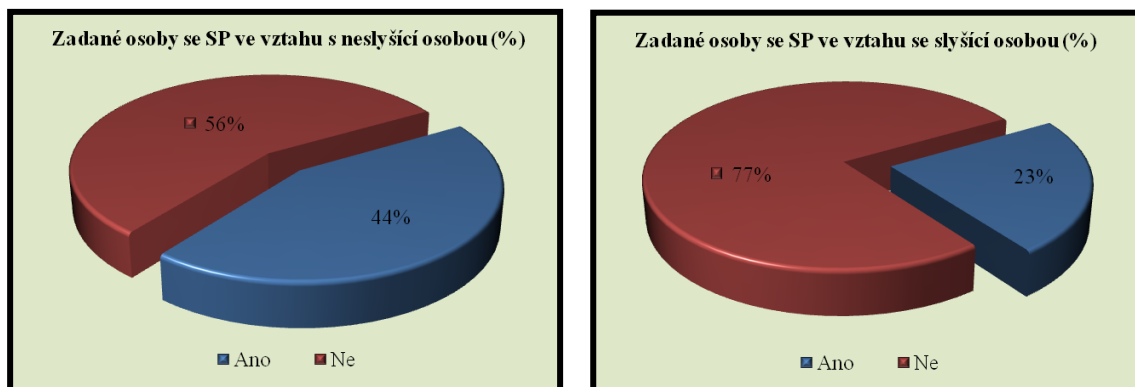
Z celkového počtu 25 osob se sluchovým postižením ve vztahu se slyšící osobou (100%) používá jako svůj mateřský jazyk - mluvenou řeč (češtinu) 20 osob (80%). Mateřský jazyk - znakový jazyk volí 3 osoby (12%) a oba jazyky 2 osoby (8%).

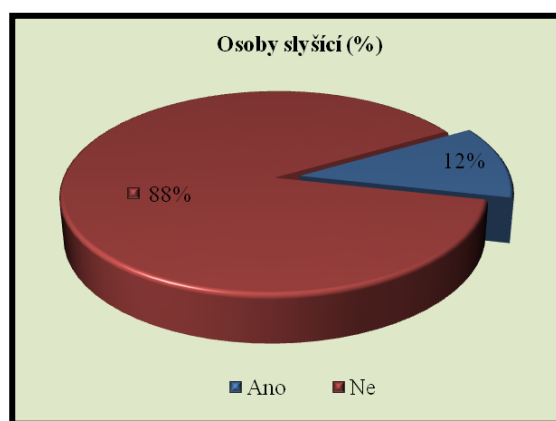
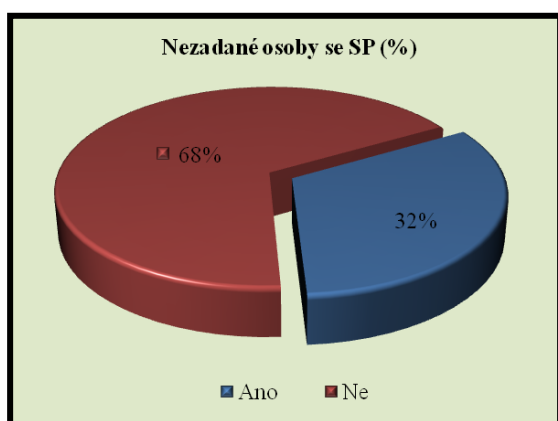
Otázka č. 13: Je ve Vaší rodině někdo se sluchovým postižením?

Tabulka č. 13: Výskyt sluchového postižení u rodinných příslušníků

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící		
ANO	11	6	11	2
NE	14	20	23	15
Celkem respondentů	25	26	34	17

Graf č. 13: Výskyt sluchového postižení u rodinných příslušníků

Na otázku, zda se v jejich rodině vyskytuje někdo se sluchovým postižením, odpovědělo z 25 zadaných respondentů se sluchovým postižením ve vztahu s osobou neslyšící (100%) kladně 11 osob (56%) a záporně 14 osob (44%).

Z 26 zadaných respondentů se sluchovým postižením ve vztahu s osobou slyšící (100%) odpovědělo 6 osob (23%) kladně a 20 osob (77%) záporně.

Nezadaní respondenti se sluchovým postižením v počtu 34 osob (100%) odpověděli následovně: 11 osob (32%) má v rodině i jiného člena se sluchovým postižením, 23 osob (68%) je v rodině jedinými členy se sluchovým postižením.

U 17 respondentů slyšících mající vztah s osobou neslyšící (100%), se vyskytují pouze 2 respondenti (12%), kteří mají v rodině člena se sluchovým postižením. Zbývajících 15 respondentů (88%) v rodině člena se sluchovým postižením nemá.

Otázka č. 14: Jak často komunikujete se slyšícími lidmi/s neslyšícími lidmi?

Tato otázka byla položena jak respondentům se sluchovým postižením, tak respondentům slyšícím. Osoby se sluchovým postižením odpovídaly na to, jak často komunikují se slyšícími osobami a osoby slyšící s neslyšícími.

Tabulka č. 14: Četnost komunikace respondentů

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící		
Často	17	25	26	8
Občas	6	0	4	2
Málokdy	2	0	2	5
Jen když je to nutné	0	1	2	2
Vyhýbám se jim	0	0	0	0
Celkem respondentů	25	26	34	17

Respondenti se sluchovým postižením ve vztahu s osobou taktéž neslyšící v celkovém počtu 25 osob (100%) odpověděli na otázku, jak často komunikují se slyšícími lidmi, následovně: 17 respondentů (68%) komunikuje se slyšícími lidmi často, 6 respondentů (24%) s nimi komunikuje občas a 2 osoby (8%) jen málokdy. Možnosti komunikovat se slyšícími lidmi jen když je to nutné, a vyhýbání se jim, ne zvolil nikdo (0%).

Z 26 respondentů se sluchovým postižením, kteří mají vztah se slyšící osobou (100%), komunikují se slyšícími lidmi často téměř všichni (96%) až na 1 osobu (4%), která s nimi komunikuje, jen když je to nutné.

Z nezadaných respondentů se sluchovým postižením v počtu 34 osob (100%) komunikuje často se slyšícími lidmi 26 osob (76%). U 4 respondentů (12%) probíhá komunikace se slyšícími lidmi občas, 2 respondenti (6%) komunikují se slyšícími osobami málokdy, a 2 osoby (6%) jen v případě nutnosti. Nikdo (0%) se komunikaci se slyšícími lidmi nevyhýbá.

Na otázku, jak často komunikují slyšící osoby ve vztahu s partnerem/partnerkou neslyšící, s osobami se sluchovým postižením, odpovědělo 17 respondentů (100%). Často s osobami se sluchovým postižením komunikuje téměř polovina dotazovaných (47%), občas s nimi komunikují 2 respondenti (12%) a málokdy 5 respondentů (29%). Komunikaci s osobami neslyšícími využívají jen v potřeby nutnosti 2 respondenti (12%).

Otázka č. 15: Jak se dorozumíváte se slyšící osobou/s neslyšící osobou?

Otázka byla položena respondentům se sluchovým postižením i respondentům slyšícím, přičemž mohli zvolit více možností. Respondenti neslyšící odpovídali, jakým způsobem komunikují se slyšícími osobami a respondenti slyšící, jak komunikují s osobami neslyšícími.

Tabulka č. 15: Způsob komunikace respondentů

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Partner/Partnerka se SP	Partner/Partnerka slyšící		
Mluvenou řečí	20	22	28	9
Pomocí odezírání	22	19	24	8
Psaním	14	5	10	5
Znakovým jazykem	0	4	0	3
Gesty, mimikou, pantomimou	3	3	4	6
Celkem odpovědí	59	53	66	31

U otázky, jakým způsobem komunikují se slyšícími osobami respondenti se sluchovým postižením mající vztah s osobou neslyšící, se sešlo celkem 59 odpovědí (100%). Nejvyužívanějším způsobem v komunikaci se slyšícími osobami je odezírání, které zvolilo 22 respondentů (39%), spolu s mluvenou řečí, kterou zvolilo 20 respondentů (33%). Psanou komunikaci využívá 14 respondentů (23%) a nejméně se využívá dorozumívání pomocí gest, mimiky a pantomimy - zvolili ji 3 respondenti (5%). Znakovým jazykem nekomunikuje se slyšícími osobami nikdo (0%).

Od respondentů se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu se slyšící osobou, se sešlo celkem 53 odpovědí (100%). Nejvíce využívanými způsoby v komunikaci se slyšícími osobami je mluvená řeč, kterou zvolilo 22 osob (41%) a odezírání, které zvolilo 19 osob (36%). 5 respondentů (9%) si pomáhá v komunikaci psaním, 4 respondenti (8%) využívají znakový jazyk a pomocí gest, mimiky a pantomimy se domlouvají 3 respondenti (6%).

Celkem 66 odpovědí (100%) se sešlo u nezadaných respondentů se sluchovým postižením. Opět je v komunikaci nejvyužívanějším mluvená řeč, kterou zvolilo 28 respondentů (43%) spolu s odezíráním, které zvolilo 24 respondentů (36%). Druhým nejvyužívanějším způsobem komunikace je psaní, jež zvolilo 10 respondentů (15%). 4 respondenti (6%) komunikují i

pomocí gest, mimiky nebo pantomimy. Se slyšícími osobami se pomocí znakového jazyka nedomlouvá nikdo (0%).

Od slyšících respondentů se sešlo celkem 31 odpovědí (100%). Nejčastějšími způsoby komunikace s osobami neslyšícími jsou mluvená řeč, kterou zvolilo 9 respondentů (29%) a odezírání, které dostalo 8 hlasů (26%). 6 respondentů (19%) komunikuje pomocí gest, mimiky a pantomimy, 5 osob (16%) využívá psané komunikace a 3 respondenti (10%) komunikují znakovým jazykem.

Otázka č. 16: Jaké jsou nejčastější bariéry ve Vaší komunikaci se slyšící osobou/s neslyšící osobou?

Na tuto otázku odpovídali respondenti se sluchovým postižením i respondenti slyšící. Měli možnost zvolit více možností. Osoby neslyšící odpovídaly, s jakými překážkami se setkávají při dorozumívání se slyšícími lidmi a osoby slyšící odpovídaly, jaké jsou bariéry v jejich komunikaci s osobami se sluchovým postižením.

Tabulka č. 16a: Nejčastější bariéry respondentů se sluchovým postižením v komunikaci s osobami slyšícími

	Osoby se SP
Neochota slyšící osoby	47
Neschopnost mého soustředění kvůli vzhledu	40
Špatná artikulace slyšící osoby	69
Přehnaná artikulace slyšící osoby	18
Zvýšená hlasitost mluvy slyšící osoby	12
Špatné vnější podmínky	51
Jiné	2
Celkem odpovědí	239

Tabulka č. 16b: Nejčastější bariéry slyšících respondentů v komunikaci s osobou se sluchovým postižením

	Osoby slyšící
Neochota neslyšící osoby	1
Nerozumím mluvenému projevu neslyšící osoby	2
Vůbec nevím, jakým způsobem mám komunikovat s neslyšící osobou	1
Neumím znakový jazyk (ZJ)	9
Mám potíže se svým mluvním projevem (vousy, mluvím rychle, logopedická vada)	2
Jiné	4
Celkem odpovědí	19

V otázce pro osoby se sluchovým postižením, která se ptá, jaké jsou nejčastější bariéry v jejich komunikaci se slyšící osobou, se sešlo dohromady 239 odpovědí (100%). Nejčastější bariérou u osob se sluchovým postižením je špatná artikulace slyšící osoby - tuto možnost zvolilo 69 respondentů (29%). Druhou nejpočetnější odpovědí byly špatné vnější podmínky, které zvolilo 51 respondentů (21%). Odpověď „Neochota slyšící osoby“ zvolilo 47 respondentů (20%) a „Neschopnost mého soustředění kvůli vzhledu“ zvolilo 40 osob (17%). Nejmenší překážkou pro osoby se sluchovým postižením je přehnaná artikulace slyšící osoby - tuto možnost zvolilo 18 respondentů (7%) a zvýšená hlasitost mluvy slyšící osoby - tuto možnost zvolilo 12 osob (5%). 2 respondenti (%) se k bariérám vyjádřili jinak: „Neznalost - slyšící osoba neví, jak se mnou komunikovat.“, „Kromě velmi hlučného prostředí nejsou žádné bariéry. Neodezírám, komunikuji běžně řečí a mluvenou řeč od dalších přijímám sluchem přes kochleární implantát.“

Celkem 19 odpovědí (100%) se sešlo u otázky pro slyšící osoby: „Jaké jsou nejčastější bariéry ve Vaší komunikaci s neslyšící osobou?“. Největší překážkou je pro ně to, že neovládají znakový jazyk - tuto možnost zvolilo 9 respondentů (47%). Následující odpovědi: „Nerozumím mluvenému projevu neslyšící osoby“ a „Mám potíže se svým mluvním projevem“ zvolili vždy 2 respondenti (11%). S neochotou neslyšící osoby se setkává 1 respondent (5%) a jak komunikovat s neslyšící osobou, neví 1 osoba (5%).

4 respondenti (21%) využili možnost napsat jiné odpovědi: „Neslyšící znají málo slov.“ „Bariéry nejsou, umím perfektně ZJ“. „S těmi, co chci a chtějí i oni, se vždy domluví.“

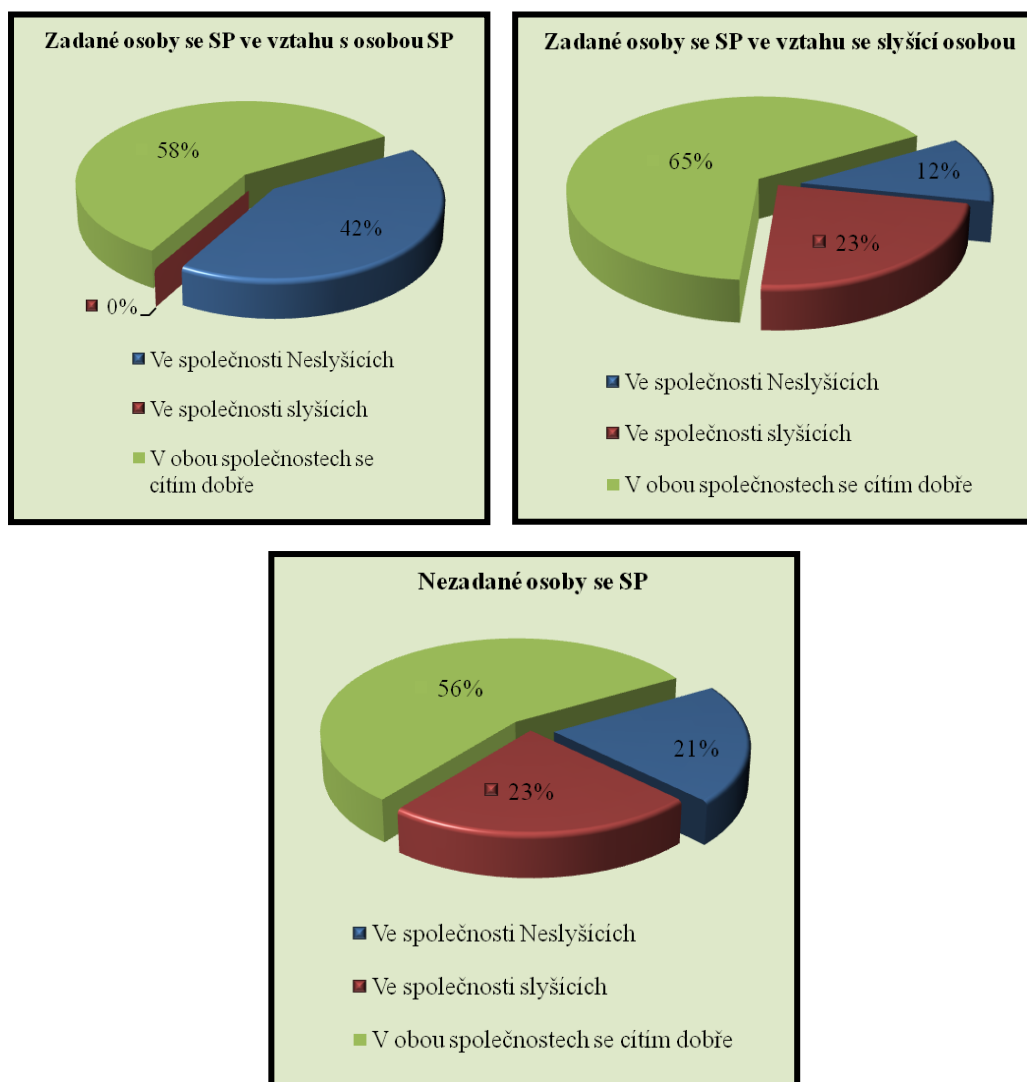
Otázka č. 17: Ve které společnosti se cítíte nejlépe?

Na tuto otázku odpověděli jen respondenti se sluchovým postižením.

Tabulka č. 17: Společnost, ve které se cítí neslyšící respondenti nejlépe

JAKÝ PARTNER?	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka	
Ve společnosti neslyšících	10	3	7
Ve společnosti slyšících	0	6	8
V obou společnostech se cítím dobře	14	17	19
Celkem respondentů	50		34

Graf č. 17: Společnost, ve které se cítí neslyšící respondenti nejlépe

Z celkového počtu 24 osob (100%) se sluchovým postižením, kteří mají partnera/partnerku sluchově postiženého/postiženou, odpovědělo 10 respondentů (42%), že se cítí nejlépe ve společnosti neslyšících. Zbýlých 14 osob (58%) se cítí dobře jak ve společnosti neslyšících, tak ve společnosti slyšících. Ve společnosti slyšících se z těchto respondentů necítí nikdo nejlépe (0%).

Ve vztahu se slyšící osobou je 26 respondentů se sluchovým postižením (100%). Pouze 3 osoby (12%) uvedly, že se cítí nejlépe ve společnosti stejně postižených jedinců.

6 respondentů (23%) se cítí nejlépe ve společnosti slyšících, a více než polovina respondentů (65%) považuje obě společnosti za vyhovující.

Nezadaní respondenti se sluchovým postižením, kterých bylo celkem 34 (100%), odpověděli následovně: ve společnosti neslyšících se cítí nejlépe 7 osob (21%), ve společnosti slyšících 8 osob (23%) a v obou společnostech se cítí dobře 19 respondentů (56%).

Otázka č. 18: Měl/a jste vážný vztah?

Otázka byla položena osobám se sluchovým postižením, které nejsou ve vztahu.

Tabulka č. 18: Zkušenost s vážným vztahem

	Nezadané osoby se SP
ANO	20
NE	14
Celkem respondentů	34

Na otázku, zda měli vážný vztah, odpovědělo 34 nezadaných respondentů se sluchovým postižením (100%) následovně: 20 osob (59%) uvedlo, že ano, a 14 osob (41%), že ne.

Otázka č. 19: Kolik vážných vztahů jste měl/a?

Tabulka č. 19: Počet vážných vztahů za celý život

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
1	11	8	2
2 - 3	36	12	12
4 - 5	4	0	3
6 - 7	0	0	0
8 a více	0	0	0
Celkem respondentů	51	20	17

Z celkového počtu 51 zadaných respondentů se sluchovým postižením (100%) mělo za sebou 2 - 3 vážné vztahy 36 osob (71%), 1 vztah mělo 11 osob (21%) a 4 - 5 vztahů měly 4 osoby (8%). Více vážných vztahů neměl nikdo (0%).

2 - 3 vážné známosti mělo 12 osob (60%) z celkových 20 nezadaných respondentů se sluchovým postižením (100%) a respondenti v počtu 8 osob (40%) mělo jednoletou vážnou známost.

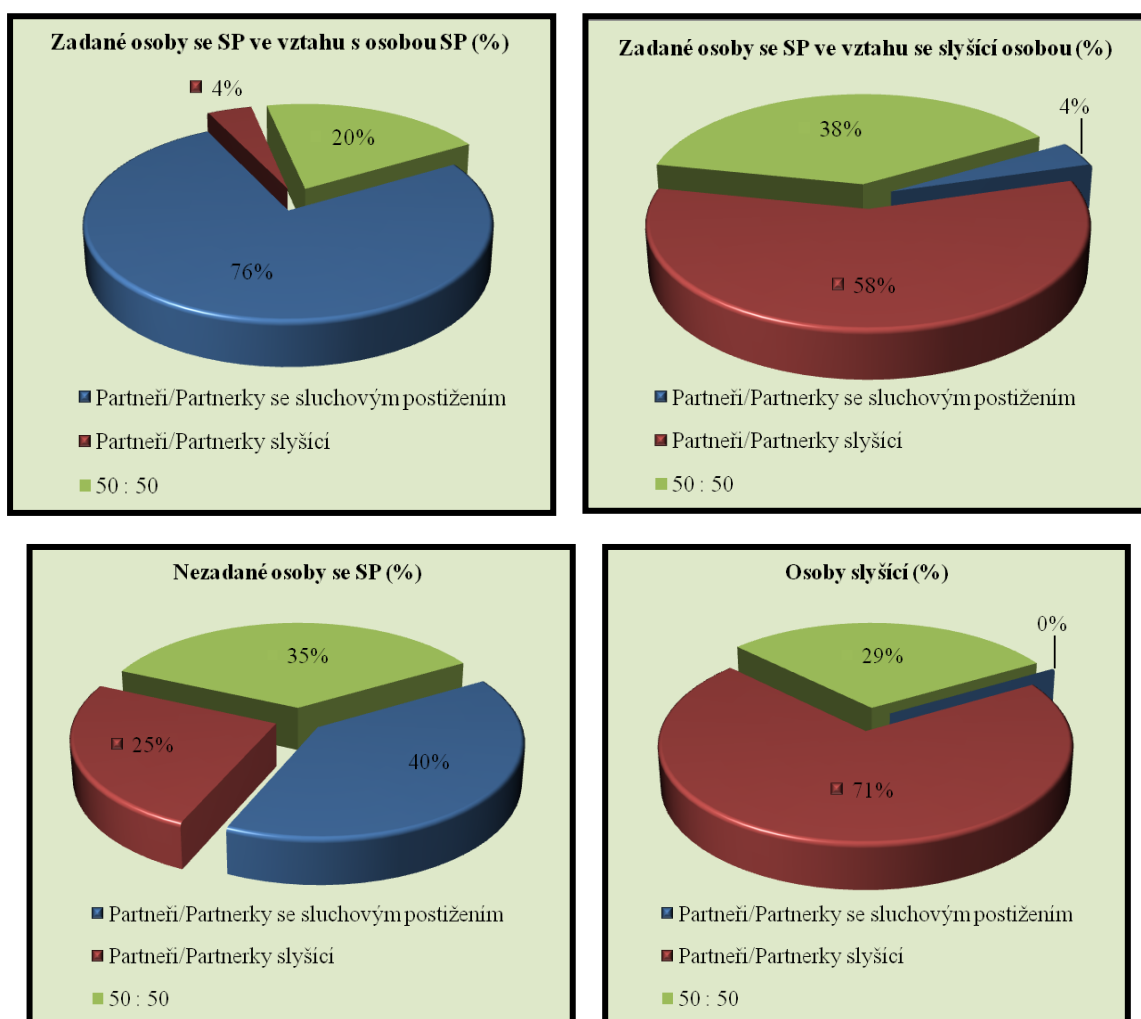
U 17 osob slyšících (100%) mělo 2 - 3 vážné vztahy 12 respondentů (70%), 4 - 5 vztahů měli 3 respondenti (18%) a 2 respondenti (12%) měli 1 vážný vztah. Více vztahů neměl nikdo (0%).

Otázka č. 20: Kdo převažoval ve Vašich vztazích?

Tabulka č. 20: Převaha partnerů ve vztazích

	Zadané osoby se SP		Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka		
Partneři/Partnerky se sluchovým postižením	19	1	8	0
Partneři/Partnerky slyšící	1	15	5	12
50 : 50	5	10	7	5
Celkem respondentů	25	26	20	17

Graf č. 20: Převaha partnerů ve vztazích

Celkem 25 respondentů (100%) se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu s osobou neslyšící, odpovědělo na otázku: „Kdo převažoval ve Vašich vztazích“ následovně: Partneři/Partnerky se sluchovým postižením převažovali/y u 19 osob (76%), Partneři/Partnerky slyšící pouze u 1 osoby (4%) a u 5 respondentů (20%) nepřevažoval nikdo - bylo to půl na půl.

U 26 osob se sluchovým postižením (100%), které mají slyšícího partnera/slyšící partnerku, vypadaly odpovědi takto: Převaha neslyšících partnerů/partnerek byla pouze u 1 respondenta (4%), u 15 respondentů (58%) převažovali/y slyšící partneři/partnerky a u 10 respondentů (38%) to bylo půl na půl.

Z 20 nezadaných respondentů se sluchovým postižením (100%) odpovědělo 8 osob (40%), že u nich převažovali partneři se sluchovým postižením. U 7 osob (35%) to bylo půl na půl a u 5 osob (25%) převažovali slyšící partneři.

Osoby slyšící, kterých bylo 17 (100%), uvedly následující: 12 respondentů (71%) mělo převážně slyšící partnery a u 5 respondentů (29%) to bylo půl na půl. Převaha partnerů/partnerek se sluchovým postižením nebyla u nikoho (0%).

Otázka č. 21: Jak dlouho trvá Váš současný vztah?

Otázka byla zodpovězena zadanými respondenty se sluchovým postižením a respondenty slyšícími ve vztahu s partnerem/partnerkou sluchově postiženou.

Tabulka č. 21: Délka trvání současného vztahu

	Zadané osoby se SP		Osoby slyšící
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
Méně než 1 rok	1	4	2
1 rok	4	1	2
2 roky	6	5	2
3 - 5 let	10	4	6
6 - 10 let	1	3	3
11 - 20 let	3	5	1
21 - 30 let	0	2	0
31 - 40 let	1	0	1
41 a více let	0	1	0
Celkem respondentů	26	25	17

Z celkového počtu 26 respondentů se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu s osobou taktéž sluchově postiženou (100%), je ve 3 - 5 letém vztahu 10 osob (38%), 6 osob (23%) má dvouletý vztah, 4 osoby (15%) jsou v ročním vztahu, 3 osoby (12%) jsou ve vztahu 11 - 20 let, u 1 respondenta (4%) je vztah kratší než rok, 1 respondent (4%) je ve vztahu trvajícím 6 - 10 let a ve vztahu trvajícím 31 - 40 let je 1 respondent (4%). V 21 - 30 letém a 41 - víceletém vztahu nebyl nikdo (0%).

Zadaných respondentů se sluchovým postižením mající vztah se slyšící osobou bylo 25 (100%). Nejvíce respondentů po 5 (20%) je ve vztahu 2 roky a 11 - 20 let, 4 respondenti (16%) mají vztah kratší než rok a 4 respondenti (16%) jsou ve vztahu 3 - 5 let. Ve vztahu trvajícím 6 - 10 let jsou 3 osoby (12%), 2 respondenti (8%) mají vážnou známost trvající 21 - 30 let a po 1 respondentovi (4%) jsou vztahy trvající 1 rok a 41 a více let.

Respondenti slyšící v počtu 17 osob (100%) odpovídali následovně: 6 respondentů (35%) je ve vztahu 3 - 5 let, 3 respondenti (17%) mají 6 - 10 letý vztah a po 2 respondentech (12%) jsou vztahy trvající 2 roky, 1 rok a méně než 1 rok. U 1 respondenta (6%) trvá vztah 11 - 20 let a u 1 osoby (6%) 31 - 40 let. Ve vztahu trvajícím 21 - 30 let a 41 a více let nebyl nikdo.

Otázka č. 22: Kde jste se seznámil/a s partnerem/partnerkou?

Na tuto otázku odpovídali zadaní respondenti se sluchovým postižením a respondenti slyšící, jež mají vztah s osobou sluchově postiženou.

Tabulka č. 22: Místo seznámení se s partnerem/partnerkou

	Zadané osoby se SP		Osoby slyšící
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
Na akci (sportovní, kulturní) pro osoby se SP	10	0	3
Na akci (sportovní, kulturní) pro slyšící	0	2	3
Ve škole pro žáky, studenty se SP	10	0	1
Ve škole pro slyšící	1	2	0
Přes internet	2	9	6
Jiné	2	11	4
Celkem respondentů	25	24	17

Na otázku, kde se seznámili s partnerem/partnerkou, odpověděli respondenti se sluchovým postižením mající vztah s osobou neslyšící v počtu 25 osob (100%) následovně: 10 respondentů (40%) se s partnerem/partnerkou seznámilo na sportovní nebo kulturní akci pořádané pro lidi se sluchovým postižením a u dalších 10 respondentů (40%) proběhlo seznámení ve škole pro žáky, studenty se sluchovým postižením. 2 respondenti (8%) se s partnerem/partnerkou seznámili přes internet a u 1 osoby (4%) proběhlo seznámení ve škole běžného typu. Na akci pro slyšící se neseznámil nikdo (0%). Jiné odpovědi uvedli 2 respondenti (8%): „Na pomaturitní párty kamarádky“ a „Už nevím“.

Nejvíce respondentů z celkem 24 respondentů se sluchovým postižením, jež mají vztah se slyšící osobou (100%) se seznámilo přes internet - 9 respondentů (38%). Na kulturní nebo sportovní akci pro slyšící se seznámily 2 osoby (8%) a pro 2 respondenty (8%) bylo osudovým setkáním místo ve škole běžného typu. Nikdo (0%) se nesešel s partnerem/partnerkou ve škole pro sluchově postižené nebo sportovní a kulturní akci pro

neslyšící. Celkem 11 osob (46%) poznalo svého partnera/svou partnerku jinde: „na svatbě“, „v práci“, „přes rodiče“, „v přírodě“, „na dovolené“, „v zahraničí“, „na mých narozeninách“...

Respondenti slyšící v počtu 17 osob (100%) uvedli následující: díky internetu se seznámilo 6 respondentů (23%), 3 respondenti (18%) se seznámili na kulturní nebo sportovní akci pro neslyšící, a další 3 osoby (18%) se seznámily také na akci, ale pro slyšící. Nikdo se nesešel ve škole běžného typu (0%). 4 respondenti uvedli jiné odpovědi: „přes rodiče“, „na brigádě“, „u sluchově postižené kamarádce“ a „na návštěvě u manželových rodičů“.

Otázka č. 23: Sdílíte s partnerem/partnerkou společnou domácnost?

Na tuto otázku neodpovídali respondenti neslyšící, kteří nejsou ve vážném vztahu.

Tabulka č. 23: Sdílení společné domácnosti s partnerem/partnerkou

	Zadané osoby se SP		Osoby slyšící
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
ANO	16	18	15
NE	9	7	2
Celkem respondentů	25	25	17

Z 25 dotazovaných se sluchovým postižením mající vztah s osobou neslyšící (100%) sdílí společnou domácnost s partnerem/partnerkou celkem 16 respondentů (64%). Odděleně žije 9 respondentů (36%).

Celkem 25 respondentů se sluchovým postižením ve vztahu se slyšící osobou (100%) odpovědělo následovně: 18 osob (72%) sdílí s partnerem/partnerkou společnou domácnost a 7 osob (28%) žije odděleně.

Nejvíce osob z celkem 17 slyšících respondentů, jež mají vztah s osobou se sluchovým postižením (100%) žije ve společné domácnosti - 15 respondentů (88%). Odděleně žijí 2 osoby (12%).

Otázka č. 24: Kde spolu bydlíte?

Otázka bydlení byla vyplňována jen respondenty, kteří sdílí s partnerem/partnerkou společnou domácnost.

Tabulka č. 24: Bydlení

	Zadané osoby se SP		Osoby slyšící
	Neslyšící partner/ka	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
V mém bytě (u mých rodičů)	7	3	3
V jeho/jejím bytě (u jeho/jejích rodičů)	1	3	6
Společně jsme si zařídili svůj nový byt	8	12	6
Celkem respondentů	16	18	15

Na otázku bydlení odpovědělo 16 respondentů se sluchovým postižením ve vztahu s neslyšící osobou (100%). Polovina respondentů (50%) bydlí v bytě, který si společně zařídili. V bytech neslyšících respondentů bydlí 7 osob se svými partnery/svámi partnerkami (4%) a v bytech patřící jejich partnerům/partnerkám bydlí 1 osoba (6%).

Z celkového počtu 18 respondentů se sluchovým postižením mající vztah se slyšící osobou (100%), bydlí ve společně zařízeném bytě 12 respondentů (66%). 3 respondenti (17%) bydlí v bytě, který vlastní jejich slyšící partner/partnerka a 3 osoby (17%) bydlí s partnerem/partnerkou ve svých bytech.

Slyšící respondenti ve vztahu s osobou se sluchovým postižením v počtu 15 osob (100%) uvedli následující: 6 respondentů (40%) bydlí v bytě, který si společně s partnerem/partnerkou zařídili, 6 respondentů (40%) bydlí v bytě partnera/partnerky se sluchovým postižením a ve svém bytě žijí s partnerem/partnerkou 3 osoby (20%).

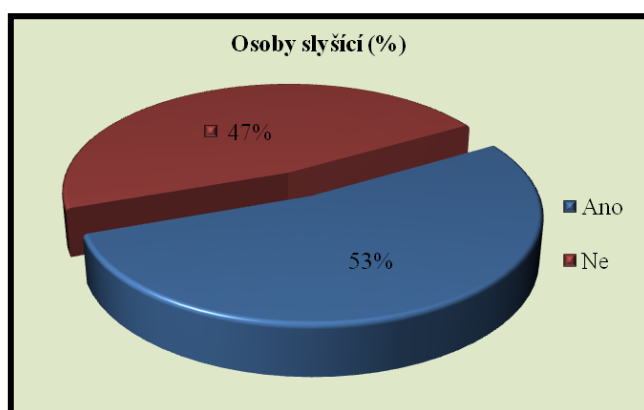
Otázka č. 25: Znal/a jste problematiku sluchového postižení dříve, než jste se seznámil/a s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou?

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti slyšící žijící ve vztahu s osobou neslyšící.

Tabulka č. 25: Znalost problematiky sluchového postižení před seznámením se s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou.

	Osoby slyšící
ANO	9
NE	8
Celkem respondentů	17

Graf č. 25: Znalost problematiky sluchového postižení před seznámením se s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou.

Na otázku, zda znali problematiku sluchového postižení ještě než se seznámili s neslyšící osobou, odpovědělo ze 17 slyšících respondentů (100%) kladně 9 osob (53%) a záporně 8 osob (47%).

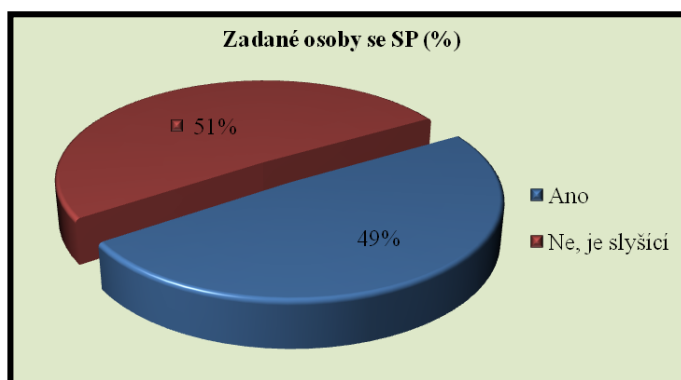
Otázka č. 26: Má Váš partner/Vaše partnerka sluchové postižení?

Na tuto otázku odpovídali jen zadaní respondenti se sluchovým postižením.

Tabulka č. 26: Sluchové postižení partnera/partnerky

	Zadané osoby se SP
ANO	25
NE	26
Celkem respondentů	51

Graf č. 26: Sluchové postižení partnera/partnerky

Z celkového počtu 51 respondentů se sluchovým postižením (100%) má vztah se slyšícím partnerem 26 respondentů (51%) a neslyšícím partnerem 25 respondentů (49%).

Otázka č. 27: Když jste se dozvěděl/a, že Vaše partnerka/ Váš partner neslyší, co Vám proběhlo hlavou?

Otázka byla položena 17 respondentům slyšícím, kteří jsou ve vztahu s osobou se sluchovým postižením (100%). Odpovědi respondentů nebyly nijak upravovány, zůstaly v původním znění.

- Po sdělení, že partner/partnerka je neslyšící, nevěděli respondenti slyšící v počtu 7 osob (40%), co mají dělat, nebo neměli žádnou konkrétní myšlenku:

„Nevím.“, „Nevěděl jsem, jaké to je být neslyšící.“, „Nic.“, "Tak neslyší, no :-), co s tím nadělám :-)", Nic zvláštního“...

- Respondenti slyšící v počtu 4 osoby (24%) se po oznámení, že partner/partnerka neslyší, obávali toho, jak s ním/ní bude probíhat komunikace:

„Jak se s ní domluví?“, „Nebude problém s komunikací?“, „Jestli vůbec normálně mluví a budu jí rozumět? A pokud by jsme spolu zůstali, zda bude i budoucí dítě neslyšící?“, „Když jsem se dozvěděla, že je partner neslyšící, uvědomila jsem si, jak těžké pro něj musí být se s někým seznámit a komunikovat s ním v případě že je protějšek slyšící.“

- 4 respondenti (24%) v partnerově/partnerčině sluchovém postižení neviděli žádný problém:

„Manžel nosil naslouchátko a neviděla jsem v tom žádný problém.“, „Nevadilo mi to, navíc, má partner jen lehké sluchové postižení.“, „Už jsem to věděl, když jsem se s ní seznamoval.“, „Nic, protože moje rodina je neslyšící.“

- Jaké to je žít se sluchovým postižením, zajímalo 1 respondenta (6%):

„Když jsem ji poznal přes internet, zaujalo mě to že neslyší a chtěl jsem vědět něco víc :-) po půl roce kamarádství jsme se dali dohromady :-)“

- U 1 respondenta (6%) se objevila lítost:

„Bylo mi líto, že tak krásná slečna špatně slyší.“

Otázka č. 28: Jak a kdy jste partnerovi/partnerce oznámil/a, že neslyšíte?

Jak a kdy Vám neslyšící partner/partnerka oznámil/a, že neslyší?

Tuto otázku zodpověděli jak respondenti se sluchovým postižením, tak respondenti slyšící. Respondenti se sluchovým postižením zadaní i nezadaní, jež měli vztah se slyšícím partnerem, odpovídali na to, jak oznámili slyšícímu partnerovi/slyšící partnerce, že jsou neslyšící. Odpovědi slyšících respondentů se týkaly toho, jakým způsobem jim partner/partnerka se sluchovým postižením sdělil/a, že neslyší. Reakce respondentů nebyly nijak upravovány, zůstaly v původním znění.

- Ve 32 případech (71%) z celkového počtu 45 respondentů se sluchovým postižením (100%) došlo k informování slyšícího partnera o sluchovém postižení hned (v případě, že se odpovědi opakovaly, byly smazány):

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Partner to věděl úplně od začátku, znal se s jednou neslyšící kamarádkou a já si ho všimla, jak s ní mluví, přidala jsem se k nim a zaujal mě. Původně jsem myslela, že on má sluchovou vadu, ale hned vyšlo najevo, že je slyšící.“

„Hned na začátku aby bylo jasno. Na narozeninách teprve seznamovali, a dohromady nás dal můj syn (totiž sám si hledal nového tátu).“, „Hned při seznámení přes internet.“

„Hned na začátku, aby nedocházelo k omylům.“, „Věděli jsme již o sobě a o vadě.“

„Od samého začátku, kdy jsem mu musela říct, že jsem sluchově postižená, aby věděl, že má mluvit pomaleji a kvůli práci ve školství.“

„Nemusela jsem mu to oznamovat - byla jsem tím známá v zaměstnání.“

„Věděl to ihned, protože jsem se s ním seznámila na školení, kde byli vedle sluchově postižených lidí také lidé zrakově postižení.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Většinou hned při prvním rande :-) Oni sami to na mne nepoznali, takže z toho nedělali problém ani po zjištění že jsem neslyšící. Brali mne jako sobě rovnou. Řekla jsem to mezi řečí, že se třeba omlouvám, že jsem nějaký detail přeslechla, neboť jsem neslyšící...“

„Oznámím jim to hned, nechci to zbytečně komplikovat. Bud' to přijme, nebo odejde.“

„Řekla jsem mu to ještě, když jsme byli v přátelském vztahu.“

„Hned jak jsme se poznali, jsem mu řekla, že špatně slyším.“, „Nijak, znala mě odmala.“

- Informaci o svém sluchovém postižení sdělilo slyšícímu partnerovi později celkem 7 respondentů (16%):

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„No psali jsme s partnerkou přes internet, nemohla jsem napsat odvalu, že jsem nedoslýchavá, ale musela jsem to napsat. Tak jsem napsala za blbou gramatiku, že píšou špatné gramatiky - slovosled, a že jsem nedoslýchavá. Po několika minutách mě ozvala, že nemá proti, ale není zkušená vztah s neslyšící. A teď je spokojená s ní.“

„Písemně emailem, po několika dnech dopisování.“

„Po několika dnech psaní SMS a normálně jsem mu napsala, že mám sluchovou vadu.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Postupem času aby mě poznala a sama pak viděla, že přes handicap není problém žít a spolu komunikovat a rozumět si.“, „Po týdnu přes SMS.“

„Přes ICQ, když došlo na otázku, kam chodím do školy...“

- Zbýlých 6 respondentů (13%) vypsalo, jaké upřednostňují způsoby oznámení o tom, že neslyší, a jiné odpovědi:

„Osobně nebo přes internet. Ale preferuji osobní oznámení.“, „Na osobně nebo na psaní a vysvětlení proč já neslyším.“, „Spíše partnerovi byl překvapený, že si mohu i dokonce mluvit,

ale největší chybou člověka je, když budeš mluvit neslyšícím a nepodíváš se na jeho oči, pak nemám co odpovídat, protože si pak nemohu číst tvé rty.“

- Z celkového počtu 16 osob, které jsou ve vztahu s neslyšící osobou (100%) uvedlo 13 respondentů (81%), že jim partner/partnerka o sluchovém postižení řekl/a hned:

„Krátce po internetovém seznámení, přišlo mi zvláštní jak píše. Oznamil mi to písemně.“

„Smskou před první schůzkou.“, „Hned po seznámení.“, „Emailem hned na začátku.“

„Věděl jsme to od začátku co jsem ji poznal. Měla to uvedené v profilu :-).“

„Při prvním rozhovoru. Ptal jsem se na sluchadla.“, „Věděl jsem to již před naším vztahem.“,

„Jsem to věděla už z dřívějšíka, nemusel mi nic vysvětlovat.“, „Věděla jsem to už při akci,

když znakoval, tak mě to bylo jasné.“, „Seznámil mne, že bude postupně ztrácet sluch.“,

„Téměř ihned po našem seznámení, když jsme si zatím jen psali.“

- Odpovědi 3 respondentů (19%) byly následující:

„Na druhé kulturní akci.“, „Těžko říct. Nepamatuji si to.“, „Během rozhovoru.“

Otázka č. 29: Co se změnilo, když jste začal/a chodit se slyšící osobou?

Co se změnilo, když jste začal/a chodit s neslyšící osobou?

Otázku zodpověděli respondenti se sluchovým postižením, kteří mají/měli vztah se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou a respondenti slyšící s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou. Odpovědi respondentů nebyly nijak upravovány, zůstaly v původním znění.

- Z celkem 44 respondentů se sluchovým postižením (100%) napsalo 18 osob (41%), co se změnilo, když vstoupili do vztahu se slyšící osobou (v případě, že se odpovědi opakovaly, byly smazány):

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Myslím si, že díky němu se moje slovní zásoba víc rozšířila a že se pohybuji v intaktní

společnosti bez problému, naučil mě jak být samostatná a myslím si, že se mu podařilo :-).“

„Se slyšícím partnerem jsem už zažila podruhé, změnilo mi jiné prostředí slyšící kultury.“

„Už jsem nemusela řešit, že mě začnou pomlouvat neslyšící a ztěžovat mi zbytečně život. Změnilo se toho dost. Od správné socializace ve slyšící společnosti až po zlepšení vlastní řeči a "lepší" slyšení (spíše lepší schopnosti rozumět cizím lidem).“

„Vztah neslyšícího se mi vůbec nevyhovuje. Tak proto chci být partnerku slyšícího, je důležité v budoucnosti - komunikovat, je potřeba tlumočit apod. :-)“

„Změnilo jen to chování k navzájem, když neslyšící a slyšící chodí spolu, tak ten slyšící se snaží aby porozuměl/a a taky vydržel vztah.“

„Psychické povzbuzení, obtížnou komunikaci převzala manželka (telefonování, jednání na úřadech, u lékaře...)“, „Velmi bohatě jsem poznala mnoho věcí, které jsem neznala.“

„Jen více mluvil nahlas.“, „Jen se mi snažil vyjít vstříc.“, „Všechno.“

„Museli jsme si spolu zvyknout na naši komunikaci.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Změnilo se styl i zájmy nebo společnost, když jsem začala chodit se slyšícím partnerem.“

„Museli jsme se vzájemně přizpůsobit.“, „Vše zůstalo při starém, jen se třeba udělal jiný pohled z mé strany na okolí mezi slyšícími.“, „Hodně, poznávala jsem svět slyšících i z jiného úhlu než v rodině.“

- U 26 respondentů se sluchovým postižením (59%) se nezměnilo nic, nebo nevěděli:

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU

„Nic měli jsme upřímný a kamarádský i pracovní vztah s výhodami. Časem se prohloubila důvěra i vážnost vztahu...“, „Už jsem nebyl sám :-) Jinak nic.“,

„Žádná změna. Od narození žiji mezi slyšícími lidmi. Takže s partnerem žiji normálně jako ostatní (slyšící).“, „Nic se nezměnilo, akorát přátelé z mého přítele byli docela překvapení.“,

„Nic, cítila jsem okamžité přijetí.“, „Nic mě nenapadá :-)“,

„Co by se mělo změnit? Začli jsme po vzájemném poznání plánovat společnou budoucnost.“,

„Nic, jsem zvyklá mezi slyšícími, a vždy jsem měla slyšící partnery.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

„Neměnilo se absolutně nic. Žiji ve světě slyšících - prostředí, školy, akce. Mezi neslyšícími nejsem skoro vůbec. Takže ti co mne znají, mne berou také jako slyšící a ti co mne neznají, to ani nepoznají :-) Takže se nic nemění.“

„Neměnilo se v podstatě nic. Partneri, se kterými jsem něco měla (nejen vážný vztah), můj handicap vždy respektovali a brali mě takovou, jaká jsem. Naše rozchody nezapříčinil můj handicap. Myslím, že to změnilo spíš je, museli najednou brát ohled na to, jak se mnou komunikují, museli se naučit trpělivosti. Jsem přesvědčena, že jim vztah se mnou, jakoby nedoslýchavou holkou, hodně dal než vzal.“

„Nic, byl mi vstříc.“, „Už sem nebyl sám.“, „Vůbec nic.“, „Nic.“

- Celkem 17 respondentů slyšících mající vztah s osobou neslyšící (100%) reagovalo na otázku, jestli se změnilo něco po tom, co šli do vztahu s osobou se sluchovým postižením následovně. Změny pocítilo 10 slyšících osob (59%):

„Poklesla trochu komunikace. Ze začátku to bylo opravdu složité, nerozuměl jsem jejímu hlasu a ona neuměla odezírat z mojich rtů. Po jednom roce už si rozumíme normálně, ale stálo to dost usilí :-).“, *„Více jsem se učila znakovku.“*, *„Skoro všechno.“*,

„Celý můj život se změnil, jsem slyšící a můj partner je neslyšící... Více pomáhám svému partnerovi ohledně komunikaci.“, *„Při řeči jsme museli být v očním kontaktu.“*

„Musel jsem víc artikulovat a hlasitěji mluvit. A taky se naučit trochu té znakové řeči :-)“

„Jen více artikuluji a snažím se mluvit nahlas a srozumitelně.“, *„Musela jsem omezit slovník a trošku se naučit znakový jazyk.“*, *„Takřka nic. Jen je potřeba se naučit komunikovat.“*,

„Změna pohledu na neslyšící, ztráta předsudků.“

- Žádné změny nepocítilo 7 slyšících respondentů (41%):

„Nic, partnerka používá sluchadla, já jí bezmezně miluji.“, *„Vcelku nic.“*, *„Nic.“*

Otázka č. 30: Chcete po slyšící partnerce/slyšícím partnerovi, aby se učil/a znakový jazyk (ZJ)?

Chce po Vás neslyšící partnerka/neslyšící partner, abyste ovládal/a znakový jazyk (ZJ)?

Respondenti se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu se slyšící osobou a neslyšící respondenti, kteří měli vztah se slyšící osobou, odpovídali na to, zda si přejí/si přáli, aby

jejich slyšící partner ovládal znakový jazyk (i základy ZJ). Slyšící respondenti uváděli, zda si jejich partner/partnerka se sluchovým postižením přeje, aby ovládali znakový jazyk. Reakce respondentů nebyly nijak upravovány, zůstaly v původním znění.

- Z celkového počtu 42 respondentů se sluchovým postižením (100%) si 21 osob (50%) přeje, aby jejich slyšící partner/partnerka ovládal/a znakový jazyk (opakující se odpovědi byly smazány):

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

„Chtěla jsem, aby chodil na kurz ZJ, ale nechtěl, z toho důvodu, že se spolu domluvíme. Já jsem zas chtěla, aby se "domluvil" se sluchovými postiženými, ale nepodařilo se mi to. Je pravda, že můj partner se moc nepohybuje ve společnosti neslyšících...“

„Ve specifických situacích vyžaduji ZJ po svém partnerovi - př. povídání před spaním...“

„Ano aspon základy, češtinu se učím také pořád. Pokud by nechtěl, blbce bych nechtěla.“

„Co rok se mi zhoršuje sluch. Takže do budoucna chci aby uměl znakovou řeč.“, „Ano chtěla bych aby se učil i znakový jazyk, je to dobré.“, „Někdy ano, hodí se to při chvilkách, kdy nemám sluchadla.“, „Partner už před naším seznámením uměl výborně ZJ.“, „Sám to chce, ale ještě jsme to neučili.“, „Ano - někdy se to hodí.“, „Málo hlavní základni.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

„Ano, zkoušeli jsme oba českou znakovanou češtinu v kurzu v Ostravě, ale kurz byl po půl roce zrušený, potom jsme se už o to nepokoušeli, nešlo nám to v tomhle komunikovat, ani jsme nemohli použít toto u neslyšících. Nerozuměli nám. O těch rozdílech, že znakovaná čeština je uměle vytvořená a znakový jazyk je něco jiného jsem se dozvěděla až o mnohem později, někdy kolem mých 40 let od Mgr. Věry Strnadové. ZJ jsem se však neučila a nenaučím se to z důvodů, že se stýkám převážně se slyšícími a snadno rychle zapomínám, musela bych být dennodenně mezi Neslyšícími, aby se mi to vyplatilo a znaky nezapomínala.“

„ANO - chtěla... Většina přijmula, ale časem se jim pak nechtělo...“, „Ano, aby to usnadnilo případná nedorozumění, ale neuspěl jsem.“, „Ano - chtěla sem aby se pobavil i s mými neslyšícími přáteli.“, „Se slyšící ve škole, ona učila znakový jazyk, jsem mu učil.“

„Nenutila jsem, ale naučil se pár slovíček.“

- Neslyšících respondentů, kteří nechtějí, aby se jejich slyšící partner/partnerka učil/a znakový jazyk, bylo 21 (50%):

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

„Není to potřeba, ze začátku jsem si myslela, že by ho to mohlo bavit, ale nešlo mu to, tak jsem ho nijak nenutila.“, „Partner po mně chtěl znakovou řeč, ale já jsem to odmítl, protože jsem věděl, že se budu rozcházet. Stalo se.“, „Ne! Omezuje to v duševním vývoji - snižuje úroveň komunikace! Oddaluje od zběhlosti v českém jazyce.“, „Ne, základem pro nás je mluvená čeština, ta jediná neomezuje v kontaktu.“, „Ne - sám ho neovládám, vypracovali jsme si systém gestikulace.“, „Není potřeba, dorozumím se mluvenou řečí.“, „Přítel umí jen odezírat, ZJ ne, nemá zájem.“, „Ne - sám ho neumím.“, „Ne. Ale pár znaků umí.“

NEZADANÉ OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, KTERÉ MĚLY VZTAH/Y SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

„Ne, jsem nedoslýchavá, ZJ není můj mateřský jazyk.“, „Nemám problém s komunikací mluvenou řečí.“, „Partner neuznával znakový jazyk.“, „Ne, sám neumím znakovku, jen základy.“, „Ne, protože raději mluvím.“, „Nemá to zapotřebí.“, „Nejevila zájem.“, „Není třeba, slyším dobře a dorozumívali jsme se v pohodě.“

- Slyšící respondenti v celkovém počtu 17 osob (100%) reagovali na otázku, zda po nich chce neslyšící partner/partnerka, aby ovládali znakový jazyk. Po 10 osobách (59%) to neslyšící partneři/partnerky vyžadovali/ly.
- Celkem 7 slyšících respondentů (41%) odpovědělo, že to po nich partner/partnerka se sluchovým postižením nechtěl/a.

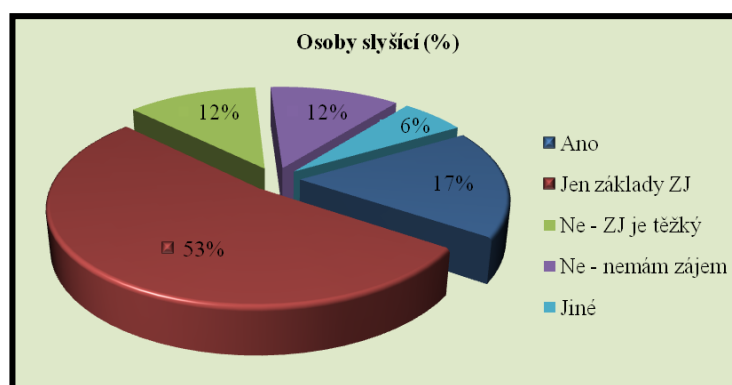
Otázka č. 31: Ovládáte znakový jazyk (ZJ)?

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti slyšící, jež mají vztah s osobou neslyšící.

Tabulka č. 31: Ovládání znakového jazyka (ZJ)

	Osoby slyšící
Ano	3
Jen základy ZJ	9
Ne, ZJ je těžký	2
Ne, nemám zájem	2
Jiné	1
Celkem respondentů	17

Graf č. 31: Ovládání znakového jazyka (ZJ)

Znakový jazyk ovládají z celkového počtu 17 respondentů slyšících (100%) dohromady 3 osoby (%). Základy znakového jazyka si osvojilo 9 respondentů (%), pro 2 respondenty (12%) je znakový jazyk obtížný a 2 respondenti (12%) o něj nemají zájem. 1 respondent (6%) uvedl, že znakový jazyk nezná.

Otázka č. 32: Máte nějakou specifickou (speciální) komunikaci, kterou spolu někdy používáte?

Měli jste nějakou specifickou (speciální) komunikaci, kterou jste se slyšící partnerkou/slyšícím partnerem někdy používali?

Zda se slyšícími partnery/partnerkami používají/používali nějakou specifickou komunikaci, jsem se zeptala respondentů sluchově postižených. Respondentům slyšícím, majícím vztah s neslyšící osobou, jsem tuto otázku také položila. Odpovědi respondentů nebyly nijak upravovány, zůstaly v původním znění. Pokud se odpovědi opakovaly, byly smazány.

Tabulka č. 32: Používání specifické (speciální) komunikace

	Osoby se SP	Osoby slyšící
ANO	8	8
NE	33	9
Celkem respondentů	71	17

Specifickou komunikaci používá z celkového počtu 71 respondentů se sluchovým postižením (100%) skoro čtvrtina osob (20%) a 33 osob (80%) žádnou takovou komunikaci nemá.

U slyšících osob, kterých bylo celkem 17 (100%), to vyšlo zhruba půl na půl (47%, 53%).

Respondenti, kteří používají specifickou komunikaci, upřesnili, o jaké dorozumívání jde:

„Ve tmě se můžeme dorozumívat pomocí psaní prstů do dlaně či na záda.“

„Psaní písmen do vzduchu, ve tmě na dlaň.“, „Psaní prstem na cokoliv.“

„Pískání :-), „Mobil.“, „Každý si přizpůsobí trochu znaky.“, „Posunky.“, „Pár znaku

známe jen my :-), „Někdy stačí jen pohled.“, „Gestikulace.“, „To je tajné.“

Otázka č. 33: Chodí s Vámi slyšící partner/partnerka do společnosti neslyšících?

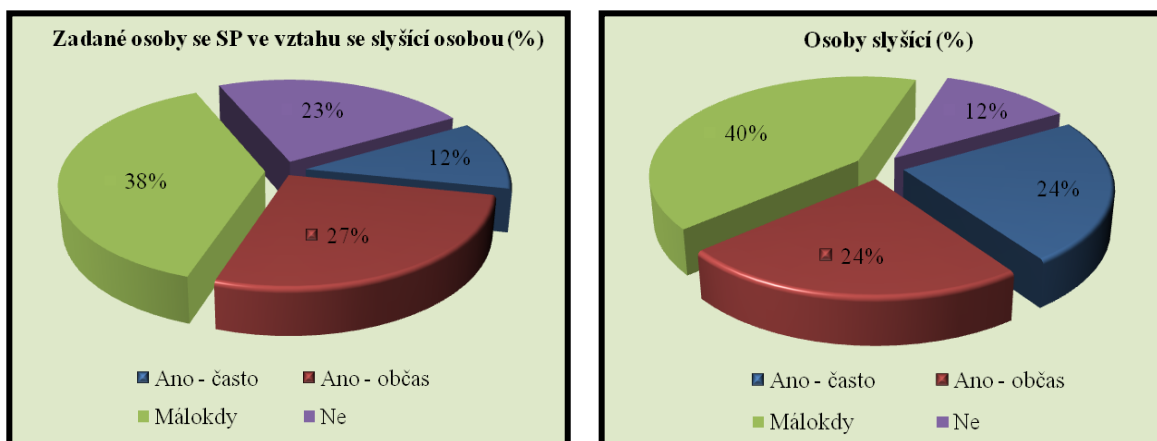
Chodíte s neslyšící partnerkou/neslyšícím partnerem do společnosti neslyšících?

Otázka byla zodpovězena pouze neslyšícími respondenty, jež jsou ve vztahu se slyšící osobou a respondenty slyšícími ve vztahu s neslyšící osobou.

Tabulka č. 33: Účast slyšícího partnera/slyšící partnerky ve společnosti neslyšících

	Osoby se SP	Osoby slyšící
	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
Ano - často	3	4
Ano - občas	7	4
Málokdy	10	7
Ne	6	2
Celkem respondentů	26	17

Graf č. 33: Účast slyšícího partnera/slyšící partnerky ve společnosti neslyšících

Na otázku, jestli s neslyšícími respondenty chodí jejich slyšící partneři/partnerky do společnosti neslyšících, odpovědělo 26 osob (100%). 10 respondentů (38%) uvedlo, že s nimi slyšící partner/partnerka do společnosti chodí málokdy. 7 respondentů (27%) odpovědělo, že tu společnost s nimi navštěvují občas. Nechodí tam s nimi 6 osob (23%) a často do společnosti neslyšících chodí 3 slyšící partneři/partnerky (12%).

Celkem 17 slyšících respondentů (100%) odpovědělo na otázku, jak často chodí s partnerem/partnerkou se sluchovým postižením do společnosti neslyšících následovně: 7 respondentů (40%) málokdy, 4 osoby (24%) občas a 4 osoby (24%) často. Společnost neslyšících nenavštěvují 2 slyšící respondenti (12%).

- Osoby se sluchovým postižením uvedly důvody, proč jejich slyšící protějšek do společnosti neslyšících nechodí:

„Nechodím pravidelně do společnosti neslyšících. Pokud se tam ocitnu, je to nahodilé, partner nemá problém, pokud je tam náhodou se mnou.“, „Nemá zájem.“

„Jednak pro nadměrně hlasitou znakovou komunikaci - jednak neovládá ZJ.“,

„Mállokdy se pohybují mezi neslyšícími.“, „Ani já tam nechodím.“, „Neměl příležitost.“

- Důvody nenavštěvování společnosti neslyšících, které vypsali slyšící respondenti:

„Nebyla příležitost.“, „Nemám zájem.“

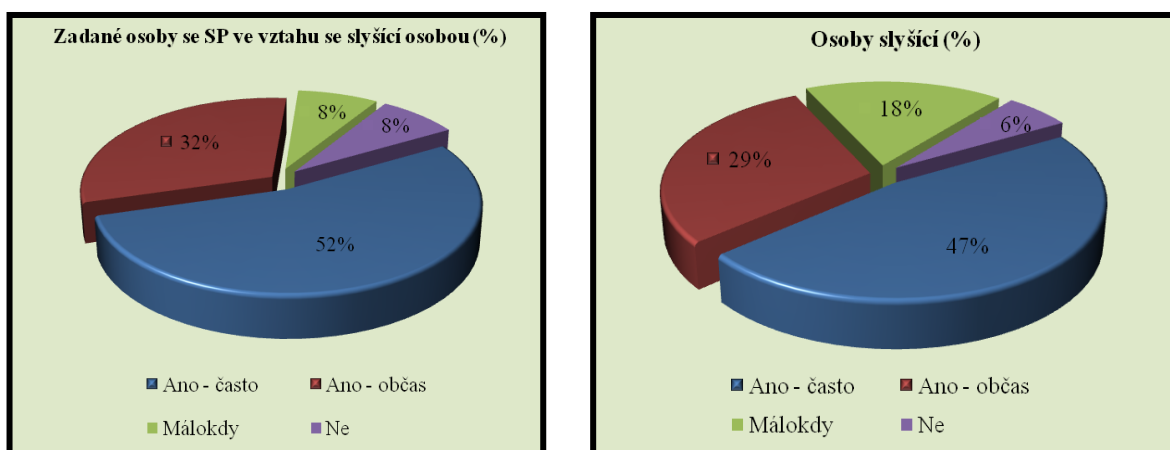
Otázka č. 34: Chodíte se slyšícím partnerem/partnerkou do společnosti slyšících?
Chodí s Vámi neslyšící partner/partnerka do společnosti slyšících?

Na tuto otázku odpovídali jen respondenti se sluchovým postižením, jež jsou ve vztahu se slyšící osobou a respondenti slyšící ve vztahu s neslyšící osobou.

Tabulka č. 34: Účast partnera/partnerky se sluchovým postižením ve společnosti slyšících

	Osoby se SP	Osoby slyšící
	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
Ano - často	14	8
Ano - občas	8	5
Málokdy	2	3
Ne	2	1
Celkem respondentů	26	17

Graf č. 34: Účast partnera/partnerky se sluchovým postižením ve společnosti slyšících

Z celkového počtu 26 respondentů se sluchovým postižením, kteří jsou ve vztahu se slyšící osobou (100%), odpověděla více, jak polovina osob (52%), že do společnosti slyšících chodí často. Občas tam zajde 8 respondentů (32%) a málokdy do ní vkročí 2 respondenti (8%). 2 respondenti (8%) slyšící společnost nenavštěvují.

Slyšící respondenti v počtu 17 osob (100%) uvedli následující: do společnosti slyšících s nimi chodí často 8 osob se sluchovým postižením (47%), občas tam s nimi zajde 5 neslyšících osob (29%), málokdy ji s nimi navštíví 3 osoby (18%) a 1 osoba (6%) se slyšícím partnerem do společnosti slyšících nechodí.

- Respondenti se sluchovým postižením uvedli, proč se slyšícími partnery/partnerkami do společnosti slyšících nechodí:

„Partner se včlenil do společnosti neslyšících a našel si tam přátele.“

„Osobní koníčky vyžadují spoustu času.“

- Důvod, proč nechodí 1 neslyšící partner/partnerka se slyšícím respondentem do společnosti slyšících:

„Stydí se a vadí mu, že nerozumí.“

Otázka č. 35: Představili jste slyšícího partnera/slyšící partnerku svým rodičům?

Představili jste neslyšící partnerku/neslyšícího partnera svým rodičům?

Otázku vyplňovali pouze zadaní respondenti se sluchovým postižením ve vztahu s osobou slyšící a slyšící respondenti mající vztah s neslyšící osobou.

Tabulka č. 35: Představení partnera/partnerky svým rodičům

	Zadané osoby se SP	Osoby slyšící
	Slyšící partner/ka	Neslyšící partner/ka
ANO	23	16
NE	2	1
Celkem respondentů	25	17

Zda slyšícího partnera svým rodičům představili nebo ne, odpovědělo 25 respondentů se sluchovým postižením (100%) následovně: 23 respondentů (92%) ano a 2 respondenti (8%) ne.

Neslyšícího partnera/neslyšící partnerku představilo z celkového počtu 16 osob (100%) svým rodičům celkem 16 respondentů (94%) a u 1 respondenta (6%) k tomu nedošlo.

- Většina respondentů se sluchovým postižením (96%), jež svého slyšícího partnera/svou slyšící partnerku představila svým rodičům, napsala, že reakce rodičů byla bez problémů (v případě, že se odpovědi opakovaly, byly smazány):

„Byli úplně v pohodě, je jim jedno, zda mám slyšícího či neslyšícího partnera, důležité je, že si rozumíme.“, „Reagovali normálně - jsou slyšící - byli nadšeni jeho osobními kvalitami a odborností.“, „Na partnera se SP by asi nereagovali o moc jinak, byli samozřejmě rádi, že se s ním bez problémů domluví - v minulosti jsem měla partnera, který komunikoval pouze ve znakovém jazyce a navíc byl cizinec, rodiče se s ním těžko domlouvali a mrzelo je to.“, „Stejně, jako když jsem předtím měla partnera neslyšícího a předtím slyšícího - to znamená vstřícně, přátelsky, bez jakýchkoli předsudků.“, „Byli vysloveně rádi, fandili našemu vztahu.“, „V pohodě, protože i on má neslyšící rodiče.“

- U rodičů jednoho neslyšícího respondenta (4%) se objevily pochybnosti:

„Báli se, že se mnou nevydrží kvůli mé sluchové vadě a že mu budu na obtíž...“

- Reakce rodičů slyšících respondentů byla v převážné většině (94%) bezproblémová:

„Rodiče neřeší to jak člověk slyší ... Hodnoty jsou úplně někde jinde...“, „Na neslyšícího partnera reagovali dobře.“, „Nijak. Má přítelkyně je nedoslýchavá a ovládá mluvený jazyk. Nevadí jim to.“, „Přirozeně, jak matka tak já pracujeme se sluchově postiženými v zaměstnání.“, „Respektovali moje rozhodnutí.“, „Nijak, mám taky neslyšící rodiče.“, „Zajímali se jestli to má od narození nebo nějakou nemocí. Chovají se k ní tak aby rozuměla mluví pomalu opravdu se snaží jsou na ní hodní :-)“

- Rodiče jednoho slyšícího respondenta byli zpočátku zmateni:

„Byli trochu zmateni, ale pak se jim partner líbil.“

Otázka č. 36: Co se Vám líbí na Vašem partnerovi/Vaší partnerce?

Otázka byla položena jen zadaným respondentům se sluchovým postižením a slyšícím respondentům, kteří mají vztah s neslyšící osobou (opakující se odpovědi byly smazány).

- U slyšících respondentů ve vztahu s osobou neslyšící se nejčastěji objevovaly odpovědi, které vychvalovaly vzhled partnera/partnerky, jeho/její povahové vlastnosti, jako jsou upřímnost, trpělivost, věrnost, spolehlivost a laskavost a chování:

„Líbí se mi jak se usmívá, má krásné oči. Taký se mi líbí jak umí bojovat o to když něco chce.“, „Má ty nejkrásnější oči co jsem kdy viděl :-) Je celá moc krásná a hlavně je

neuvěřitelně hodná, upřímná, věrná. :-) Má vlastnosti které už má málokterá holka proto si jí vážím nejvíc.“, „Usměvavá, veselá, krásná, věrná a upřímná.“, „Pohodář, laskavý, tolerantní, trpělivý.“, „Je na něho spolehnutí, pomáhá v domácnosti.“, „Fyzická i duševní krása a vyzrálost.“, „Že je stejně praštěný, jako já.“, „Povaha, postava, upřímnost.“, „Celkový vzhled a chování.“, „Prsa, zadek a obličej :-)“, „Vše, proto jsme přece spolu.“

- Respondentům neslyšícím, jež jsou ve vztahu se slyšící osobou, se na slyšícím partnerovi/slyšící partnerce nejčastěji líbily následující vlastnosti: spolehlivost, ochota pomoci, smysl pro humor, trpělivost, empatie (opakující se odpovědi byly smazány).

„Pohotový, má smysl pro humor, má rád děti, vyslechne mě, umí mě rozesmát.“, „Máme společné zájmy a nenudíme se spolu, přitahuje mě jeho vzhled i jeho vlastnosti - např. poctivost, skromnost, čestnost...“, „Mně se líbil, když byl spolehlivý, až moc spolehlivý než cokoli odmítnutý. Rozbil jsem jeho auto, mně se líbil jeho, že se na mne smál - Cheche, to pojštovna uhradí, miláčku.“, „Je hrozně obětavý, klidně půl dne hledá titulky k filmu, který chceme spolu vidět. Je velice ochotný pomoci, přátelský, bez předsudků... Těch vlastností je spousta ;-)", „Velmi pracovitý a praktický člověk. Pro rodinu udělá vše, co je v jeho silách a má všestranné zájmy.“, „Mladá překrásná ala modelka s dobrým srdcem, pracovitá, hodná.“, „Smysl pro humor, pravdomluvnost, usměvavý, věrnost, zdatný.“, „Otevřenost, empatie, inteligence, dobré srdce.“, „Trpělivost, ohleduplnost, smysl pro humor.“, „Tolerance ke sluchově postiženým.“, „Líbí se mi na něm vše!“

- Neslyšícím osobám se na jejich partnerech/partnerkách se sluchovým postižením líbilo následující: ochota pomoci, podobné zájmy, podobné názory, smysl pro humor, sportovní založení...

„Jeho ohleduplnost, ochota pomáhat každému bez výjimek, jeho péče o mě, že dokáže pocítit do mě, jeho hodnoty, jeho pohled světa, jeho činy, on sám samotinký.“

„Společné záliby: četba, cestování, domácí zvířata, manželka mne vysloveně podporuje v mých zálibách, např. fotografování.“, „Líbí se mi její obětavost, veselost a zapálenost pro nové věci, obdivuji její velké srdce.“, „Podobné životní zkušenosti, podobné názory, dokáže vcítit, potěšit. Je sexy. Je vtipná.“, „Rodinný a sportovní typ.“, „Humor, pohoda, podobné názory, společné cestování, podobné plány.“, „Máme podobné zájmy a myšlení.“

Otázka č. 37: Co byste chtěl/a, aby se u partnera/partnerky zlepšilo?

Na tuto otázku odpovídali pouze zadaní respondenti neslyšící a respondenti slyšící ve vztahu s neslyšící osobou (odpovědi, které se opakovaly, byly smazány).

RESPONDENTI SLYŠÍCÍ:

- Slyšící respondenti by rádi u neslyšícího partnera/neslyšící partnerky změnili věci týkající se komunikace a povahy. Někteří by nic neměnili:

„Větší komunikativnost.“, „Manžel mluví často hlasitě - znervózňuje mne to.“, „Řeč a skládání vět.“, „Aby se ztratila náladovost.“, „Smysl pro zodpovědnost.“, „Občas je tvrdohlavý.“, „Její panovačnost.“, „Nic. Vše je OK.“, „Myslím, že je všechno v pořádku.“

RESPONDENTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

- Respondenti se sluchovým postižením ve vztahu se slyšící osobou v počtu 24 osob (100%) uvedli následující: Celkem 9 respondentů (37%) by rádo vidělo změny v oblasti komunikace a společnosti:

„Ochota více chodit mezi neslyšící, chtěla bych aby přemohl strach z komunikace s neslyšícími.“, „Hlavně v budoucnosti šťastnější i komunikace ve dvou, i mít moc rádi...“, „Respektování toho, že někdy nechci být s ním ve slyšící společnosti.“, „Jen zvýšit hlasitost v mluvení.“, „Aby ovládal trošku znakový jazyk.“, „Komunikace, občas zapomíná na mě mluvit nahlas.“, „Znaková řeč, aby se ji učil častěji a trénoval ji :-“), „Trpělivost při komunikaci, když ji hned nepochopím. Je nervózní a přestane se hlídat a pak rozumím ještě méně.“

- U 5 neslyšících respondentů (21%) se objevilo přání změny v povaze slyšícího partnera/partnerky:

„Aby se uměl lépe ovládat, nebyl tak výbušný a měl více trpělivosti.“, „Menší výkyvy nálady dle období mencesu.“, „Trpělivost a náladovost“, „Odvaha řešit problémy.“

- Změny v domácnosti by si přály 2 neslyšící osoby (8%):

„No v té pořádkumilovnosti by se mohla trochu krotit :-“), „Kdyby jedl skoro vše, abych měla ve vaření volnou ruku.“

- Celkem 3 respondenti (13%) by chtěli, aby se změnilo něco v životním stylu a zdraví:

„Aby trochu shodil.“, „Ocenila bych, kdyby byl partner aktivnější (sport, volný čas).“, „Zdraví.“

- Žádné změny nechce 5 respondentů (21%):

„Jsem spokojená.“, „Zatím nic :-)“, „Nic zásadního.“

RESPONDENTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM VE VZTAHU S NESLYŠÍCÍ OSOBOU:

- Z 25 neslyšících respondentů, jež jsou ve vztahu s osobou se sluchovým postižením (100%), uvedlo 5 osob (20%), že by chtěli zlepšit komunikaci:

„Gramatika češtiny.“, „Abychom si více komunikovali a trávili spolu více času a možná, aby si uvědomil, že mě nevadí naše rozdíly.“, „Větší sebedůvěru, aby se zlepšila v češtině, aby se nemusela nad tím trápit a stěžovat si na to.“, „Oční kontakt, schopnost se soustředit.“, „Aby víc znakoval.“

- Změnu v partnerově/partnerčině povaze by uvítalo 6 osob neslyšících (24%):

„Aby jeho snížila lenivost, a zvýšila poctivost.“, „Mno chtěla bych aby nebyl tak moc tvrdohlavý.“, „Méně vzteku, více klidu.“, „Méně vzteklých výbuchů.“, „Sklon k lenosti.“, „Přestat její zlozvyky“

- 2 respondenti (8%) by chtěli změnu v životním stylu či zdraví:

„Nevím, co bych chtěla, ale jen má kožní problémy, tak ať zmizí tyto problémy, i když mně nezáleží na vnějšku.“, „Hrát fotbal, atd.“

- Změnu v domácnosti či práci by chtěli 3 respondenti (12%):

„Aby se konečně naučila řídit autem.“, „Vařit :-)“, „Dobré zaměstnání.“

- Vylepšit něco ve vztahu by si přály 3 osoby (12%):

„Aby nepodvedl, chci aby na myslel víc, aby napsal častěji sms.“, „Víc podílet na společenské zájmy.“, „Aby měl více času na mě.“

- 6 respondentů (24%) nechce žádné změny, nebo neuveďli nic:

„Mám jí rád takovou jaká je!“, „U něj nevidím nic závažného, co by bylo nutné zlepšit. Prostě je takový a přijímám ho takového jaký je.“, „Jsem spokojena :-)“

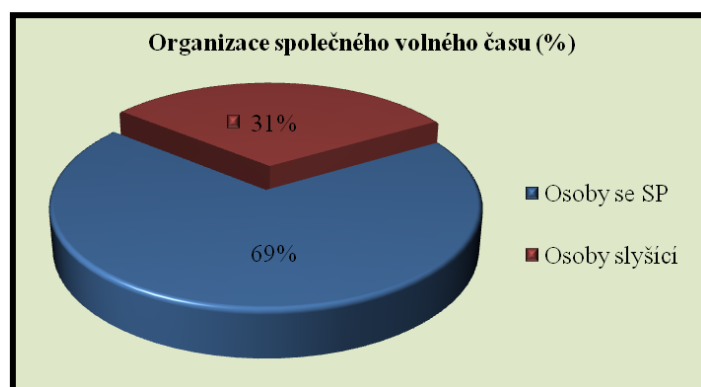
Otázka č. 38: Kdo většinou organizuje Váš společný volný čas?

Na tuto otázku odpovídali jen respondenti se sluchovým postižením ve vztahu se slyšící osobou a respondenti slyšící, jež jsou ve vztahu s neslyšící osobou.

Tabulka č. 38: Kdo většinou organizuje společný volný čas

	Osoby se SP	Osoby slyšící
Já	20	8
Partner	5	9
Celkem respondentů	25	17

Graf č. 38: Kdo většinou organizuje společný volný čas

Podle 42 odpovědí slyšících respondentů a respondentů se sluchovým postižením (100%) organizuje ve vztahu společný volný čas celkem 29 osob neslyšících (69%) a 13 osob slyšících (31%).

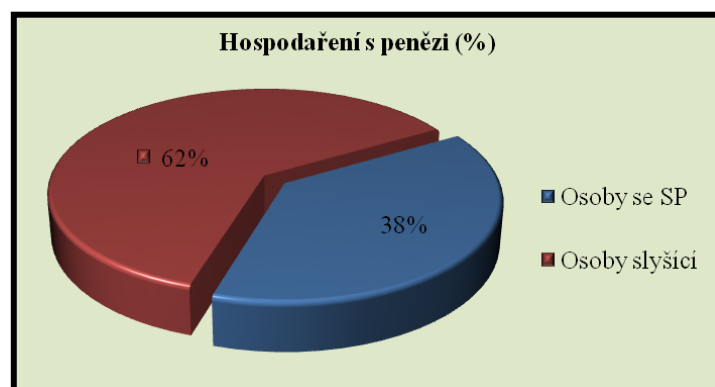
Otázka č. 39: Kdo se více stará o finance (peníze)?

Otázka byla zodpovězena jen neslyšícími respondenty, kteří mají vztah se slyšící osobou a slyšícími respondenty, kteří jsou ve vztahu s neslyšící osobou.

Tabulka č. 39: Kdo se více stará o peníze

	Osoby se SP	Osoby slyšící
Já	14	15
Partner	11	2
Celkem respondentů	25	17

Graf č. 39: Kdo se více stará o peníze

Z celkových 42 odpovědí (100%) se dá usuzovat, že o peníze se ve vztahu více starají slyšící respondenti - 26 osob (62%). V 16 případech (38%) se o ně starají respondenti se sluchovým postižením.

Otázka č. 40: Jaký je nejčastější důvod Vašich hádek nebo nedorozumění?

Na otázku odpovídaly pouze zadané osoby neslyšící a osoby slyšící, jež jsou ve vztahu s neslyšící osobou (odpovědi, které se opakovaly, byly smazány).

OSOBY SLYŠÍCÍ VE VZTAHU S NESLYŠÍCÍ OSOBOU:

- Z celkového počtu 17 slyšících respondentů (100%) uvedly 2 osoby (12%), že důvodem hádek bývá komunikace:

„Špatná komunikace a nebo málo komunikace.“, „Finance, komunikace, výchova syna.“

- Hádky u 2 slyšících respondentů (12%) se týkají jejich vztahu a sexu:

„Kvůli jednomu klukovi který ji chtěl.“, „Sex.“

- 5 slyšících respondentů (29%) uvedlo, že se nehádají:

„Jsem temperamentnější, tak mě ledaco vytočí, ale upřímně se vůbec nehádáme, opravdu ne.“, „Nehádáme se, ale když se pohádáme, jsou to jen maličkosti.“, „Ještě jsme neměli hádku :-)“

- Zbýlých 8 slyšících respondentů (47%) uvedlo jiné důvody:

„Odlišný způsob myšlení (muž + žena).“, „Podporování synovy rodiny, peníze.“, „Nesplní, co slíbí.“, „Její panovačnost.“, „Hlouposti.“, „Domácnost.“, „Počítač.“, „Blbosti.“

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, JEŽ MAJÍ VZTAH SE SLYŠÍCÍ OSOBOU:

- Co bývá nejčastějšími důvody k hádkám, uvedlo celkem 24 neslyšících osob ve vztahu se slyšící osobou (100%). Komunikace se řeší ve 4 případech (17%):

„Kolem komunikace, kdy mi partner nerozumí nebo přesněji vyjádřeno - myslí jinak než jsem to měla na mysli a na výchově kluků - je hodně přísný a já zas hodná.“, „Někdy můj sluch, přístup k výchově dítěte a k lidem.“, „Občas jeden pochopí danou situaci jinak, než ten druhý a je z toho nedorozumění...“, „Když jsem některé slova v rozhovoru nepochytala a opakovaně jsem se na danou věc ptala, která mi už byla vysvětlena.“

- Povaha bývá důvodem k hádkám ve 4 případech (17%):

„Lenivost :-)“, „Moje nepořádnost.“, „Jsem tvrdohlavá a vše musí být po mém.“, „Mužská ješitnost?!“

- Pro 2 respondenty (8%) je důvodem hádky jejich vztah:

„Pokud máme spor, týká se výhradně nedořešené minulosti mého partnera.“, „Asi žárlivost.“

- 5 respondentů (21%) uvedlo, že se se slyšícím partnerem nehádají:

„Nehádáme se.“, „Ještě jsme se nepohádali.“

- Zbývajících 9 neslyšících respondentů (37%) uvedlo jiné důvody:

*„Jeho bratranec, který na něj má špatný vliv a se kterým si nerozumím.“, „Peníze.“,
„Odlišný pohled na věc.“, „Malichernosti.“, „Zapomněl jsem vypnout elektrický kotel nebo
mně nefungoval mobil v prostředí v kamenné viněčku.“*

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM, JEŽ MAJÍ VZTAH S NESLYŠÍCÍ OSOBOU:

- Z celkem 25 neslyšících respondentů ve vztahu s neslyšící osobou (100%) uvedly 4 osoby (16%), že důvodem k hádce bývá jejich povaha nebo povaha partnera:

*„Nejčastější důvod našich ale ne vážných hádek je jídlo nebo málokdy chování partnera.“,
„Jeho rýpavá povaha.“, „Žárlivost, nepořádek v jeho pokoji, občasné nedorozumění v
komunikaci, neschopnost.“, „Neochota ustoupit nebo nepozornost při poslechu druhé osoby
při hovoru.“*

- Neshody v domácnosti nebo práci řeší 5 neslyšících respondentů (20%):

*„Starosti s bytem, názorové rozrůznění (často vyletím já, partner je klidnější a nemá potřebu
vyvolávat hádky).“, „Nákupy pro děti.“, „Uklizení.“, „Pracovní vyčerpání.“, „Neúměrné
podporování syna a jeho rodiny, peníze - já jsem spíše šetrný, manželka utrácí.“*

- Celkem 9 respondentů (36%) hádky nemělo:

*„Zatím jsme jen dohadovali (o blbostech), ale hádky nebyly.“, „Nemáme hádky.“,
„Žádný důvod, ještě jsem neměla s manželem žádnou hádku.“*

- Zbývající respondenti se sluchovým postižením ve vztahu s neslyšící osobou v počtu 7 osob (28%) uvedli něco jiného:

*„Nevím, asi náš stres ze školy a z povinností a asi také náš prostor a potřeba mít vlastní čas-
jsme zvyklí být víc sami než spolu.“, „Jsme obě velmi dominantní a občas se musíme
dohodnout, která z nás ustoupí :-),“ „Nedorozumění kvůli maličkostem, někdy špatně
dohadujeme např. organizaci.“, „Nepochopení mých společností u slyšících.“, „Kvůli
blbostech.“, „Minulost.“*

Otázka č. 41: Jaké výhody myslíte, že mají osoby ve vztahu: neslyšící + neslyšící?

Otázka byla zodpovězena pouze respondenty se sluchovou vadou - zadanými i nezadanými. Celkem reagovalo 85 respondentů (100%). Opakující se odpovědi byly smazány.

- Celkem 71 osob (84%) uvedlo za výhodné - společnou komunikaci a společný problém:

„Myslím si, že bez problému se domluví na něčem, rozumí druhému jak mu je, co potřebuje.“
„Benefit vidím v tom, že oba jsou ze stejné kultury, což znamená, že nemají problémy s komunikací jako takovou. Rozumí se navzájem a to je ve vztahu to nejdůležitější!“, *„Jeden druhému nevyčítá, když nerozumí a musí se opakovat.“*, *„V klidu si dorozumíme svůj znakový jazyk. Nemusíme se soustředit na odezírání pusou či o čem mluvíme. Také, když spolu komunikujeme mezi lidmi, tak oni nás nerozumí naše soukromé komunikace.“*, *„Domluví se spolu a tím pádem si lépe rozumí. Pozitivní působení na duševní rozvoj nepředpokládám pro neznalost českého jazyka a záporný vztah k psanému písmu.“*, *„Komunikace, stejný okruh přátel, společní přátelé a bezproblémová komunikace s nimi, podobné kulturní zvyklosti.“*, *„Soucítí s druhým, chápavost jeho obtíží a problémů, méně trapných situacích.“*, *„Větší vzájemné pochopení pro problémy, které vyplývají z našeho handicapu, podobné životní hodnoty.“*, *„Vzájemné pochopení, co tato vada obnáší.“*, *„Společné zájmy, společný přítel, společný problém.“*

- 12 respondentů (14%) uvedlo, že u párů, kde jsou oba neslyšící, žádné výhody nejsou, anebo nevěděli:

„Žádné, je to stejné jako ve vztahu mezi dvěma slyšícími.“, *„Jiné výhody ohledně smyslové žití ve společné manželství nejsou rozdílné oproti slyšícím.“*, *„Výhody? Asi bych řekla, že žádné? No možná důchod (peníze) od státu :-“*, *„Netuším.“*, *„Nevím, nebavím se s neslyšícími.“*

- Jiné odpovědi uvedli 2 respondenti (2%):

„Klid, můžou snadno meditovat i na rušném místě.“, *„Anonymní, nechci odpovídat.“*

Otázka č. 42: Jaké výhody myslíte, že mají osoby ve vztahu: neslyšící + slyšící?

Na otázku reagovali respondenti neslyšící i slyšící. Odpovědi, jež se opakovaly, byly smazány.

OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM:

- Z celkového počtu 85 respondentů se sluchovým postižením (100%) odpovědělo 37 osob (43%), že je výhoda v tom, že slyšící partner/partnerka může pomoci s komunikací s majoritní společností:

„Slyšící pomůžou v komunikaci.“, „Možnost telefonovat (muže slyšící pomoci).“, „Jako neslyšící se mohu při komunikaci opřít o manželku, což je obrovská pomoc: telefonování, běžná komunikace, vyřizování (úřady, lékař, instituce).“, „Výhodou je že já třeba půjdu k lékaři a nebudu rozumět doktorky, tak přivedu partnera tak mi to pomůže tlumočit.“, „Například od TV nebo radio slyšící by překladal co se děje.“, „Slyšící dokáže neslyšícímu pomoci třeba s telefony, podporou, že to zvládne se sluchovou vadou. Ukázat mu slyšící svět.“, „Volnost, více možností, oproti vztahu neslyšící a neslyšící je tu menší řečová bariéra s majoritní společností, takže se lépe zařizuje na úřadech.“, „Výhodnější je pomoc slyšícího v krizových situacích.“, „V péči o děti je to lepší, slyšící upozorní, že dítě pláče.“, „Výhoda ve společnosti, kde neslyšící moc nerozumí mluvené řeči, slyšící pomůže.“

- 28 respondentů (33%) uvedlo, že výhodou je vzájemné kulturní obohacení a pochopení problematiky sluchového postižení:

„Změna pohledu na věc a pochopení problematiky spojené s vadou smyslu.“, „Slyšící je v rámci informací trošku napřed, má širší rozhled.“, „Možnost naučit se něco nového, poznat jinou kulturu.“, „Myslím že lepší začlenění do společnosti, lepší rozvoj výslovnosti u neslyšícího partnera.“, „Výhody - naučí se mnoho věcí, např. zlepšení českého jazyka, porozumění kolem politiky, co se děje ve světě.“, „Všestranný rozvoj osobnosti, udržení úrovně komunikace a dobrá znalost reality v majoritní společnosti.“, „Vzájemne pochopení odlišných světů, které oba mohou dále sdílet mezi svými přáteli z obou světů.“, „Je to zajímavější a popravdě slyšící zná lepší etiketu... A když se bojuje tak se pak více sblíží.. Jen když druhá strana obětuje snahu a naučí aspoň pár znaků tak pak nevidím nikde problem.“, „Více informace.“, „Slyšící partner neslyšícího zpravidla nedemotivuje, táhne ho spíš kupředu a učí ho být součástí komunity slyšících a nezůstat v té pomyslné bublině. Neslyšící

člověk díky slyšícímu partnerovi může umět lépe český jazyk a omezit tak ZJ, může se stát více odvážným a schopným.“, „Pokud nemají problém v komunikaci a respektují se, tak mohou mít více přátel a kamarádů.“, „Tak neslyšící má víc možnost poznat život slyšících.. Neslyšící neví, co je to mít těžký život, být finančně v mínusu - protože pobírají důchody a tak různě.“

- Celkem 20 osob (24%) uvedlo, že nejsou žádné výhody, anebo nevěděli:

„Těžká komunikace.“, „Špatné, a to špatné dorozumění a nepochopení, především při komunikaci dvou jazyků - mluvená čeština a znakový jazyk.“, „Nemám zkušenost.“, „Asi žádné.“, „Nemyslím, že by tam byly nějaké výhody.“, „To nevím, nic mě nenapadá.“

OSOBY SLYŠÍCÍ:

- Odpovědělo 17 slyšících osob (100%). Výhodu v tlumočení nebo komunikaci vidí celkem 6 respondentů (35%):

„Výhoda pro neslyšícího je to, že slyšící - partnerovi může pomoc. Jako například posezení s přáteli a překládat co si právě povídají...“, „Když chceme tak nám venku nikdo nerozumí :-), můžeme se bavit ve znakovém jazyce a nikdo netuší o čem se bavíme :-)“, „Nikdy si nestěžuje na to co poslouchám za hudbu :-)“, „Slyšící pomůže neslyšící a naopak.“, „Občas je dobré, když má partnerka neslyší vše, co říkám ... Hlavně v situaci, kdy jsem rozčilený.“

- 6 osob (35%) považuje za výhodné vzájemné kulturní obohacení a pochopení problematiky sluchového postižení:

„Každý pozná svět toho druhého a může se stát skvěle jeho součástí, přátel.“, „Člověka to hodně změní... Jako u každého postižení člověk pochopí jakou výhodu má, že je zdraví...“, „Možná dokáží lépe nahlížet do obou světů. Slyšících i neslyšících.“, „Odlišný pohled na život/sluchová bariéra kolem nás.“, „Rozhodně se mi zvětšilo povědomí o problematice.“

- Zbývajících 5 respondentů (30%) si myslí, že žádné výhody nejsou, anebo neví, jaké jsou:

„Nevím. Asi žádné, je to vztah jako každý jiný.“, „Úplně v pohodě, jako s osobou slyšící.“

Otázka č. 43: Jaké nevýhody myslíte, že mají osoby ve vztahu: neslyšící + slyšící?

Otázka byla položena pouze respondentům slyšícím, kterých bylo 17 (100%). Odpovědi, které se opakovaly, byly smazány.

- Celkem 11 slyšících respondentů (65%) vidí obtíže v komunikaci a mentalitě neslyšících:

„Horší komunikace, složité seznámit neslyšící přítelkyni se slyšícíma kamarádama-kvůli komunikaci. Občas si neuvědomuje jak nahlas dělá některé věci.“, „Neslyšící má nevýhodu komunikace.“, „Nevýhody? Tak neslyšícímu to musím opakovat minimálně 3 krát než mě uslyší.“, „Nemůžu si s partnerkou povídat ve tmě, když nemá sluchadla.“, „Obtížná komunikace, izolovanost, informační bariéry.“, „Člověk se musí naučit jejich mentalitu... Je jiná než u slyšících...“, „Jistá menší omezení... Ne všichni se chtějí přizpůsobit.“

- O žádných nevýhodách ve vztahu: neslyšící + slyšící neví celkem 6 slyšících respondentů (35%):

„Nevýhody nejsou, myslím.“, „Nevím. Asi žádné, je to vztah jako každý jiný.“, „Neznám.“, „Žádné.“

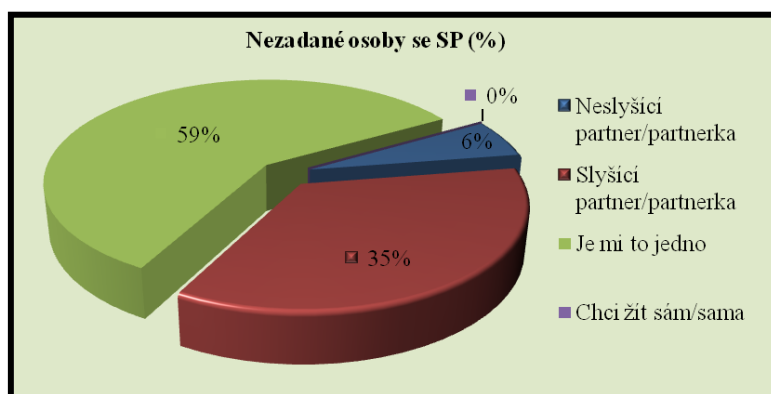
Otázka č. 44: S jakým partnerem/jakou partnerkou bys chtěl/a žít?

Otázku zodpovídali pouze nezadaní respondenti se sluchovým postižením.

Tabulka č. 44: Volba partnera/partnerky v budoucnosti

	Nezadané osoby se SP
S neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou	2
Se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou	12
Je mi to jedno	20
Chci žít sám/sama	0
Celkem respondentů	34

Graf č. 44: Volba partnera/partnerky v budoucnosti

Z celkového počtu 34 nezadaných osob (100%) by se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou chtělo žít 12 respondentů (35%). Sdílet život s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou by chtěly 2 osoby (6%), 20 respondentům (59%) je jedno, zda jejich budoucí partner/partnerka bude mít sluchové postižení, a žít sám nechce nikdo (0%).

Otázka č. 45: Seřadte následující hodnoty podle toho, co považujete za nejdůležitější až po nejméně důležité.

Respondenti seřadili následující pojmy podle důležitosti (1 - nejdůležitější, 7 - nejméně důležité). U jedné z položek „Zapojení partnera/partnerky do společnosti slyšících (neslyšících)“ odpovídaly neslyšící osoby na to, jak se partner/partnerka zapojuje do společnosti neslyšících a osoby slyšící odpovídaly na to, jak se partner/partnerka zapojuje do společnosti slyšících.

Tabulka č. 45: Seřazení následujících hodnot podle důležitosti

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
Vzhled	3	3	3
Znalost znakového jazyka	5	5	6
Komunikace s partnerem/partnerkou	1	1	2
Sex	4	4	4
Důvěra	2	2	1
Peníze	6	6	7
Zapojení partnera/partnerky do společnosti slyšících (neslyšících)	7	7	5
Celkem respondentů	50	34	16

Seřazení pojmů podle důležitosti u 84 respondentů se sluchovým postižením po zprůměrování vypadalo následovně: 1. Komunikace s partnerkou, 2. Důvěra, 3. Vzhled, 4. Sex, 5. Znalost znakového jazyka, 6. Peníze, 7. Zapojení partnera/partnerky do společnosti neslyšících.

U celkem 16 osob slyšících se po zprůměrování umístila na 1. místě Důvěra, na 2. Komunikace s partnerem/partnerkou, 3. Vzhled, 4. Sex, 5. Zapojení partnera/partnerky do společnosti slyšících, 6. Znalost znakového jazyka, a 7. místo zabraly Peníze.

Otázka č. 46: Myslíte si, že sex u párů neslyšící + neslyšící je jiný než u párů neslyšící + slyšící?

Tabulka č. 46: Odlišný sex u párů neslyšící + neslyšící a neslyšící + slyšící

	Zadané osoby se SP	Nezadané osoby se SP	Osoby slyšící
ANO	12	8	3
NE	39	26	14
Celkem respondentů	51	34	17

- Z celkového počtu 51 zadaných respondentů se sluchovým postižením (100%) odpovědělo 39 respondentů (76%), že rozdíl nevidí. 12 osob (24%) odpovědělo, že ano:

„Jsou více o dotycích, než slovech.“, „Je smyslnější.“, „Znakovka potřebuje světlo, mluvit ne.“, „Komunikace.“, „Pokud je potřeba komunikovat, přicházejí na řadu různá omezení (zdroj světla, nandávání sluchadla, výkřiky rozkoše..) :-), „Podle toho, jak se chovají.“, „U slyšících se o sexu nemluví, u neslyšících zase až moc.“, „Přijde mi, že slyšící jsou více otevřenější...“, „Žádná náročnost na výběr partnera - doslova bez zábran - u Deaf se každý vyspí s každým - když to přeženu!“, „Dle mé zkušenosti - neslyšící nemyslí na partnerku, jestli se jí líbí, jestli je spokojená, ale to nemusí znamenat, že to je u všech neslyšících :-), „Světlo.“

- Nezadaní respondenti v počtu 34 osob (100%) odpověděli následující: Žádné rozdíly v sexu mezi těmito páry nevidí 26 respondentů (76%), 8 respondentů (24%) ano - vysvětlili to následovně:

„Záleží jaký neslyšící, oni jsou na tom různě a nedají se všichni házet do jednoho pytle. Tak protože sebe považují za slyšící, tak sebe rozebírat nemusím, tam to funguje bez problému, i

když mi je teda občas nechtěně strhnut procesor z ucha, ale to je maličkost :-) No a oba neslyšící spolu v posteli znakují, což se slyšícím, pokud neumí znakovku, dost dobře nejde, takže musí být stále otočení na sebe, aby neslyšící mohl odezírat a mít rozsvíceno :-)", „Chybí slovní doprovod.“, „Nevím :-)"

„V kombinaci slyšící/neslyšící se nelze bavit mluvenou řečí ve tmě, buď celé jednání aktu sexu tiše bez komunikace - odezírání. Při rozsvěcené lampičce večer s odezíráním.“

„Nemyslím si - vím, že neslyšící mají prostě jiné city... Co se týče sexu, tak to možná viděli tak v pornu :-), ale že by do toho dali svoje srdce, svoji fantazii, to asi ne.. :-)"

„Slyšící nemůže neslyšícímu našeptávat slůvka do ucha :-)"

- Celkem odpovědělo 17 slyšících respondentů (100%). 14 osob (82%) je toho názoru, že sex mezi těmito páry není nijak odlišný. Že je sex u těchto párů odlišný, si myslí 3 respondenti slyšící (18%). Jako důvod uvedli následující:

„Neslyšící nemůžou slyšet vzdechy.“, „Mám jistotu v tom že nic nepředstírá.“, „Zaostalost.“

7 Diskuse

Důležité poznatky z dotazníkového šetření shrnu v této kapitole. Snažila jsem se zjistit, zda se v partnerských vztazích u osob se sluchovým postižením vyskytují nějaká specifika vyplývající ze sluchového postižení. Zda se liší partnerství, ve kterém jsou obě osoby se sluchovým postižením, od partnerství, v němž je jedna osoba neslyšící, a jedna osoba slyšící. Zajímalo mne, jakým způsobem mezi sebou komunikují, s jakými komunikačními bariérami se nejčastěji setkávají, v jaké společnosti se cítí nejlépe, a zda se vyskytují nějaké odlišnosti v intimním životě.

Byly vytyčeny tyto cíle:

- **Zjistit, zda mateřský jazyk zadaných respondentů se sluchovým postižením ovlivňuje výběr partnera.**

Mateřský jazyk - znakový jazyk převažuje více u respondentů se sluchovým postižením ve vztahu s partnerem/partnerkou neslyšící, než je tomu u neslyšících osob, jež mají vztah se slyšícím partnerem/slyšící partnerkou. Z toho vyplývá, že mateřština - znakový jazyk může ovlivnit výběr partnera u neslyšících osob. (viz. otázka č. 12)

- **Zjistit, jestli výskyt sluchového postižení u rodinných příslušníků ovlivňuje u neslyšících respondentů výběr partnera.**

Z výsledků lze konstatovat, že vliv na výběr partnera může mít i výskyt sluchového postižení v rodině. U respondentů ve vztahu, kde jsou oba partneři neslyšící, je častější výskyt rodinných příslušníků se sluchovým postižením, než u respondentů neslyšících ve smíšeném vztahu. (viz. otázka č. 13)

- **Zjistit, zda je u slyšících respondentů ve vztahu s neslyšící osobou výskyt rodinných příslušníků se sluchovým postižením.**

Pouze 2 slyšící respondenti z celkového počtu 17 osob mají v rodině někoho se sluchovým postižením. Převážná většina pochází z rodiny slyšící. (viz. otázka č.13)

- **Zjistit, jaký způsob komunikace upřednostňují neslyšící a slyšící respondenti při vzájemném dorozumívání se a jaké bývají komunikační bariéry.**

Respondenti, jak slyšící, tak neslyšící, se mezi sebou nejčastěji domlouvají pomocí

mluvené řeči a odezírání. Psaní je druhým nejčastějším způsobem komunikace u neslyšících respondentů při dorozumívání se slyšící populací. Slyšící respondenti volí po mluvené řeči a odezírání při dorozumívání se s osobami se sluchovým postižením nejčastěji komunikaci pomocí gest, mimiky a pantomimy. Znakovým jazykem se dorozumívá pouze malá část respondentů, kteří jsou ve smíšeném partnerském vztahu. (viz. otázka č. 15)

V komunikaci mezi slyšící a neslyšící osobou se mohou vyskytovat překážky vyplývající z různých příčin. Pro respondenty se sluchovým postižením jsou nejčastějšími bariérami špatná artikulace slyšící osoby, nevyhovující vnější podmínky (tma, světlo oslňuje, nevidí mluvcímu na pusy) a neochota slyšící osoby. Problémovou komunikaci zdůvodňují slyšící respondenti nejčastěji tím, že neovládají znakový jazyk. Dále tím, že mají potíže se svým mluvním projevem (vousy, rychlá řeč, logopedická vada), nebo nerozumí mluvené řeči neslyšící osoby. (viz. otázka č. 16)

- **Zjistit, jakou společnost (neslyšících, slyšících) preferují neslyšící respondenti ve smíšených partnerských vztazích a respondenti ve vztazích, kde jsou oba neslyšící.**

Na základě vyhodnocení výsledků je zřejmé, že většina respondentů se sluchovým postižením (nehledě na to, s jakým partnerem jsou ve vztahu) se cítí nejlépe v obou společnostech. Větší rozdíl mezi vztahy, kde jsou oba neslyšící a smíšenými partnerskými vztahy, je v preferování slyšící společnosti. Téměř čtvrtina dotazovaných, jež jsou ve vztahu se slyšící osobou, upřednostňuje společnost slyšících. Žádný z respondentů ve vztahu s neslyšící osobou společnost slyšících nepreferuje. (viz. otázka č. 17)

- **Zjistit, zda u respondentů převažovali/y ve vztazích partneři/partnerky se sluchovým postižením, nebo slyšící.**

Převaha neslyšících partnerů/partnerek byla pouze u respondentů se sluchovým postižením, kteří mají nyní vztah s neslyšící osobou. Respondenti slyšící a neslyšící, jež jsou ve smíšeném partnerském vztahu, mají více zkušeností se slyšícími partnery/partnerkami. (viz. otázka č. 20)

- **Zjistit, kde se respondenti s partnerem/partnerkou seznámili.**

Z výsledků se dá vyčíst, že neslyšící respondenti ve vztahu s neslyšící osobou se

seznamovali převážně na sportovních či kulturních akcích a školách pro sluchově postižené. Respondenti, kteří jsou ve smíšeném partnerském vztahu, se seznámili s partnerem/partnerkou hlavně díky internetu. (viz. otázka č. 22)

- **Zjistit, zda slyšící respondenti znali problematiku sluchového postižení předtím, než navázali vztah s osobou se sluchovým postižením.**

Zhruba polovina slyšících respondentů znala problematiku sluchového postižení před seznámením se s neslyšícím partnerem/neslyšící partnerkou. Druhá polovina ne. (viz. otázka č. 25)

- **Zjistit, jaká byla reakce slyšících respondentů poté, co zjistili, že osoba, s níž chtějí navázat vztah, má sluchové postižení.**

Většina slyšících respondentů nevěděla, co má dělat, nebo neměla žádnou konkrétní myšlenku. Někteří dotázaní se obávali toho, jak bude probíhat komunikace, anebo v tom neviděli žádný problém. Lítost se objevila u 1 respondenta a 1 respondent byl zvědavý, co všechno život se sluchovou vadou obnáší. (viz. otázka č. 27)

- **Zjistit, jakým způsobem informovaly neslyšící osoby slyšící partnery/partnerky, že mají sluchové postižení.**

K informování slyšící osoby došlo ve většině případů hned, později (po několika dnech) se o tom dozvědělo jen málo slyšících osob. (viz otázka č. 28)

- **Zjistit, zda se u jedinců ve smíšených partnerských vztazích změnilo něco poté, co spolu navázali vztah.**

Změny pocítila více jak polovina slyšících jedinců a téměř polovina osob se sluchovým postižením. (viz. otázka č. 29)

- **Zjistit, zda slyšící respondenti, jež jsou ve vztahu s osobou se sluchovým postižením, ovládají znakový jazyk (i základy), a jestli to po nich neslyšící partner/partnerka vyžaduje.**

Z výsledků vyplývá, že polovina osob se sluchovým postižením si přeje, aby jejich slyšící protějšek uměl znakový jazyk. Druhá polovina to po slyšícím partnerovi/slyšící partnerce nevyžaduje. Základy znakového jazyka ovládá přes polovinu slyšících respondentů.

Několik respondentů znakový jazyk umí velice dobře. Zbývající respondenti znakový jazyk neumí z několika důvodů: je těžký, nemají zájem anebo ho vůbec neznají. (viz. otázka č. 30, otázka č. 31)

- **Zjistit, zda sluchové postižení může ve smíšeném partnerském vztahu ovlivnit to, kdo organizuje společný volný čas a kdo se stará o finanční zabezpečení.**

Na organizaci společného volného času se více podílejí jedinci se sluchovým postižením. Naopak je to u finančního zabezpečení. O peníze se více starají osoby slyšící. (viz. otázka č. 38, otázka č. 39)

- **Zjistit, jaké vidí respondenti výhody v partnerských vztazích smíšených, a vztazích, kde jsou oba partneři neslyšící.**

Za výhody ve vztazích, kde jsou oba partneři neslyšící, se považuje společná komunikace a společný problém. V partnerských vztazích smíšených je to pomoc při kontaktu s intaktní společností, tlumočení a vzájemné kulturní obohacení. (viz. otázka č. 41, otázka č. 42)

- **Zjistit, jakého partnera/jakou partnerku by respondenti se sluchovým postižením, kteří nejsou ve vztahu, upřednostňovali ve svém životě (neslyšícího/neslyšící nebo slyšícího/slyšící).**

Více jak polovině respondentů se sluchovým postižením je jedno, zda bude budoucí partner/partnerka slyšící, nebo neslyšící. Zbývající jedinci by dávali více přednost slyšícímu partnerovi/slyšící partnerce, před osobou se sluchovým postižením. Důvodem je zřejmě fakt, že by ve svém životě měli rádi někoho, kdo jim pomůže v navazování kontaktu s intaktní populací. (viz. otázka č. 44)

- **Zjistit, co považují respondenti se sluchovým postižením a respondenti slyšící ve vztazích za nejdůležitější.**

Všichni respondenti se shodli na tom, že nejdůležitější ve vztahu je vzájemná důvěra a komunikace a na ně navazující vzhled partnera/partnerky a sex. Slyšící jedinci považují za více důležité zapojení neslyšícího partnera/partnerky do intaktní společnosti, než jedinci se sluchovým postižením, kteří zapojení slyšícího partnera do společnosti neslyšících označili za nejméně důležité. (viz. otázka č. 45)

- **Zjistit, zda se sexuální život jedinců ve smíšených partnerských vztazích odlišuje od vztahů, kde jsou obě osoby neslyšící.**

Více jak tři čtvrtiny respondentů si myslí, že sexuální život se u těchto partnerských vztahů nijak neodlišuje. Zbylá čtvrtina osob si myslí, že ano. (viz. otázka č. 46)

8 Závěr

Zpočátku by se mohlo zdát, že lidé, kteří z jakéhokoli důvodu neslyší, vlastně nemají žádná velká omezení. Pohybují se dobře - mohou sportovat stejně jako intaktní populace, zrak mají v pořádku - mohou se bez problémů orientovat v prostředí, vždyť ani nikdo na nich nepozná, že by měl nějaké potíže se sluchem. Jaké jsou tedy překážky u jedinců, kteří mají sluchovou vadu? Jsou to bezesporu bariéry v podobě ztížené komunikace a nedostatku příjmu informací, se kterými se neslyšící osoby musí dennodenně vypořádávat. Nejinak tomu je i v partnerských vztazích. Vždyť jednou z nejdůležitějších věcí, které se v partnerských vztazích cení, je vzájemná komunikace mezi partnery. Zjistit, jaká jsou specifika partnerských vztahů u osob se sluchovým postižením, bylo hlavním cílem mé diplomové práce.

V teoretické části jsem objasnila klasifikaci sluchových poruch a popsala subjektivní a objektivní diagnostické metody vyšetření sluchu. Protože jedinci se sluchovým postižením jsou značně nehomogenní skupina, snažila jsem se také vysvětlit, kdo je člověk nedoslýchavý, ohluchlý, Neslyšící (s velkým „N“), a kdo je nositel kochleárního implantátu. Nemalou částí se v teoretické části podílím na vysvětlení specifik komunikace u osob se sluchovým postižením a popis znakových systémů. Jakýkoli handicap se projeví v psychice člověka, a proto jsou poslední dvě kapitoly v teoretické části věnovány psychosociální problematice u neslyšících jedinců, partnerskému vztahu a faktorům, které jeho kvalitu ovlivňují.

V praktické části jsem se snažila získat náhled do smíšeného partnerského vztahu - tedy vztahu, kde jedna osoba slyší a druhá má sluchovou vadu. Zajímalo mne, v čem tyto vztahy mohou být přínosné, a naopak s jakými problémy se mohou tito partneři často setkávat. Zkoumala jsem také, zda se vyskytují nějaké rozdíly ve vztazích, kde jsou oba partneři neslyšící. Za stěžejní jsem považovala zjistit, jaký vliv na utváření partnerských vztahů u osob se sluchovým postižením mají nejrůznější faktory - od mateřského jazyka, výskytu sluchové vady u rodinných příslušníků, až po druh komunikace. Pro výzkumné šetření byly sestaveny

tři typy dotazníků, které byly určeny osobám slyšícím, kteří jsou ve smíšeném partnerském vztahu, osobám neslyšícím, které jsou zadané a osobám neslyšícím, jež v partnerském vztahu nejsou. U posledně jmenovaných jedinců jsem zjišťovala, jestli mají zkušenost se vztahem, popřípadě jaká ta zkušenost je, a zda by chtěli svůj život prožít spíše se slyšícím partnerem anebo neslyšícím.

Z výsledků dotazníkového šetření vyšlo najevo, že na výběr partnera u osob se sluchovou vadou může mít vliv mateřský jazyk a přítomnost sluchové vady v rodině. Jedinci, u kterých se sluchová vada vyskytla i u rodinných příslušníků, a jedinci považující znakový jazyk za mateřský, byli v převážné většině ve vztahu s neslyšícím partnerem. Vztahy, které jsou tvořeny osobou slyšící a osobou neslyšící, jsou výhodné v tom, že může dojít ke vzájemnému kulturnímu obohacení a hlavně - jedinec se sluchovou vadou má komunikaci s majoritní společností ulehčenou. Vždyť tlumočnicka mu může zprostředkovat jeho nejbližší osoba - slyšící. U partnerských vztahů, kde jsou obě osoby neslyšící, je přínosem společná komunikace a stejný problém.

Možnost nahlédnout do tematiky partnerského soužití u osob se sluchovým postižením byla pro mne přínosem. S některými odpověďmi respondentů jsem se ztotožňovala, protože sama mám slyšícího přítele. Za těch několik let společného soužití se máme stále oba dva čemu učit, a čas od času stále objevujeme nové věci, které společně řešíme.

K tomu, aby vztah fungoval a vzkvétal, je zapotřebí snahy obou partnerů. Pokud chtějí, a do vztahu vkládají energii oba, sluchový handicap přestává být handicapem.

Seznam použité literatury

BINAROVÁ, Ivana. *Partnerství, sexualita a rodina*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000. 43 s. ISBN 80-244-0138-X

ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. 181 s. ISBN 80-244-0150-9

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha : Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-856-0528-7

HLOŽEK, Zdeněk. *Základy audiologie: texty k distančnímu vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 1995. 49 s. ISBN 80-706-7498-9

HORÁKOVÁ, Radka. *Surdopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. 1. vyd. Brno : Paido, 2011. 126 s. ISBN 978-80-7315-225-3

HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu, 2. díl*. 1. vyd. Praha : Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1998. 321 s. ISBN 80-721-6075-3

KAŠPAR, Zdeněk. *Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením. 2. vyd.* Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, o. s., 2008. 117 s. ISBN 978-80-7218-150

KOMORNÁ, Marie. *Psaná čeština českých neslyšících - čeština jako cizí jazyk*. 1. vyd. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka o. s., 2008. 63 s. ISBN 978-80-7153-444

KOSINOVÁ, Barbora. *Neslyšící jako jazyková a kulturní menšina - kultura neslyšících*. 1. vyd. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, o. s., 2008. 52 s. ISBN 978-80-87153-20-8

KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikace sluchově postižených*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2002. 303 s. ISBN 80-246-0329-2

LEJSKA, Mojmír. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno : Paido, 2003. 156 s. ISBN 80-731-5038-7

PROCHÁZKOVÁ, Věra a Petr VYSUČEK. *Jak komunikovat s neslyšícím klientem?*. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 28 s. ISBN 978-80-86991-18-4

PULDA, Miloš a Mojmír LEJSKA. *Jak žít se sluchovou vadou*. 1. vyd. Brno : Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1996. 78 s. ISBN 80-701-3226-4

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2006. 390 s. ISBN 80-736-7124-7

SOURALOVÁ, Eva a Jiří LANGER. *Surdopedie*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 46 s. ISBN 80-244-1084-2

STRNADOVÁ, Věra. *Jak se úspěšně vyrovnávat se ztrátou sluchu*. Praha : ASNEP, 2001. 165 s. ISBN 80-903-0352-8

STRNADOVÁ, Věra. *Současné problémy české komunity neslyšících*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. 279 s. ISBN 80-858-9945-0

ŠEDIVÁ, Zoja. *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. 1. vyd. Praha : Septima, 2006. 64 s. ISBN 80-721-6232-2

ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA a kol. *Klinická logopedie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 612 s. ISBN 80-717-8546-6

ŠLAPÁK, Ivo a Pavla FLORIÁNOVÁ. *Kapitoly z otorhinolaryngologie a foniatrie*. 1. vyd. Brno : Paido, 1998. 85 s. ISBN 80-859-3167-2

ŠMOLKA, Petr. *Výběr partnera: Pro nezadané i zadané*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2005. 128 s. ISBN 80-247-1080-3

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. rozš. a přeprac. vyd. Praha : Portál, 2008. 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-717-8308-0

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2009. 320 s. ISBN 978-807-3673-871

VYMĚTAL, Štěpán. *Humor a komika u sluchově postižených*. Info zpravodaj. Praha : Federace rodičů a přátel sluchově postižených, o. s., roč. 2-3, 2000

Appn.cz. *Agentura pro neslyšící* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.appn.cz/jak-mluvi-neslysici-a-proc.html>>

Cktzj.com. *Česká komora tlumočnicků znakového jazyka* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.cktzj.com/znakovy-jazyk-a-komunikace-s-neslysicimi.html>>

Consulting.progressive.cz *Consulting progressive* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://consulting.progressive.cz/?page=423.html>>

Is.muni.cz. *Základy otorinolaryngologie a foniatrie pro studenty speciální pedagogiky* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/js09/orl/web/pages/1_2_vysetrovaci_metody_ucha.html>

Logopediecr.cz. *Logopedie* [online]. [cit. 2013-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.logopediecr.eu/pro-lekare/symptomaticke-poruchy-rci.html>>

Phsa.ca. *Provincial Health Services Authority* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.phsa.ca/AgenciesAndServices/Services/BCEarlyHearing/ForFamilies/Assessing-Hearing/How-Read-Audiogram.html>>

Planovanirodiny.cz. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102.html>>

Tond.cz. *Tlumočnick očíma neslyšícího dítěte* [online]. [cit. 2013-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.tond.cz/slovník/kultura-neslysicich.html>>

Zbynekmlcoch.cz. *MUDr. Zbyněk Mlčoch* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/zlepseni-vztahu/recept-na-stastny-partnersky-vztah-aneb-co-delat-aby-vse-fungovalo.html>>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Audiogramy z Tónové audiometrie

Příloha č. 2: Sestava pro Slovní audiometrii

Příloha č. 3: Ukázka znaků tematicky zaměřených na partnerské vztahy

Příloha č. 4: Dotazník pro zadané osoby se sluchovým postižením

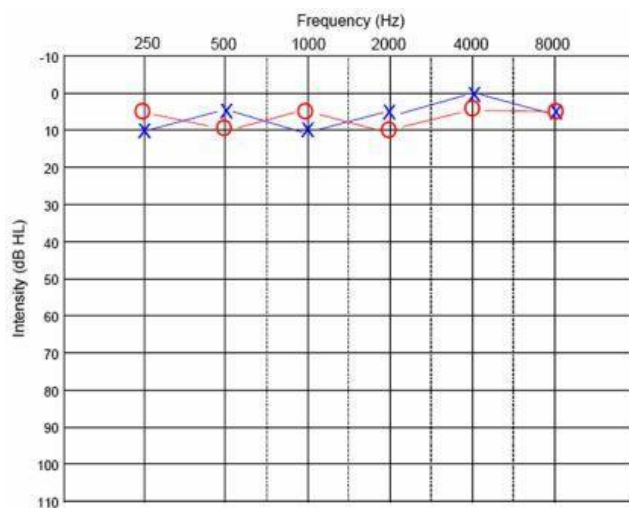
Příloha č. 5: Dotazník pro osoby slyšící

Příloha č. 6: Dotazník pro nezadané osoby se sluchovým postižením

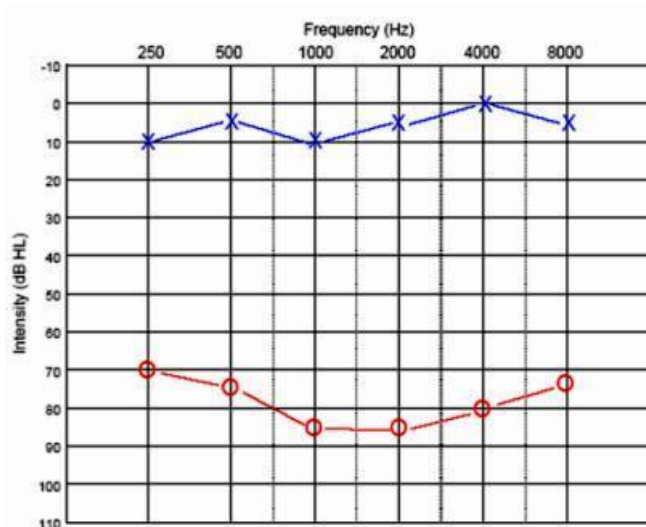
Příloha č. 1: Audiogramy z tónové audiometrie

(<http://www.phsa.ca/AgenciesAndServices/Services/BCEarlyHearing/ForFamilies/Assessing-Hearing/How-Read-Audiogram.html>)

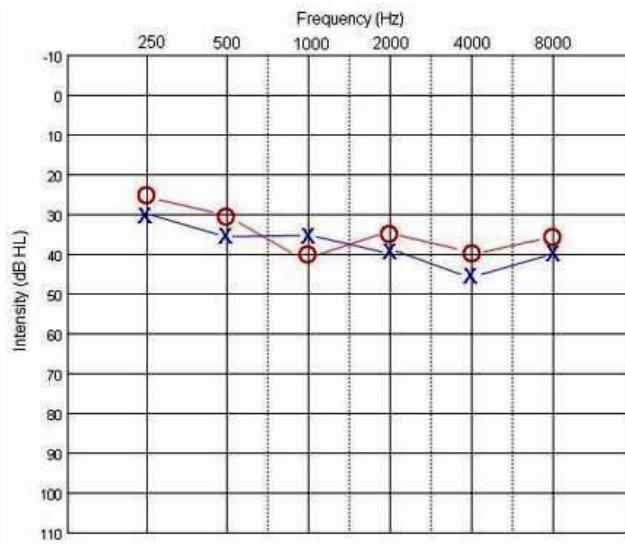
Normální sluch

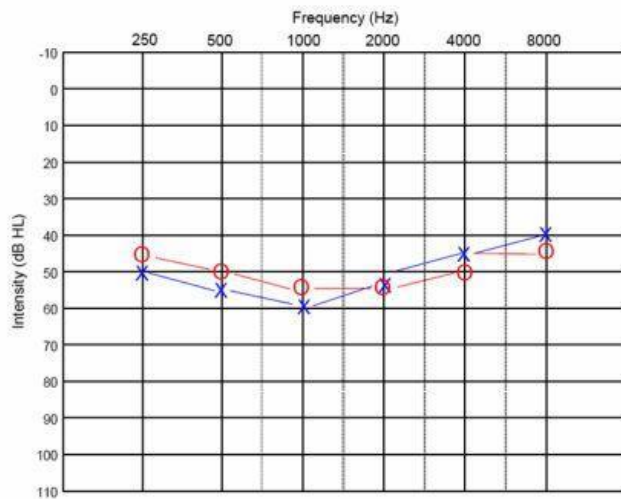
Těžká jednostranná sluchová ztráta (pravé ucho)

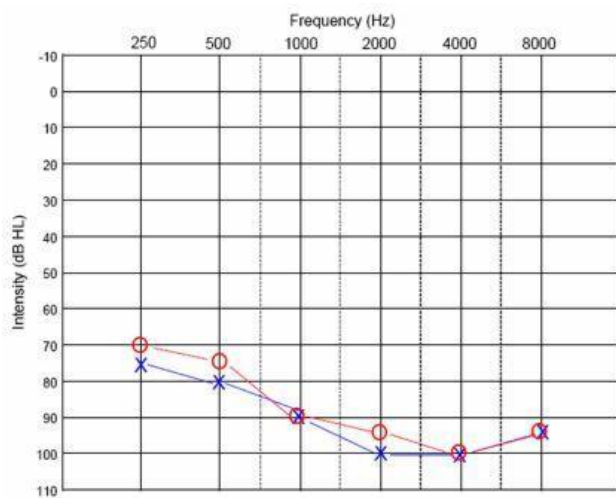
Lehká sluchová ztráta

Středně těžká sluchová ztráta

Těžká sluchová ztráta

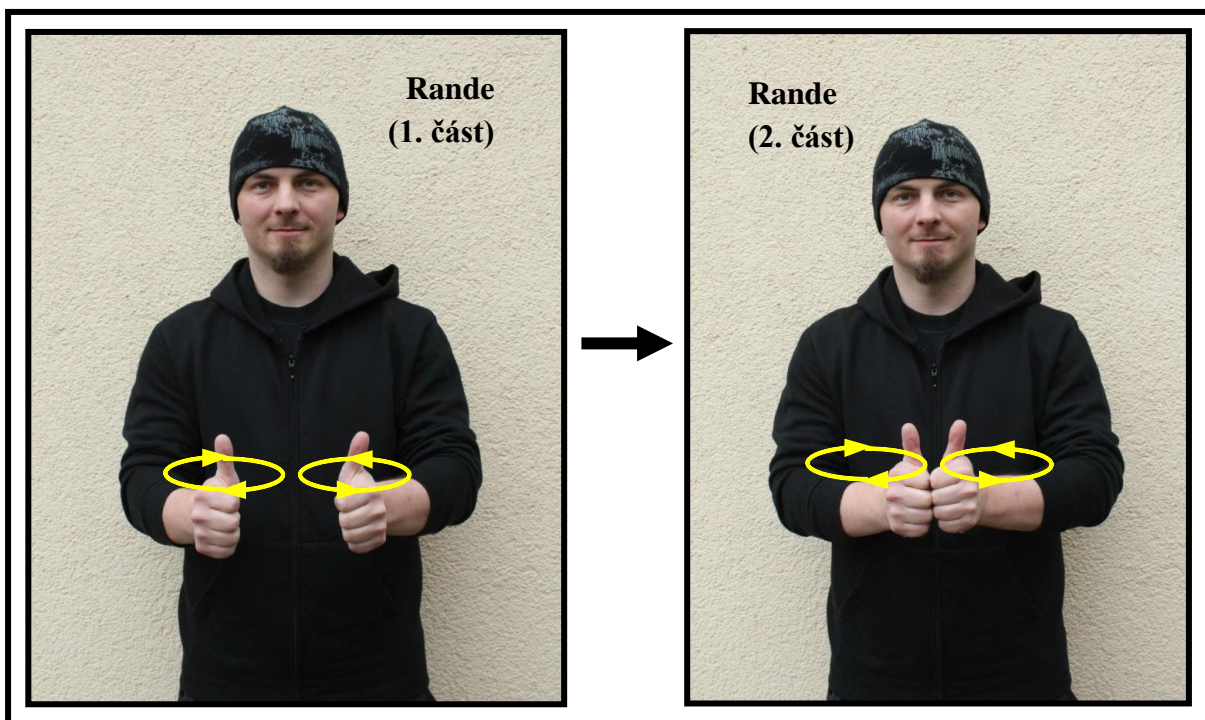

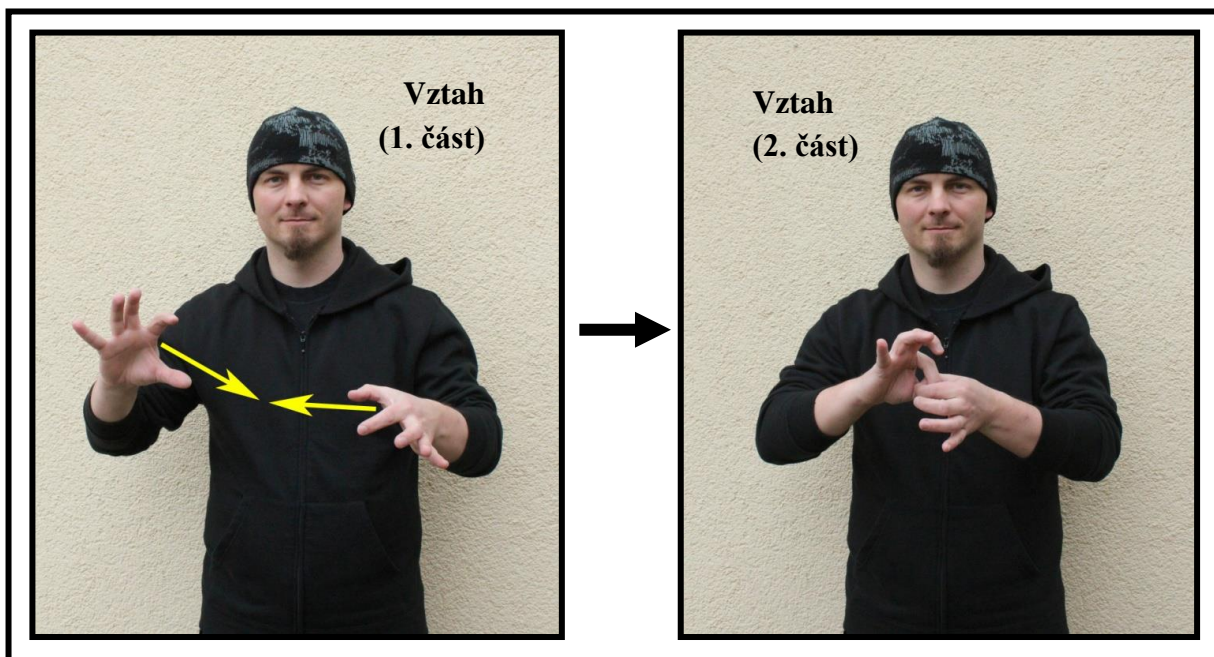
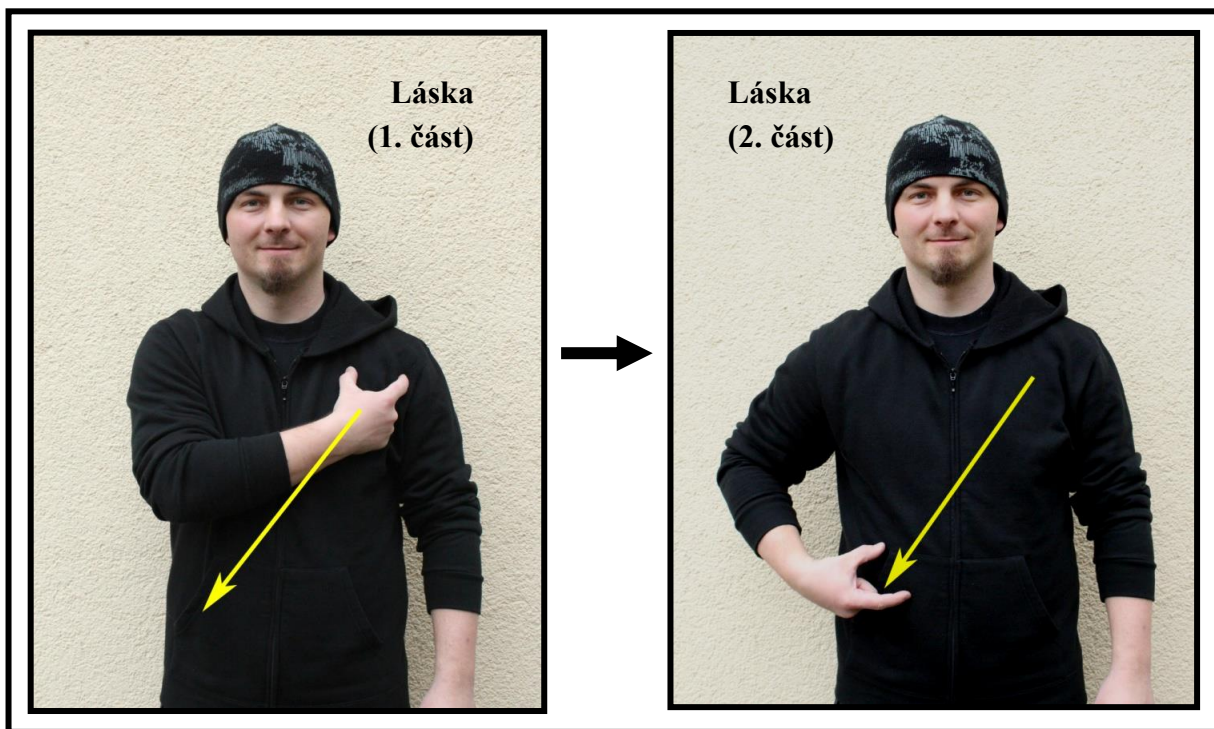
Příloha č. 2: Sestava pro Slovní audiometrii

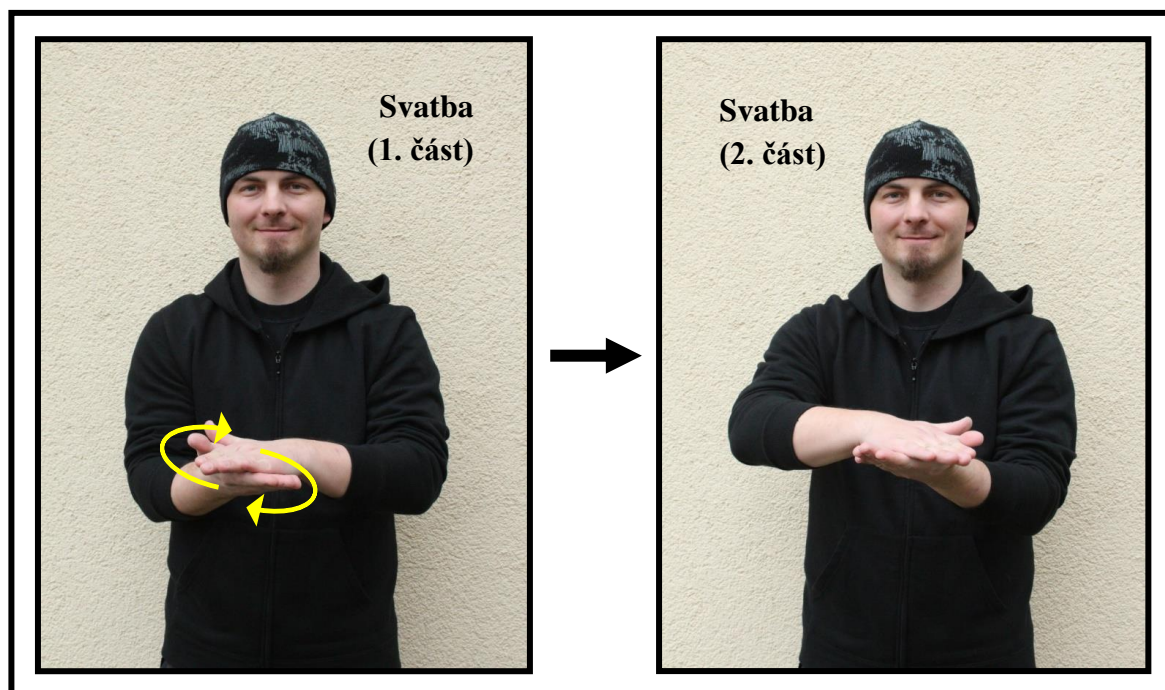
(Hložek, 1995, s. 29)

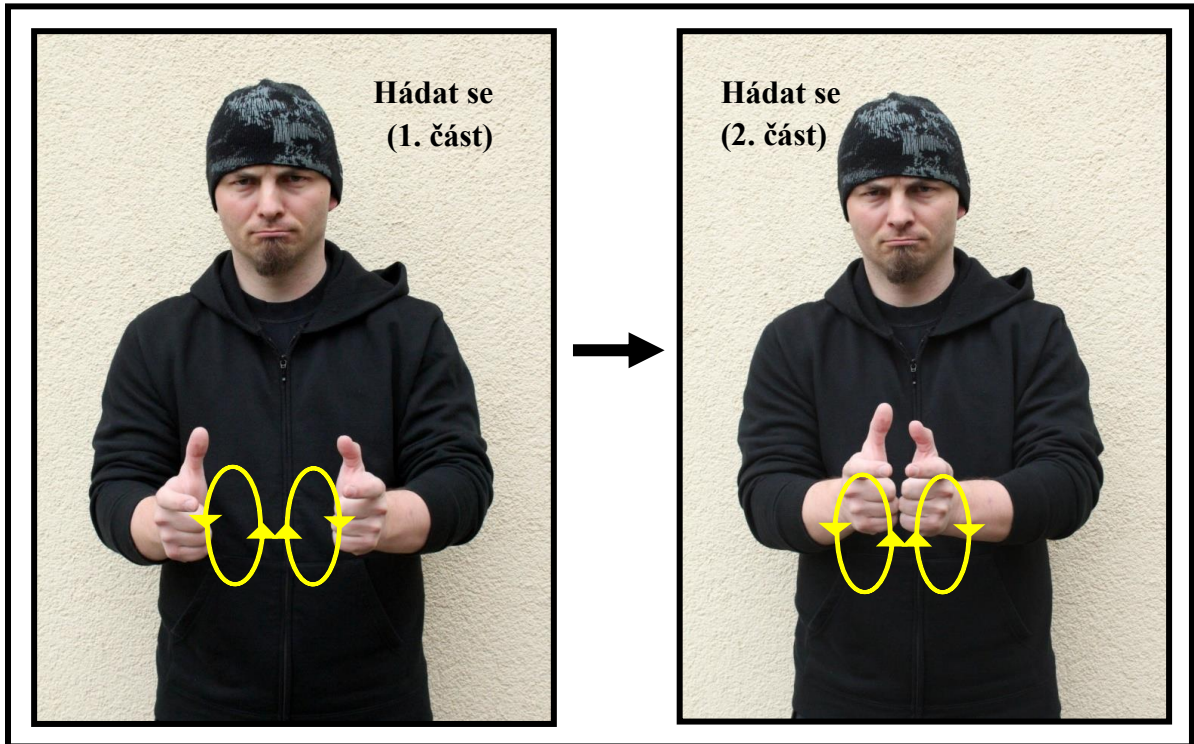
drát	olej	lať	váš	tlak	vrch	chraň	tvář	pět	krajka
kolena	žák	kořen	koně	ořech	také	kolečko	daně	trojka	vlečka
čaj	štěrka	křeč	krajanka	žert	lež	jelen	věž	dělej	ten
těžko	voda	dveře	dar	kleště	délka	vrata	šavle	čočka	tvoje
kluk	volno	krb	rok	brouk	mumlat	blok	brom	hluk	horko
obul	půl	průlom	kukla	humor	plot	pumpa	mouka	mnoho	dub
plot	hluboko	olovo	uhnout	pomohl	průvod	proud	půlka	poloha	kůlna
tisíc	síť	cit	děšť	štěstí	síň	sysel	sed'	žeň	šest
dík	žízeň	šicí	sice	sněž	řidič	jíst	křičí	třetí	střed
čtyři	Češi	třicet	číšník	cizí	vzkříšení	šetřit	řetězy	číst	cizinec

Příloha č. 3: Ukázka znaků tematicky zaměřených na partnerské vztahy

Příloha č. 4: Dotazník pro zadané osoby se sluchovým postižením

1. VAŠE POHLAVÍ?

- A) Žena
- B) Muž

2. VÁŠ VĚK?

- A) 15 - 17 let
- B) 18 - 21 let
- C) 22 - 25 let
- D) 26 - 30 let
- E) 31 - 45 let
- F) 46 - 60 let
- G) 61 a více let

3. V JAKÉM KRAJI BYDLÍTE?

A) Hlavní město Praha	H) Královéhradecký kraj
B) Středočeský kraj	I) Pardubický kraj
C) Jihočeský kraj	J) Kraj Vysočina
D) Plzeňský kraj	K) Jihomoravský kraj
E) Karlovarský kraj	L) Olomoucký kraj
F) Ústecký kraj	M) Zlínský kraj
G) Liberecký kraj	N) Moravskoslezský kraj

4. JAKÉ JE VAŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ?

- A) ZŠ
- B) SOU
- C) SŠ
- D) VOŠ
- E) VŠ - bakalář
- F) VŠ - magistr, inženýr
- G) VŠ - doktorand

5. KDE JSTE ABSOLVOVAL/A ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ VZDĚLÁNÍ?

- A) Pouze na školách pro slyšící
- B) Pouze na školách pro neslyšící
- C) ZŠ pro neslyšící, SŠ/SOU pro slyšící
- D) ZŠ pro slyšící, SŠ/SOU pro neslyšící

6. JSTE ZAMĚSTNANÝ/ZAMĚSTNANÁ?

- A) Ano, jaké povolání?
- B) Ne

7. JAKÁ JE VAŠE SEXUÁLNÍ ORIENTACE?

- A) Heterosexuální (partneři: žena + muž)
- B) Homosexuální (partneři: muž + muž nebo žena + žena)
- C) Bisexuální (vztah s osobou stejného i opačného pohlaví)

8. VÁŠ STAV?

- A) Vdaná/Ženatý (pokud zvolíte možnost „A“, pokračujte otázkou č. 10)
- B) Svobodná/Svobodný
- C) Rozvedená/Rozvedený
- D) Vdova/Vdovec

9. UŽ JSTE UVAŽOVALI O SVATBĚ?

- A) Ano
- B) Ne

10. JAKÉ MÁTE SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ?

- A) Lehká sluchová ztráta
- B) Středně těžká sluchová ztráta
- C) Těžká sluchová ztráta
- D) Úplná sluchová ztráta
- E) Kombinované postižení (jaké?)

11. DOBA VZNIKU POSTIŽENÍ?

- A) Vrozené postižení (od narození)
- B) Získané postižení (v průběhu života)

12. JAKÝ JE VÁŠ MATEŘSKÝ JAZYK?

- A) Mluvená řeč - čeština
- B) Český znakový jazyk
- C) Jiné, napište
.....

13. JE VE VAŠÍ RODINĚ JEŠTĚ NĚKDO SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM?

- A) Ano - napište, kdo
- B) Ne

14. JAK ČASTO KOMUNIKUJETE SE SLYŠÍCÍMI LIDMI?

- A) Často
- B) Občas
- C) Málokdy
- D) Jen, když je to nutné
- E) Vyhýbám se jim

15. JAK SE DOROZUMÍVÁTE SE SLYŠÍCÍ OSOBOU?

(můžete označit více možností)

- A) Mluvenou řečí
- B) Pomocí odezírání
- C) Psáním
- D) Znakovým jazykem
- E) Gesty, mimikou, pantomimou

16. JAKÉ JSOU HŮNEJČASTĚJŠÍ BARIÉRY VE VAŠÍ KOMUNIKACI SE SLYŠÍCÍ OSOBOU? (můžete označit více možností)

- A) Neochota slyšící osoby
- B) Neschopnost mého soustředění kvůli vzhledu (*př.: vousy, deformita chrupu...*)
- C) Špatná artikulace slyšící osoby (*př.: málo otvírá pusu, mluví rychle*)
- D) Přehnaná artikulace slyšící osoby (*př.: až moc otevírá pusu*)
- E) Zvýšená hlasitost mluvy slyšící osoby
- F) Špatné vnější podmínky (*př.: tma, světlo oslňuje, nevidím mluvčímu na pusu...*)
- G) Jiné

17. VE KTERÉ SPOLEČNOSTI SE CÍTÍTE NEJLÉPE?

- A) Ve společnosti Neslyšících
- B) Ve společnosti slyšících
- C) V obou společnostech se cítím dobře

18. KOLIK VÁŽNÝCH VZTAHŮ JSTE MĚL/A?

- A) 1
- B) 2 - 3
- C) 4 - 5
- D) 6 - 7
- E) 8 a více

19. KDO PŘEVAŽOVAL VE VAŠICH VZTAZÍCH?

- A) Partneři/Partnerky se sluchovým postižením
- B) Partneři/Partnerky slyšící
- C) 50 : 50

20. JAK DLOUHO TRVÁ VÁŠ SOUČASNÝ VZTAH?

(od doby, kdy jste spolu začali mít vážný vztah)

- A) méně než 1 rok
- B) 1 rok
- C) 2 roky
- D) 3 - 5 let
- E) 6 - 10 let
- F) 11 - 20 let
- G) 21 - 30 let
- H) 31 - 40 let
- I) 41 a více let

21. KDE JSTE SE SEZNÁMIL/A S PARTNEREM/PARTNERKOU?

- A) Na akci (sportovní, kulturní) pro osoby se sluchovým postižením
- B) Na akci (sportovní, kulturní) pro slyšící
- C) Ve škole pro žáky, studenty se sluchovým postižením
- D) Ve škole pro „slyšící“
- E) Přes internet
- F) Jiné, napište:

22. SDÍLÍTE S PARTNEREM/PARTNERKOU SPOLEČNOU DOMÁCNOST?

- A) Ano
- B) Ne *(pokud zvolíte možnost „NE“, pokračujte otázkou č. 24)*

23. KDE SPOLU BYDLÍTE?

- A) V mém bytě (u mých rodičů)
- B) V jeho/jejím bytě (u jeho/jejích rodičů)
- C) Společně jsme si zařídili svůj nový byt

24. MÁ VÁŠ PARTNER/VAŠE PARTNERKA SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ?

- A) Ano *(pokud zvolíte „ANO“, pokračujte otázkou č. 33)*
- B) Ne, je slyšící

25. JAK A KDY JSTE PARTNEROVI/PARTNERCE OZNÁMIL/A, ŽE NESLYŠÍTE?

.....
.....

26. CO SE ZMĚNILO, KDYŽ JSTE ZAČAL/A CHODIT SE SLYŠÍCÍ PARTNERKOU/SLYŠÍCÍM PARTNEREM? (napište prosím)

.....
.....

27. CHCETE PO SLYŠÍCÍ PARTNERCE/SLYŠÍCÍM PARTNEROVI, ABY SE UČIL/A ZNAKOVÝ JAZYK (ZJ)? (Znakový jazyk = také pouze základy ZJ)

- A) Ano - PROČ?
-
- B) Ne - PROČ?

28. MÁTE NĚJAKOU SPECIFICKOU (SPECIÁLNÍ) KOMUNIKACI, KTEROU SPOLU NĚKDY POUŽÍVÁTE?

- A) Ano - JAKOU?
- B) Ne

29. CHODÍ S VÁMI SLYŠÍCÍ PARTNER/PARTNERKA DO SPOLEČNOSTI NESLYŠÍCÍCH?

- A) Ano, často
- B) Ano, občas
- C) Málokdy
- D) Ne - PROČ?

30. CHODÍTE SE SLYŠÍCÍM PARTNEREM/SLYŠÍCÍ PARTNERKOU DO SPOLEČNOSTI SLYŠÍCÍCH?

- A) Ano, často
- B) Ano, občas
- C) Málokdy
- D) Ne - PROČ?

31. PŘEDSTAVILI JSTE SLYŠÍCÍHO PARTNERA/SLYŠÍCÍ PARTNERKU SVÝM RODIČŮM?

- A) Ano
- B) Ne (pokud zvolíte „NE“, pokračujte otázkou č. 33)

32. JAK VAŠI RODIČE REAGOVALI NA TO, ŽE MÁTE SLYŠÍCÍHO PARTNERA/SLYŠÍCÍ PARTNERKU? (napište prosím)

.....

.....

33. CO SE VÁM LÍBÍ NA VAŠEM PARTNEROVI/VAŠÍ PARTNERCE?

- Můžete vypsát např. co Vás přitahuje, jaké se Vám líbí jeho/její vlastnosti...
(napište prosím)

.....

.....

34. CO BYSTE CHTĚL/A, ABY SE U PARTNERA/PARTNERKY ZLEPŠILO?
(napište prosím)

.....
.....

35. KDO VĚTŠINOU ORGANIZUJE VÁŠ SPOLEČNÝ VOLNÝ ČAS?

- A) Já
- B) Partner/Partnerka

36. KDO SE VÍCE STARÁ O FINANCE (PENÍZE)?

- A) Já
- B) Partner /Partnerka

37. JAKÝ JE NEJČASTĚJŠÍ DŮVOD VAŠICH HÁDEK NEBO NEDOROZUMĚNÍ? (napište prosím)

.....
.....

38. JAKÉ VÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + NESLYŠÍCÍ? (napište prosím)

.....
.....

39. JAKÉ VÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + SLYŠÍCÍ? (napište prosím)

.....
.....

40. SEŘAĎTE NÁSLEDUJÍCÍ HODNOTY PODLE TOHO, CO POVAŽUJETE U PARTNERA/PARTNERKY ZA NEJDŮLEŽITĚJŠÍ AŽ PO NEJMÉNĚ DŮLEŽITÉ.

- Vzhled
- Znalost znakového jazyka
- Komunikace s partnerem/partnerkou
- Sex
- Důvěra
- Peníze
- Zapojení partnera/partnerky do společnosti neslyšících

41. MYSLÍTE SI, ŽE SEX JE U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+NESLYŠÍCÍ JINÝ NEŽ U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+SLYŠÍCÍ?

- A) Ano - PROČ?
- B) Ne

Příloha č. 5: Dotazník pro osoby slyšící

1. VAŠE POHLAVÍ?

- A) Žena
- B) Muž

2. VÁŠ VĚK?

- A) 15 - 17 let
- B) 18 - 21 let
- C) 22 - 25 let
- D) 26 - 30 let
- E) 31 - 45 let
- F) 46 - 60 let
- G) 61 a více let

3. V JAKÉM KRAJI BYDLÍTE?

A) Hlavní město Praha	H) Královéhradecký kraj
B) Středočeský kraj	I) Pardubický kraj
C) Jihočeský kraj	J) Kraj Vysočina
D) Plzeňský kraj	K) Jihomoravský kraj
E) Karlovarský kraj	L) Olomoucký kraj
F) Ústecký kraj	M) Zlínský kraj
G) Liberecký kraj	N) Moravskoslezský kraj

4. JAKÉ JE VAŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ? (ZŠ, SŠ, SOU, VOŠ, VŠ)

- A) ZŠ
- B) SOU
- C) SŠ
- D) VOŠ
- E) VŠ - bakalář
- F) VŠ - magistr, inženýr
- G) VŠ - doktorand

5. JSTE ZAMĚSTNANÝ/ZAMĚSTNANÁ?

- A) Ano, jaké povolání?
- B) Ne

6. JAKÁ JE VAŠE SEXUÁLNÍ ORIENTACE?

- A) Heterosexuální (*partneři: žena + muž*)
- B) Homosexuální (*partneři: muž + muž nebo žena + žena*)
- C) Bisexuální (*vztah s osobou stejného i opačného pohlaví*)

7. VÁŠ STAV?

- A) Vdaná/Ženatý (pokud zvolíte možnost „A“, pokračujte otázkou č. 9)
- B) Svobodná/Svobodný
- C) Rozvedená/Rozvedený
- D) Vdova/Vdovec

8. UŽ JSTE UVAŽOVALI O SVATBĚ?

- A) Ano
- B) Ne

9. JAKÉ SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ MÁ VÁŠ PARTNER/VAŠE PARTNERKA?

- A) Lehká sluchová ztráta
- B) Středně těžká sluchová ztráta
- C) Těžká sluchová ztráta
- D) Úplná sluchová ztráta
- E) Kombinované postižení (jaké?)

10. KDY DOŠLO U PARTNERA/PARTNERKY KE SLUCHOVÉMU POSTIŽENÍ?

- A) Vrozené postižení (od narození)
- B) Získané postižení (v průběhu života)

11. JE VE VAŠÍ RODINĚ NĚKDO SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM?

- A) Ano - napište, kdo
- B) Ne

12. JAK ČASTO KOMUNIKUJETE S NESLYŠÍCÍMI LIDMI?

- A) Často
- B) Občas
- C) Málokdy
- D) Jen, když je to nutné
- E) Vyhýbám se jim

13. JAK SE DOROZUMÍVÁTE S NESLYŠÍCÍ OSOBOU?

(můžete označit více možností)

- A) Mluvenou řečí
- B) Pomocí odezírání
- C) Psáním
- D) Znakovým jazykem
- E) Gesty, mimikou, pantomimou

14. JAKÉ JSOU NEJČASTĚJŠÍ BARIÉRY VE VAŠÍ KOMUNIKACI S NESLYŠÍCÍ OSOBOU? (můžete označit více možností)

- A) Neochota neslyšící osoby
- B) Nerozumím mluvenému projevu neslyšící osoby
- C) Vůbec nevím, jakým způsobem mám komunikovat s neslyšící osobou
- D) Neumím znakový jazyk
- E) Mám potíže se svým mluvním projevem (vousy, rychlá mluva, logoped. vada)
- F) Jiné

15. KOLIK VÁŽNÝCH VZTAHŮ JSTE MĚL/A?

- A) 1
- B) 2 - 3
- C) 4 - 5
- D) 6 - 7
- E) 8 a více

16. KDO PŘEVAŽOVAL VE VAŠICH VZTAZÍCH?

- A) Partneři/Partnerky se sluchovým postižením
- B) Partneři/Partnerky slyšící
- C) 50 : 50

17. JAK DLOUHO TRVÁ VÁŠ SOUČASNÝ VZTAH?

(od doby, kdy jste spolu začali mít vážný vztah)

- A) méně než 1 rok
- B) 1 rok
- C) 2 roky
- D) 3 - 5 let
- E) 6 - 10 let
- F) 11 - 20 let
- G) 21 - 30 let
- H) 31 - 40 let
- D) 41 a více let

18. KDE JSTE SE SEZNÁMIL/A S NESLYŠÍCÍM PARTNEREM/NESLYŠÍCÍ PARTNERKOU?

- A) Na akci (sportovní, kulturní) pro osoby se sluchovým postižením
- B) Na akci (sportovní, kulturní) pro slyšící
- C) Ve škole pro žáky, studenty se sluchovým postižením
- D) Ve škole pro „slyšící“
- E) Přes internet
- F) Jiné, napište:

19. SDÍLÍTE S PARTNEREM/PARTNERKOU SPOLEČNOU DOMÁCNOST?

- A) Ano
- B) Ne (pokud zvolíte možnost „NE“, pokračujte otázkou č. 21)

20. KDE SPOLU BYDLÍTE?

- A) V mém bytě (u mých rodičů)
- B) V jeho/jejím bytě (u jeho/jejích rodičů)
- C) Společně jsme si zařídili svůj nový byt

21. ZNAL/A JSTE PROBLEMATIKU SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ DŘÍVE, NEŽ JSTE SE SEZNÁMIL/A S NESLYŠÍCÍM PARTNEREM/NESLYŠÍCÍ PARTNERKOU?

- A) Ano
- B) Ne

22. KDYŽ JSTE SE DOZVĚDĚL/A, ŽE VAŠE PARTNERKA/VÁŠ PARTNER NESLYŠÍ, CO VÁM PROBĚHLO HLAVOU? (napište prosím)

.....
.....

23. JAK A KDY VÁM NESLYŠÍCÍ PARTNER/PARTNERKA OZNÁMIL/A, ŽE NESLYŠÍ?

.....
.....

24. CO SE ZMĚNILO, KDYŽ JSTE ZAČAL/A CHODIT S NESLYŠÍCÍ PARTNERKOU/NESLYŠÍCÍM PARTNEREM? (napište prosím)

.....
.....

25. CHCE PO VÁS NESLYŠÍCÍ PARTNERKA/NESLYŠÍCÍ PARTNER, ABYSTE OVLÁDAL/A ZNAKOVÝ JAZYK (ZJ)? (Znakový jazyk = též i základy ZJ)

- A) Ano, chce
- B) Ne, nechce

26. OVLÁDÁTE ZNAKOVÝ JAZYK (ZJ)?

- A) Ano
- B) Jen základy ZJ
- C) Ne - ZJ je těžký
- D) Ne - nemám zájem
- E) Jiné

27. MÁTE NĚJAKOU SPECIFICKOU (SPECIÁLNÍ) KOMUNIKACI, KTEROU SPOLU NĚKDY POUŽÍVÁTE?

- A) Ano - JAKOU?
- B) Ne

28. CHODÍ S VÁMI NESLYŠÍCÍ PARTNER/PARTNERKA DO SPOLEČNOSTI SLYŠÍCÍCH?

- A) Ano, často
- B) Ano, občas
- C) Ne, jen málokdy
- D) Ne, vůbec

29. CHODÍTE S NESLYŠÍCÍ PARTNERKOU/NESLYŠÍCÍM PARTNEREM DO SPOLEČNOSTI NESLYŠÍCÍCH?

- A) Ano, často
- B) Ano, občas
- C) Ne, jen málokdy
- D) Ne, vůbec - PROČ?

30. PŘEDSTAVILI JSTE NESLYŠÍCÍ PARTNERKU/NESLYŠÍCÍHO PARTNERA SVÝM RODIČŮM?

- A) Ano
- B) Ne (pokud zvolíte „NE“, pokračujte otázkou č. 32)

31. JAK VAŠI RODIČE REAGOVALI NA TO, ŽE MÁTE NESLYŠÍCÍ PARTNERKU/NESLYŠÍCÍHO PARTNERA? (napište prosím)

.....
.....

32. CO SE VÁM LÍBÍ NA VAŠEM NESLYŠÍCÍM PARTNEROVI/NESLYŠÍCÍ PARTNERCE? (napište prosím)

(Můžete vypsát např.: co Vás přitahuje, jaké se Vám líbí jeho/její vlastnosti...)

.....
.....

33. CO BYSTE CHTĚL/A, ABY SE U NESLYŠÍCÍHO PARTNERA/NESLYŠÍCÍ PARTNERKY ZLEPŠILO? (napište prosím)

.....
.....

34. KDO VĚTŠINOU ORGANIZUJE VÁŠ SPOLEČNÝ VOLNÝ ČAS?

- A) Já
- B) Partner/Partnerka

35. KDO SE VÍCE STARÁ O FINANCE (PENÍZE)?

- A) Já
- B) Partner /Partnerka

36. JAKÝ JE NEJČASTĚJŠÍ DŮVOD VAŠICH HÁDEK NEBO NEDOROZUMĚNÍ?

(napište prosím)

.....
.....

37. JAKÉ VÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + SLYŠÍCÍ? *(napište prosím)*

.....
.....

38. JAKÉ NEVÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + SLYŠÍCÍ? *(napište prosím)*

.....
.....

39. SEŘAĎTE NÁSLEDUJÍCÍ HODNOTY PODLE TOHO, CO POVAŽUJETE U NESLYŠÍCÍHO PARTNERA/NESLYŠÍCÍ PARTNERKY ZA NEJDŮLEŽITĚJŠÍ AŽ PO NEJMÉNĚ DŮLEŽITÉ.

- Vzhled
- Znalost znakového jazyka
- Komunikace s partnerem/partnerkou
- Sex
- Důvěra
- Peníze
- Zapojení partnera/partnerky do společnosti slyšících

40. MYSLÍTE SI, ŽE SEX JE U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+NESLYŠÍCÍ JINÝ NEŽ U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+SLYŠÍCÍ?

- A) Ano - PROČ?
- B) Ne

Příloha č. 6: Dotazník pro nezadané osoby se sluchovým postižením

1. VAŠE POHLAVÍ?

- A) Žena
- B) Muž

2. VÁŠ VĚK?

- A) 15 - 17 let
- B) 18 - 21 let
- C) 22 - 25 let
- D) 26 - 30 let
- E) 31 - 45 let
- F) 46 - 60 let
- G) 61 a více let

3. V JAKÉM KRAJI BYDLÍTE?

A) Hlavní město Praha	H) Královéhradecký kraj
B) Středočeský kraj	I) Pardubický kraj
C) Jihočeský kraj	J) Kraj Vysočina
D) Plzeňský kraj	K) Jihomoravský kraj
E) Karlovarský kraj	L) Olomoucký kraj
F) Ústecký kraj	M) Zlínský kraj
G) Liberecký kraj	N) Moravskoslezský kraj

4. JAKÉ JE VAŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ?

- A) ZŠ
- B) SOU
- C) SŠ
- D) VOŠ
- E) VŠ - bakalář
- F) VŠ - magistr, inženýr
- G) VŠ - doktorand

5. KDE JSTE ABSOLVOVAL/A ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ VZDĚLÁNÍ?

- A) Pouze na školách pro slyšící
- B) Pouze na školách pro neslyšící
- C) ZŠ pro neslyšící, SŠ/SOU pro slyšící
- D) ZŠ pro slyšící, SŠ/SOU pro neslyšící

6. JSTE ZAMĚSTNANÝ/ZAMĚSTNANÁ?

- A) Ano, jaké povolání?
- B) Ne

7. JAKÁ JE VAŠE SEXUÁLNÍ ORIENTACE?

- A) Heterosexuální (partneři: žena + muž)
- B) Homosexuální (partneři: muž + muž nebo žena + žena)
- C) Bisexuální (vztah s osobou stejného i opačného pohlaví)

8. VÁŠ STAV?

- A) Vdaná/Ženatý
- B) Svobodná/Svobodný
- C) Rozvedená/Rozvedený
- D) Vdova/Vdovec

9. JAKÉ MÁTE SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ?

- A) Lehká sluchová ztráta
- B) Středně těžká sluchová ztráta
- C) Těžká sluchová ztráta
- D) Úplná sluchová ztráta
- E) Kombinované postižení (jaké?)

10. DOBA VZNIKU POSTIŽENÍ

- A) Vrozené postižení (od narození)
- B) Získané postižení (v průběhu života)

11. JAKÝ JE VÁŠ MATEŘSKÝ JAZYK?

- A) Mluvená řeč - čeština
- B) Český znakový jazyk
- C) Jiné, napište

12. JE VE VAŠÍ RODINĚ JEŠTĚ NĚKDO SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM?

- A) Ano - napište, kdo
- B) Ne

13. JAK ČASTO KOMUNIKUJETE SE SLYŠÍCÍMI LIDMI?

- A) Často
- B) Občas
- C) Mállokdy
- D) Jen, když je to nutné
- E) Vyhýbám se jim

14. JAK SE DOROZUMÍVÁTE SE SLYŠÍCÍ OSOBOU?

- A) Mluvenou řečí
- B) Pomocí odezírání
- C) Psáním
- D) Znakovým jazykem
- E) Gesty, mimikou, pantomimou

15. JAKÉ JSOU NEJČASTĚJŠÍ BARIÉRY VE VAŠÍ KOMUNIKACI SE SLYŠÍCÍ OSOBOU?

- A) Neochota slyšící osoby
- B) Neschopnost mého soustředění kvůli vzhledu (*př.: vousy, deformita chrupu...*)
- C) Špatná artikulace slyšící osoby (*př.: málo otvírá pusu, mluví rychle*)
- D) Přehnaná artikulace slyšící osoby (*př.: až moc otevírá pusu*)
- E) Zvýšená hlasitost mluvy slyšící osoby
- F) Špatné vnější podmínky (*př.: tma, světlo oslňuje, nevidím mluvčímu na pusu...*)
- G) Jiné

16. VE KTERÉ SPOLEČNOSTI SE CÍTÍTE NEJLÉPE?

- A) Ve společnosti Neslyšících
- B) Ve společnosti slyšících
- C) V obou společnostech se cítím dobře

17. MĚL/A JSTE VÁŽNÝ VZTAH?

- A) Ano
- B) Ne (*Pokud odpovíte „NE“, pokračujte až v otázce č. 45*)

18. KOLIK VÁŽNÝCH VZTAHŮ JSTE MĚL/A?

- A) 1
- B) 2 - 3
- C) 4 - 5
- D) 6 - 7
- E) 8 a více

19. KDO PŘEVAŽOVAL VE VAŠICH VZTAZÍCH?

- A) Partneři/Partnerky se sluchovým postižením - *pokračujte otázkou č. 21*
- B) Partneři/Partnerky slyšící - *pokračujte otázkou č. 27*
- C) 50 : 50 - *pokračujte otázkou č. 21*

20. JAK A KDY JSTE SLYŠÍCÍMU PARTNEROVI/SLYŠÍCÍ PARTNERCE OZNÁMIL/A, ŽE NESLYŠÍTE?

.....
.....

21. CO SE ZMĚNILO, KDYŽ JSTE ZAČAL/A CHODIT SE SLYŠÍCÍ PARTNERKOU/SLYŠÍCÍM PARTNEREM? (*napište prosím*)

.....
.....

22. CHTĚL/A JSTE PO SLYŠÍCÍ PARTNERCE/SLYŠÍCÍM PARTNEROVI, ABY SE UČIL/A ZNAKOVÝ JAZYK (ZJ)? (Znakový jazyk = také pouze základy ZJ)

- A) Ano - PROČ?
- B) Ne - PROČ?

23. MĚLI JSTE NĚJAKOU SPECIFICKOU (SPECIÁLNÍ) KOMUNIKACI, KTEROU JSTE SE SLYŠÍCÍ PARTNERKOU/SLYŠÍCÍM PARTNEREM NĚKDY POUŽÍVALI?

- A) Ano - JAKOU?
- B) Ne

24. JAKÉ VÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + NESLYŠÍCÍ? (napište prosím)

.....

.....

25. JAKÉ VÝHODY MYSLÍTE, ŽE MAJÍ OSOBY VE VZTAHU: NESLYŠÍCÍ + SLYŠÍCÍ? (napište prosím)

.....

.....

26. S JAKÝM PARTNEREM/JAKOU PARTNERKOU BYS CHTĚL/A ŽÍT?

- A) S neslyšícím partnerem (partnerkou)
- B) Se slyšícím partnerem (partnerkou)
- C) Je mi to jedno
- D) Chci žít sám

27. SEŘAĎTE NÁSLEDUJÍCÍ HODNOTY PODLE TOHO, CO POVAŽUJETE U PARTNERA/PARTNERKY ZA NEJDŮLEŽITĚJŠÍ AŽ PO NEJMÉNĚ DŮLEŽITÉ.

- Vzhled
- Znalost znakového jazyka
- Komunikace s partnerem/partnerkou
- Sex
- Důvěra
- Peníze
- Zapojení partnera/partnerky do společnosti neslyšících

28. MYSLÍTE SI, ŽE SEX JE U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+NESLYŠÍCÍ JINÝ NEŽ U PÁRŮ NESLYŠÍCÍ+SLYŠÍCÍ?

- A) Ano - PROČ?
- B) Ne